

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ATÖLYE
DERSLERİNE İLİŞKİN AKADEMİSYEN VE
GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN
ADAYLARININ GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Şeyma ELMALI ATILĞAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÖZNÜLÜER

Erzincan/2021

TEZ BİLDİRİMİ

"Uzaktan eğitim sürecinde atölye derslerine ilişkin akademisyen ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi" isimli "Yüksek Lisans" tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim

Şeyma ELMALI ATILĞAN

**UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ATÖLYE DERSLERİNE İLİŞKİN
AKADEMİSYEN VE GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARININ
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Şeyma ELMALI ATILGAN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÖZNÜLÜER

ÖZET

Teknolojik gelişmeler ile birlikte geleneksel eğitimin yanında farklı eğitim yöntemleri de ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitim zaman ve mekân faktörlerinden bağımsız olarak öğrenen ve öğreten arasında iletişim ve etkileşim kurulmasına imkân veren eğitim yöntemidir. Uzaktan eğitim daha ulaşılabilir ve uzaktan eğitim ile eğitimde fırsat eşitliği ve yaşam boyu öğrenme sağlanması hedeflenmiştir. Sanat eğitimi sadece sanatçı yetiştirmek için verilen bir eğitim olmayıp aynı zamanda bir kişilik ve ahlak eğitimi olarak değerlendirilebilir. Teknolojik gelişmelerden görsel sanatlar eğitimi de etkilenmiştir. Görsel sanatlar eğitiminde verimli olabilmek için atölyeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarının artması teorik derslerin yanı sıra atölye derslerinin de uzaktan eğitim ile yapılmasını olanaklı kılmıştır. Bu eğitim modeli ile yıllardır süre gelen öğrenci eğitmen iletişimini köklü değişikliklere uğratmıştır. Bu kapsamda bu çalışmada uzaktan eğitim sürecinde atölye derslerine ilişkin akademisyenlerin ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda üniversite öğretim üyelerinin ve görsel sanatlar bölümü öğrencilerinin görüşlerine yönelik yorumlayıcı nitel bir araştırma yapılmıştır. Bu bağlamda hem öğretim üyelerine hem de öğrencilere farklı olarak geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulanmıştır. Görüşme formu cevapları tamamen katılımcıların yorumlamalarına dayanan on sorudan oluşmaktadır.

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki görsel sanatlar akademisyenleri ve görsel sanatlar eğitimi fakültesi öğrencileri oluştururken, amaçlı örneklemini ise Atatürk Üniversitesi ve Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde bulunan 9 görsel sanatlar akademisyeni ve Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde eğitim gören 11 görsel sanatlar eğitimi lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Bu çalışmada amaçlı ve kolay ulaşılabilir örneklem oluşturularak internet üzerinden görüşme formları iletilmiştir. Görüşme formu e-posta yoluyla iletilirken telefon yoluyla gerekli yönlendirmeler yapılmıştır ve geri dönüşler yine e-posta yoluyla toplanarak analiz edilmiştir. Her soru için edinilen bulgular başlıklar halinde sınıflandırılarak incelenmiştir.

Edinilen bulgular maalesef atölye dersinin uzaktan eğitime uygun olmadığı ve gelecekte zorunlu olmadığı sürece talep edilmeyeceği yönündedir. Bu olumsuz bakış açısına sistemin henüz uzaktan eğitimin görsel sanat eğitimi ve öğretiminde kullanılabilecek uyumluluğun sağlanamamış olması, atölye derslerinin uzaktan işlenebilirliğine yönelik bilgisayar yazılımlarının hazır olmaması, kullanılan teknolojinin günümüz yaşantısına adapte edilememiş olması, yeniliklerinin ve erişimlerinin sağlanamaması, eşzamanlı ve anında dönütü destekleyen teknolojiyle oluşturulmuş eğitim gibi seçeneklerin sunulamaması etkili olmuştur. Bu ve benzeri olası durumlarda sürece dahil olan bireylerin uzaktan eğitime bakış açılarını olumlu yönde değiştirmenin plan ve geliştirmelerle mümkün olacağı kanısındayım. Olumlu bakış açısıyla derse güdülenmiş ve hazırbulunuşluğu yüksek bireylerin başarılarının artması sistemin de başarısının kanıtı olacaktır.

Çalışma sonucunda gerek öğretim üyeleri ve gerekse öğrenciler tarafından atölye dersleri açısından uzaktan eğitimin uygun olmadığı ifade edilmiştir. Özellikle geri besleme yapmak konusunda zorluklar yaşandığı, malzeme tedarikinde problemler yaşandığı gözlenmiştir. Atölye dersleri açısından uzaktan eğitimin bir geleceğinin olmadığı görüşü ileri sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, sanat, görsel sanatlar, görsel sanatlar eğitimi, atölye.

**EXAMINATION OF THE VIEWS OF ACADEMICIANS AND VISUAL
ARTS TEACHERS UPON THE ARTIST’S WORKROOM LESSONS
DURING DISTANCE EDUCATION PROCESS**

Şeyma ELMALI ATILĞAN

**Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences Department of
Fine Arts Education, Department of Painting Education Master Thesis,
September, 2021**

Thesis Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÖZNÜLÜER

ABSTRACT

With the technological improvements, besides the traditional education new education methods are also emerged. Distance learning is the education method which provides communication and interaction between educator and the student independent from the time and place. Distance learning is easily reachable and providing equality of opportunities and lifelong learning is aimed by distance learning. Art education is not only an education to raise artists, but also it is a personality and moral education. Visual Arts education is also effected by the technological improvements. In order to be efficient in Visual Arts education, workrooms for the artists are required.

Increasing distance education practices during the pandemic process made it possible to conduct workshop lessons with distance education as well as theoretical lessons. With this education model, it has radically changed the student-teacher communication that has been going on for years.

In this context, this study aimed to examine the views of academicians and visual arts teachers regarding the workshop lessons in the distance education process. In this context, a qualitative research was conducted on the opinions of university faculty members and students of the visual arts department. In this context, a semi-structured

interview form, which was developed differently for both faculty members and students, was applied.

While the universe of the research consists of visual arts academics and visual arts education faculty students in Turkey, the purposeful sample consists of 9 visual arts academics from Atatürk University and Erzincan Binali Yıldırım University and 11 visual arts education undergraduate students from Erzincan Binali Yıldırım University. In this study, a purposeful and easily accessible sample was created and interview forms were sent over the internet. While the interview form was sent via e-mail, necessary referrals were made over the phone and the feedback was collected and analyzed via e-mail. Findings for each question were classified and analyzed under headings. Unfortunately, the findings are that the workshop course is not suitable for distance education and will not be demanded in the future unless it is compulsory. This negative point of view is due to the fact that the system has not yet been compatible to be used in visual art education and training of distance education, computer software for the remote processing of workshop lessons is not ready, the technology used cannot be adapted to today's life, innovations and access are not provided, and education created with systematic technology that supports simultaneous and instant feedback. The lack of options such as In this and similar possible situations, I believe that it will be possible to change the perspectives of the individuals involved in the process towards distance education in a positive way with plans and developments. The increase in the success of individuals who are motivated and ready for the lesson with a positive perspective will be proof of the success of the system.

As a result of the study, it was stated by both faculty members and students that distance education was not suitable in terms of workshop lessons. It has been observed that there are difficulties especially in providing feedback and problems in material procurement. It has been suggested that there is no future for distance education in terms of workshop lessons.

Keywords: Distance learning, art, visual arts, visual arts education, artist's workroom.

ÖN SÖZ

Tez yazım süresince; her türlü yardımı, bilgiyi ve desteği benden esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÖZNÜLÜER ve her zaman manevi desteğiyle yanımda olan aileme, her şeyiyle beni güçlü kılan eşime teşekkürü bir borç bilirim.

Şeyma ELMALI ATILĞAN

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	I
ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
ÖN SÖZ	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR	XI
ŞEKİL LİSTESİ.....	XII
TABLO LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM UZAKTAN EĞİTİM.....	3
A. Uzaktan Eğitim Kavramı.....	3
1. Uzaktan Eğitimin Özellikleri	5
2. Uzaktan Eğitim ve Örgün Eğitimin Karşılaştırılması	6
3. Uzaktan Eğitimin Avantajları.....	7
4. Uzaktan Eğitimin Sınırlamaları ve Dezavantajları.....	8
B. Uzaktan Eğitim Tarihçesi	9
1. Dünyada Uzaktan Eğitim	12
2. Türkiye’de Uzaktan Eğitim.....	14
C. Uzaktan Eğitim Sistemleri.....	16
D. Uzaktan Eğitim Modelleri.....	17
1.Eş Zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim	17
a)Tek Yönlü Pasif Modeller	18

(1) Mektupla Uzaktan Eğitim:	18
(2) Tek yönlü Radyo ve TV ile Uzaktan Eğitim:	18
b) Çift Yönlü Pasif Modeller	18
2. Senkron (Eş Zamanlı) Uzaktan Eğitim	19
a) Tek Yönlü Pasif Modeller	19
b) Çift Yönlü Etkileşimli Modeller	19
3. Karma Uzaktan Eğitim	19
E. Alanda Yapılan Çalışmalar	20
1. Yurt Dışında Yapılan çalışmalar	20
2. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	23
İKİNCİ BÖLÜM UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI	26
A. Uzaktan Eğitim ve Öğretim Tasarımı	26
B. Türkiye’de Uzaktan Eğitim Politikaları	27
1. Kavramsallaşma Süreci	27
2. Mektupla Öğretim Süreci	28
3. İletişim Teknolojilerini Kullanma Süreci	29
C. Yüksek Öğretim ’de Uzaktan Eğitim Uygulamaları	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM GÖRSEL SANAT EĞİTİMİ	35
A. Sanat Kavramı	35
1. Sanat Eğitimi ve Sanat Eğitiminin Önemi	36
2. Sanat Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	39
a) Toplumdan Kaynaklanan Sorunlar	39
b) Öğrenci Kaynaklı Sorunlar	40
c) Öğretmen Kaynaklı Sorunlar	40

d) Öğrenme Ortamı Kaynaklı Sorunlar	40
3. Sanatın Teknolojik Gelişmeler Sürecinde Değişen Rolü	41
B. Türkiye’de Sanat Eğitimi	41
1. Cumhuriyet Dönemi Sanat Eğitimi	41
2. Türkiye’de Sanat Eğitimi Alanında Uzaktan Eğitim Veren Üniversiteler	44
3. Görsel Sanatlar	46
C. Görsel Sanatlar Eğitiminde Teorik Dersler	47
D. Görsel Sanatlar Eğitiminde Atölye Dersleri	48
E. İlgili araştırmalar	50
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM	52
A. Araştırmanın Amacı	52
B. Araştırmanın Yöntemi	52
C. Evren ve Örneklem	53
D. Veri Toplama Araçları	54
E. Araştırmanın Varsayımları	54
F. Araştırmanın Sınırlılıkları	55
G. Geçerlilik ve Güvenirlik	55
H. Verilerin Analizi	56
BEŞİNCİ BÖLÜM BULGULAR	57
A. Akademisyenler ile İlgili Bulgular	57
1. Problemler ve Alınan Eğitime İlişkin Görüşler	57
2. Derslerdeki Değişiklikler ve Kullanılan Araçlara İlişkin Görüşler	58
3. Atölye Derslerinde Geri Besleme Yapılmasına İlişkin Görüşler	59
4. Öğrenci Motivasyonu Sağlanmasına İlişkin Görüşler	59

5. Atölye Derslerinin Uzaktan Verilmesine İlişkin Görüşler	61
6. Atölye Derslerinin Uzaktan Verilmesine İlişkin Görüşler	62
7. Malzeme Tedariki Problemleri ve Çözümlerine İlişkin Görüşler	62
8. Üniversitenin Uzaktan Eğitim Sistemine İlişkin Görüşler	63
9. Uzaktan Eğitimin Geleceğine İlişkin Görüşler	64
10. Uzaktan Eğitim ile Atölye Dersine İlişkin Görüşler	65
B. Öğrenciler ile İlgili Bulgular	65
1. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecine ve Yaşanan Problemlere İlişkin Görüşleri	65
2. Öğrencilerin Motivasyon Düzeylerine İlişkin Görüşleri	66
3. Öğrencilerin Eğitimden Geri Besleme Almalarına İlişkin Görüşleri	67
4. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimin Mesleki Anlamda Kazanımlarına İlişkin Görüşleri	68
5. Öğrencilerin Çalışmalarına Pandemi Sürecinin Yansıtılmasına İlişkin Görüşleri	69
6. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimin Geleceğine İlişkin Görüşleri	69
7. Öğrencilerin Malzeme Tedarikinde Yaşanan Problemlere İlişkin Görüşleri ..	70
8. Öğrencilerin Teknolojik Donanım ve İnternet Bağlantılarına Sahiplik Durumu	71
9. Öğrencilerin Üniversitenin Uzaktan Eğitim Sistemine İlişkin Görüşleri	72
10. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim ile Atölye Dersine İlişkin Önerileri	73
ALTINCI BÖLÜM TARTIŞMA ve SONUÇ	75
KAYNAKÇA	81
EKLER	95

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
DYÖÖ	: Deneme Yüksek Öğretim Okulu
FRTEM	: Film-Radyo-TV ile Eğitim Merkezi
GN.MD	: Genel Müdür
GNA	: Global Network Academy
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MIT	: Massachusetts Institute of Technology (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü)
MYO	: Meslek Yüksek Okulu
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon
TV	: Televizyon
UE	: Uzaktan Eğitim
ULAKBİM	: Ulusal Akademik Bilim Merkezi
ULAK-NET	: Ulusal Akademik Ağ
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WTUE	: Web Tabanlı Uzaktan Eğitim
YAYKUR	: Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

ŞEKİL LİSTESİ

		Sayfa No
Şekil 1	Uzaktan Eğitim ile Öğretmen Rolünün Değişimi	4
Şekil 2	Dünyada Uzaktan Eğitim ilk Uygulamaları	10
Şekil 3	Türkiye’de Ön lisans düzeyinde uzaktan eğitim programları	41
Şekil 4	Türkiye’de lisans düzeyinde uzaktan eğitim programları	42

TABLO LİSTESİ

		Sayfa No
Tablo 1	İlk Uzaktan Eğitim Uygulamaları	11
Tablo 2	Türkiye’de Uzaktan Eğitim Veren Önemli Üniversite ve Okullar	15
Tablo 3	Türkiye’de Uzaktan Eğitim Veren Üniversiteler	31
Tablo 4	Genel Eğitim Ve Sanat Eğitimi Amaçları	34

GİRİŞ

Önceleri mektupla eğitimle başlayan, 1900’lü yılların ilk yarısında görsel ve işitsel olan uzaktan eğitim uygulamaları, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte gelişme göstermiş ve farklı şekillere bürünmüştür (Ergünay, 2015). Önceleri temel eğitimde kullanılan uzaktan eğitim süreç içerisinde personel eğitimi, kurs ve sertifika programları ve yükseköğretim programlarına ait bazı bölümlerde kullanım yeri bulmuştur. Günümüzde uzaktan eğitim pek çok eğitim alanında kullanılmaktadır.

Teorik derslerin icra edilmesi maksadıyla kullanılabilen uzaktan eğitim derslerinin yakın dönemden itibaren uygulama yapılmasını gerektiren derslerin icrasında ve atölye faaliyetlerinde kullanılmaya başlanmıştır. Uzaktan eğitim uygulamaları, sıklıkla tercih edilir hale gelmiştir. Bu tarz derslerden bir tanesi de görsel sanatlar atölye dersleri olmuştur.

Görsel sanatlar eğitiminde atölye dersleri eğitimin bilinçli olarak sürdürülmesi için gereklidir. Zira atölye dersleri yaratıcılık, özgür düşünce, estetik gibi kazanımların öğrenciler tarafından elde edilmesinde fayda sağlamaktadır. Atölye kişilerin ve grupların heyecanının, düşünsel ve üretim anlamında canlı olmasına imkân veren bir eğitim faaliyetidir (Naubert-Raiser, 1993). Görsel sanatlarda öğretmen adaylarının atölye derslerinde ürettikleri ürünler kendilerini yansıtmaları ve teoriyi pratiğe dökme imkânı sağlaması nedeniyle önem taşımaktadır.

Uzaktan eğitim uygulamalarının artması teorik derslerin yanı sıra atölye derslerinin de uzaktan eğitim ile yapılmasını olanaklı kılmıştır. Bu eğitim modeli ile yıllardır süre gelen öğrenci eğitmen iletişimini köklü değişikliklere uğratmıştır. Bu bağlamda bu çalışmada uzaktan eğitim sürecinde atölye derslerine ilişkin akademisyenlerin ve görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda;

i. Tezin kavramsal bölümü kapsamında tezin birinci bölümünde uzaktan eğitim kavramı incelenmiş, bu kapsamda uzaktan eğitimin tarihçesi, uzaktan eğitim sistem ve modelleri irdelenerek uzaktan eğitimle ilgili gerek yurtiçinde gerekse

yurtdışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Uzaktan eğitim uygulamaları başlıklı ikinci bölümde de uzaktan eğitim ve öğretim tasarımı, Türkiye’deki uzaktan eğitim politikaları ve yükseköğretimdeki uzaktan eğitim uygulamaları incelenmiştir. Üçüncü bölümde görsel sanat eğitimi başlığı altında sanat kavramı, Türkiye’de sanat eğitimi ve görsel sanatlar ile görsel sanat eğitiminde teorik ve atölye dersleri konuları incelenmiştir.

ii. Tezin uygulama kısmında ise üniversite öğretim üyelerinin ve görsel sanatlar bölümü öğrencilerinin görüşlerine yönelik nitel bir araştırma yapılmıştır. Bu bağlamda hem öğretim üyelerine hem de öğrencilere farklı olarak geliştirilmiş ve çalışmanın eklerinde sunulmuş olan yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulanmıştır. Elde edilen verilerde öne çıkan görüşler bulgular kısmında listeler halinde açıklanmıştır.

Çalışma sonucunda gerek öğretim üyeleri ve gerekse öğrenciler tarafından atölye dersleri açısından uzaktan eğitimin uygun olmadığı ifade edilmiştir. Özellikle geri besleme yapmak konusunda zorluklar yaşandığı, malzeme tedarikinde problemler yaşandığı gözlenmiştir. Atölye dersleri açısından uzaktan eğitimin bir geleceğinin olmadığı görüşü ileri sürülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

UZAKTAN EĞİTİM

A. Uzaktan Eğitim Kavramı

Uzaktan eğitim düşüncesi temel olarak bütün gün çalışmak durumunda olan, coğrafi olarak farklı bölgelerde hayatını sürdüren insanlara eğitim imkânının ulaştırılmasının sağlanması fikrinden ortaya çıkmıştır (Hawkins, 1999). Zaman ve mekân faktörlerine bağımlı olmayarak öğrenenler ile öğretmenler arasında farklı ortamlarda iletişim kurulmasına olanak sağlaması nedeni ile uzaktan eğitime olan ilgide artış yaşanmıştır. Uzaktan eğitim ayrıca değişik mekânlarda bulunabilen öğrenci ve öğretmeni eğitim çatısı altında birbirlerine bağlayan bilgi teknoloji uygulamalarının kullanılmasıdır (Schlosser ve Simonson, 2006).

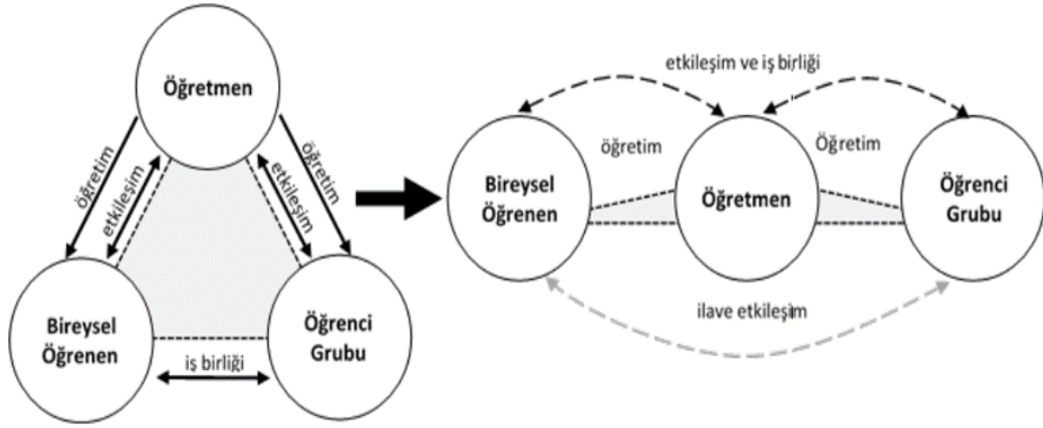
Geleneksel eğitimde yer alan sınıf ortamına alternatif olan uzaktan eğitim (Nakos vd., 2002), uygun yöntemler ve teknolojinin kullanılması ile geleneksel eğitim kadar etkili olabilir (Ward vd., 2010). Zaman ve mekan faktörünün ortadan kalktığı uzaktan eğitimde, tartışma tekniği gibi faaliyetlerle geleneksel sınıf ortamında yapılabilen faaliyetler uzaktan eğitimle de icra edilebilmektedir (Park vd., 2011).

Bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler neden ile geleneksel eğitimde yer alan teknoloji ve malzemelerin hemen hemen tamamı uzaktan eğitimde kullanılabilir. Uzaktan eğitimin ilk uygulamalarında yazılı olan eğitim materyal ve içerikleri, uzaktan eğitim ile birlikte farklı türlerde kullanıma sunulabilmektedir (Gürses ve Demiray, 2009). Bunlara örnek olarak basılı malzemeler, görsel ve işitsel malzemeler, etkinlikler ve yüz-yüze etkinlikler verilebilir (Gujjar ve Malik, 2007).

Uzaktan eğitimde uluslararası ortamda rekabet gücüne de katkısı olan ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılması eğitim süreci içerisinde önemli bir unsur haline gelmiştir (Kerka ve Wonacott, 2000). Uzaktan eğitimde çevrimiçi olarak yapılabilen değerlendirme geleneksel yöntemler kadar önem arz etmekte iken (Byrnes ve Ellis, 2006), bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler de bu alana olan ilginin artmasına neden olmuştur (Karaman, 2011).

Uzaktan eğitim sisteminde öğretmenler geleneksel öğretmen rolünün yansira motive edici, tasarlayıcı, yönetici gibi yeni rollere de bürünmüşlerdir (Claus, 2006). Bu açıdan Şekil 1’de de gösterildiği gibi, öğretmenlerin durumunu öğretmenlerin merkezde bulunduğu ve öğretim tekniklerinin iyi iletişim ile yönetildiği bir model de (Bodendorf ve Schertler, 2003) özetleyebiliriz. İyi tasarlanmış bir uzaktan eğitim modelinde öğretmen-öğrencinin beraberce hareket etmeleri başarı için gerekli bir unsurdur (SREB, 2006).

Şekil 1. Uzaktan Eğitim ile Öğretmen Rolünün Değişimi

Öğrencilere kendilerine ait öğrenme planlarını yapmaları fırsatını veren sanal ortamlar, öğrencilerin öğretmenleri ile iletişime geçmesine imkân vermektedir (Xu ve Wang, 2006). Öğrenci-öğretmen iletişim ve etkileşimi sınıftaki tartışma kalitesinin artmasına fayda sağlamaktadır (Young ve Norgard, 2006).

Başlangıçta adrese postalanın mektuplarla yürütülen uzaktan eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ile öğrenme faaliyetlerinde kalite de artmıştır. Uzaktan eğitimin yaygınlaşması ile birlikte nitelikli eğitim kavramında da değişiklikler yaşanmıştır. Başlangıçta eğitim kalitesi için derslere katılım bir ölçüt olabilirken, zamanla öğrencilerin öğrencilerle ve öğretmenlerle etkileşimleri nitelikli eğitimin bir göstergesi haline dönüşmüştür (Pond, 2002).

1. Uzaktan Eğitimin Özellikleri

Uzaktan eğitimde verilen bir takım temel hizmetler arasında okuma ve yazma eğitimi, yaygın mesleki eğitim, hizmet içi eğitim, yaşam boyu eğitim sayılabilir (Uşun, 2006). Eğitimde 4 temel unsurun (öğrenci, öğretmen, iletişim ortamı, öğrenme/öğretme materyali) bulunduğu uzaktan eğitimin bazı temel özellikleri aşağıda listelenmiştir (Nizam, 2004, 3, Kırık, 2014, s.78).

- i. Öğrencilere daha çok sorumluluk yüklenmektedir.
- ii. Eğitimde eşitlik sağlanmaktadır.
- iii. Öğrencilerin beğendikleri şekilde zaman ve mekândan bağımsız olarak çalışma imkânı bulunmaktadır.
- iv. Farklı yöntemlerle konunun en iyi şekilde öğretilmesi sağlanmaktadır.
- v. Ders çalışma zamanı konusunda öğrencinin özgür olması sağlanmaktadır.
- vi. Ders ve kurslara ait içerikler geliştirilmelidir.
- vii. Farklı metot ve formatlarda eğitim imkânı vermelidir.
- viii. Öğretmenler tarafından başarı için öğrencilere daha fazla zaman verilmelidir.
- ix. Bireysel farklılıkların giderilebilmesi için öğrencilere farklı imkânlar sunulmalıdır.

Uzaktan eğitim mantık olarak eğitilen ile eğitimi verenin aynı ortamda olmadıkları bir sistem kurgusudur. Bilgisayara veya internetin kullanımının mecburi olmadığı bu sistemde televizyon, radyo, mektup da kullanılabilir. Ancak internet teknolojileri bu aşamada daha yaygınlıkla kullanılmaktadır.

Uzaktan eğitimin odak noktasında iş birliği ile bireysel ve aktif öğrenme bulunmaktadır. Eğitimcilerin bir nevi rehber rolünde oldukları bu sistem öğretmen ve öğrencinin farklı dijital materyallerle desteklendikleri duvarsız dijital okul olarak da tabir edilebilir (İşman vd., 2004, 501).

Uzaktan eğitimin bir diğer özelliği de eğitim de fırsat eşitliği sunmasıdır (İşman, 2005). Bu özellik aslında uzaktan eğitimin ortaya çıkış nedenlerinden bir tanesidir. Uzaktan eğitimin en temel amacı eğitimin yaygınlaştırılmasını sağlayarak, eğitimin bir kısım sosyal kesimin elinde olmasının önüne geçmek ve eğitimden tüm bireylerin faydalanmasını sağlamaktır (Hızal, 1983, 20).

2. Uzaktan Eğitim ve Örgün Eğitimin Karşılaştırılması

Uzaktan eğitim geleneksel eğitimin zaman ve mekânla ilgili sınırlılıklarını ve öğrenme yaşının sınırlılıklarını ortadan kaldırarak yetişkinler için de eğitim fırsatları sunmaktadır. Uzaktan eğitimi geleneksel eğitimden ayıran bazı özellikleri, öğrenme araç ve yöntemleri, içerik, sınavlar, ölçme ve değerlendirme sistemleri, yer, zaman ve yaş olarak sıralayabiliriz (Uşun, 2006, 17).

Geleneksel eğitim sisteminde öğretmenin otoriterliği, sınıftaki içeriğin herkesçe aynı şekilde anlaşılamaması, alıştırma ve tekrar imkânlarının sınırlı olması gibi bazı sorunlu olarak tabir edilebilecek eksiklikleri bulunmaktadır. Uzaktan eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ile bahsedilen bu sorunlu alanların aşılması sağlanabilecektir. Bireylerin kendi kendilerine öğrenmelerine dayanan uzaktan eğitim, fırsat eşitsizliğine bir çözüm olmakta ve isteyen herkese yaşam boyu öğrenme imkânı sağlamaktadır (Yıldız, 2004, 201).

Örgün eğitim öğretmeni odak noktasına koyarken uzaktan eğitimde ise öğrenci odak noktasında bulunmaktadır. Geleneksel eğitimde sınıf duvarları arasında hapsolan öğrenci uzaktan eğitim ile birlikte bu duvarları aşmaktadır.

Uzaktan eğitim öğrencilere iki temel özellik kazandırmaktadır. Bunlardan birincisi teknoloji ile daha barışık hale gelmeleri diğeri ise fiziki sınırlarını aşan bireylerin özgüvenlerinde artışa sebep olmasıdır. Uzaktan eğitimin öğretmenlerin ve öğrencilerin birbirleri arasındaki işbirliğine dayanması nedeni ile dinamik bir yapısı bulunmaktadır (Rosenberg, 2001, 71).

Uzaktan eğitimi geleneksel eğitimden ayıran bir diğer özellik de uzaktan eğitimin daha kolay ulaşılabilir olması ve parasal ve zaman anlamında tasarruf sağlamasıdır. Uzaktan eğitimde geleneksel eğitimde olduğu gibi zaman ve mekânla

ilgili bir sınırlandırma bulunmamaktadır. Eğitim imkânından faydalanabilmek için gerekli olan tek husus gerekli teknolojiye sahip olmaktır. Bu açıdan uzaktan eğitim öğrenciler ve çalışanlar açısından farklı kolaylıklar sunmaktadır (Begimbetova, 2015, 55).

Eğitim ve öğretimde zenginlik sunan uzaktan eğitim, etkileşimi de ön plana çıkarmıştır. Geleneksel eğitimde otoriter bir sistem bulunduğunu savunan bazı görüşlere göre de geleneksel eğitim bir köleleştirme süreci olarak ifade edilmektedir (Eby, 2013).

Geleneksel eğitimde var olan sınıf ortamı, uzaktan eğitim ile ortadan kaldırılarak bireylere daha esnek imkânlar sunan öğrenci merkezli, bireysel öğrenmeyi ön plana çıkaran bir sistem hayata geçirilmiştir.

3. Uzaktan Eğitimin Avantajları

Pek çok eğitimci uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre öğrenme de daha etkili olup olmadığını, yüz yüze eğitimdeki kadar öğrenme gerçekleşip gerçekleşmediğini sorgulamaktadırlar. Yapılan araştırmaların sonuçlarına göre, doğru metotların ve teknolojilerin kullanıldığı, öğretmen-öğrenci arasında uygun iletişimin sağlandığı ve sürecin öğretmenden öğrenciye doğru olduğu modellerde yüz yüze eğitim kadar uzaktan eğitimde de başarı sağlandığı görülmüştür (Aldım, 2013). Bu özelliklere sahip bir uzaktan eğitimin faydaları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Karataş, 2008, 28; Uşun, 2006, 20; Kaya, 2002, 21; Nizam, 2004, 13).

- i. Eğitimde standartlaşma sağlar. Başarının aynı koşullarda belirlenmesine olanak tanır.
- ii. Zaman bakımından eğitim tesislerinde geçirilen zamanı azaltır. Özellikle çalışan kişilere istedikleri yerde eğitim fırsatı oluşturarak eğitimde zaman kaybının önüne geçer.
- iii. Maliyet açısından yerleşik eğitimdeki var olan yol masrafları gibi maliyetlerde azalmaya neden olarak daha maliyet etkin bir seçenek sunar.
- iv. İhtiyacın olduğu yer ve zamanda kişi kendisini hazır hissettiğinde eğitimin verilmesini sağlayarak kolaylık sağlar.

- v. İhtiyaç duyulduğu şekilde göreve özel eğitimlere olanak tanıdığı için çok yönlüdür.
- vi. Geleneksel eğitimin sınıf ortamı ile kıyaslandığında eğitimle gerçek hayat arasındaki zaman farkının azalmasını sağlar.
- vii. Beklenmedik şartlarda oluşan durumlara göre eğitim imkânı sunarak esneklik sağlar.
- viii. Öğrenciler tarafından geri bildirimlerin kolayca yapılmasına imkân tanıyarak kolay iletişim imkânı sunar.
- ix. Farklı öğretim tekniklerinin kullanılmasına olanak tanıyarak öğrenci-öğretmen etkileşimini artırır.
- x. Sağlık sorunları yaşayan engelli kişilerde eğitim imkânı sunarak eğitimde eşitlik sağlar.
- xi. Bilginin ilk kaynağından kullanılmasına olanak tanır.
- xii. Uzmanlardan faydalanan kişilerin sayısını artırır.
- xiii. Güncellenebilir ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemleri sunar.

4. Uzaktan Eğitimin Sınırlamaları ve Dezavantajları

Uzaktan eğitimin fayda ve avantajlarının yanı sıra, uzaktan eğitimin bir takım sınırlılıkları ve dezavantajları da bulunmaktadır. Bu hususların tespit edilmesinin sağlanması uygulamaların geliştirilmesinin sağlanmasını sağlayacaktır. Bahsedilen sınırlama ve dezavantajlardan bazıları aşağıda olduğu gibidir (MEB, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü).

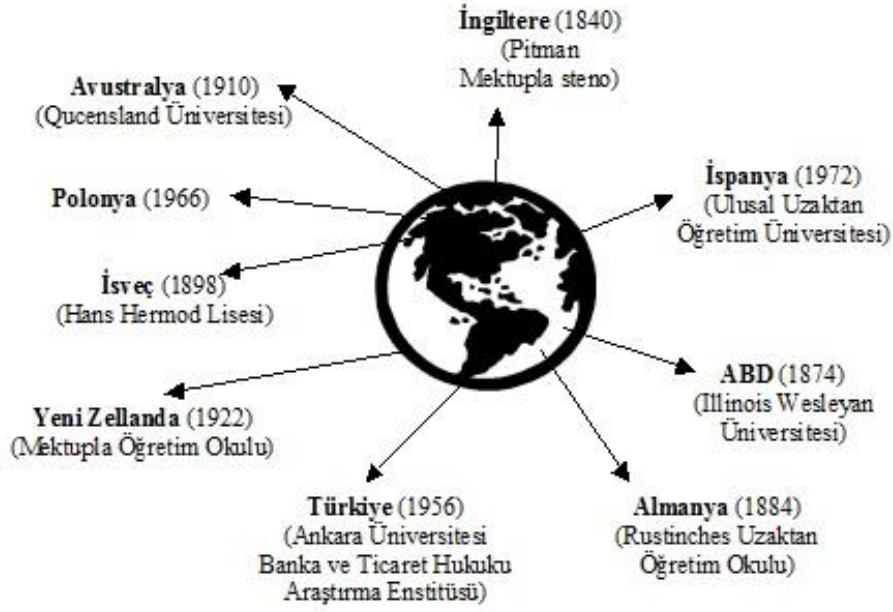
- i. Atölye ve uygulama içeren ve beceri gerektiren derslerin, öğrenme ortamlarında önemli fayda sağlayan yüz yüze etkileşim ortamı ve imkânlarının uzaktan eğitimde sınırlı olması nedeni ile atölye ve uygulama gerektiren dersler açısından uzaktan eğitim dezavantaj oluşturur.
- ii. Eğitim esnasında sorulara anında cevap verilemediği durumların ardından eğitimde sıkıntılar yaşanmasına sebep olabilir.

- iii. Öğrencinin okul ortamından uzak olması nedeni ile sosyalleşmesine engel oluşturur.
- iv. Öğrenci anında yardım göremez ve ihtiyaçları karşılanamaz ise olumsuz davranışlar gösterebilir.
- v. Kendine kendini motive etme ve kendi başına çalışma alışkanlığı olmayan öğreneneler için çalışma zorluğu oluşturur.
- vi. Bir işte çalışan bireylerin müsait zamanlarını kendilerine ayırmak yerine derse ayırmaları nedeni ile istedikleri zaman yerine, işten arta kalan zamanda çalışma zorunluluğu oluşur.
- vii. Öğrenci sayısının artması durumunda iletişimde sınırlılıklara sebep olur.
- viii. Teknoloji ile barışık olmayan kişilere zorluk oluşturur.
- ix. Uzaktan eğitimin planlama ve koordinasyonundaki zorluklar vardır.
- x. Teknoloji maliyetine bağlı olarak maliyetler yükselebilir.
- xi. Uzaktan eğitimin bahsedilen bir kısım olumsuz yönleri bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi, bilgisayar fiyatlarının azalması gibi hususlar sonrasında giderilebilecektir.

B. Uzaktan Eğitim Tarihçesi

Uzaktan eğitim Amerika, Rusya, İngiltere, Almanya gibi dünyanın birçok ülkesinde neredeyse yüz yıldan fazla süredir kullanılmaktadır. Bahsedilen ülkeler anayasal olarak da eğitimde fırsat eşitliğini sağlayan ülkelerdir (İşman, 2011).

Bazı görüşlere göre uzaktan eğitimin tarihçesi eski çağlara kadar gitmektedir (Kaya, 2002). Ancak uzaktan eğitimin bilinen ilk uygulamalarında 20 Mart 1728 yılında Boston Gazetesi'nde yayınlanan bir ilanda steno derslerinin uzaktan verileceği belirtilmiştir (Kırık, 2014, s. 80). 1883 yılında ise bir İsveç gazetesinde mektupla yazılı anlatım dersinin verileceği belirtilmiştir (Çoban, 2013). Ancak bahsedilen ilanlardaki eğitimlerin verilme durumu tam olarak bilinmediğinden uzaktan eğitimin bu yıllarda verildiği ile ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır (Kaya, 2002, 27).

Şekil 2. Dünyada Uzaktan Eğitim ilk Uygulamaları

Dünyada bilinen ilk uzaktan eğitimin 1840 yılında Isaac Pitman tarafından verilen Steno eğitimi olduğu kabul edilmektedir (İşman, 2011, 39). Pitman tarafından verilen steno dersleri sonrasında öğrencilerin değerlendirmeleri de yapılmıştır (Kaya, 2002, 28). Bu anlamda Pitman dünyada uzaktan eğitimin babası olarak nitelendirilmektedir (Ergüney, 2015). Aşağıdaki tabloda dünyada ilk uzaktan eğitim uygulamaları verilmiştir.

Tablo 1 İlk Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Yıl	Ülke	Uygulama
1728	İsveç	Boston Gazetesi-Stene Dersleri Duyurusu
1840	İngiltere	Isaac Pitman-Steno Eğitimi
1856	Almanya	Uzaktan Eğitim Veren Dil Okulu
1870	ABD	Illinois Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programı
1873	ABD	Evde Çalışmayı Destekleme Derneği Tarafından Verilen Eğitimler
1882	ABD	William Rainey Harper Chautauqua Mektupla Öğrenim
1883	ABD	Mektupla Öğrenim Üniversitesi
1884	Almanya	Rustinehes Uzaktan Öğrenim Okulu
1886	ABD	Pennsylvania Devlet Üniversitesi Tarafından Uzaktan Eğitim Verilmesi
1890	ABD	Mektupla Öğrenim Okulları
1891	ABD	Bir Gazetede Maden Kazaları Eğitimi Verilmesi
1892	ABD	Chicago Üniversitesi Uzaktan Eğitim Bölümü Kurulması
1910	Avustralya	Yükseköğretim İlk Uzaktan Öğretim
1922	Yeni Zellanda	Mektupla Öğrenim Okulu Açılması
1939	Fransa	Uzaktan Eğitim Merkezi Kurulması

Yıl	Ülke	Uygulama
1939	Rusya	Halk Eğitim Boyutunda Uygulamalar Başlatılması
1948	Japonya	Eğitim Yasası ile Uzaktan Eğitim Uygulamaları
1949	Avustralya	Üniversite Dışı Öğretim Fakültesi Kurulması
1950	ABD	Askeri Uzaktan Eğitim Uygulamaları
1971	İngiltere	İngiltere Açık Üniversitesi'nin Kurulması
1972	İspanya	Ulusal Uzaktan Öğretim Üniversitesi'nin Kurulması
1974	İngiltere	National College Kurulması
1974	Almanya	Hagen Açık Öğretim Üniversitesi Kurulması
1984	Hollanda	Hollanda Açık Üniversitesi İlk Öğrencileri
1989	Hindistan	Açık Okul Kurulması

1. Dünyada Uzaktan Eğitim

Dünyada uzaktan eğitimin bazı başlangıç uygulamalarından bahsedilebilir (Aksoy, 2018, 10). 1700'lerden başlayarak kullanıldığı bilinen uzaktan eğitim, teknolojinin gelişmesi ile yaşadığı gelişim ve değişimle beraber tüm dünyada yaygınlaşmıştır.

1890 yılında Avustralya'da da açık eğitim sistemi uygulanmıştır. 1930'lara gelindiğinde iletişim araçlarının uzaktan eğitimde kullanılması daha da yaygınlaşmıştır. 1933'te Iowa State Üniversitesi'nde ilk eğitsel TV programı yayını yapılmıştır. 1946'da uzaktan eğitim veren başka üniversiteler de kurulmuştur. 1992 yılında ise Michigan üniversitesinde ilk çevrimiçi eğitim verilmiştir. 1993'de Jones International University tamamen çevrimiçi eğitimi uygulamıştır. 1990'larda Illionis

Üniversitesi'nde kırsal kesimde yer alan lise talebelerine internet tabanlı ve bilgisayar destekli matematik dersleri verilmiştir (Yalın, 2008, 9).

Online (Çevrimiçi) eğitimde yaşanan yaygınlaşmanın bir göstergesi olarak 1993 yılında Peterson yüksekokul rehberinde 93 olan sanal üniversite sayısı, sadece dört yıl sonra 762'ye yükselmiştir (Yalın, 2008). Uzaktan eğitimin en yaygın olduğu ülkeler ABD, İngiltere ve Avustralya olurken, en yaygın olarak kullanıldığı alanlar ise bilgisayar, işletme, fen bilimleri ve mühendislik olmuştur.

Dünyada uzaktan eğitim veren üniversiteleri özelliklerine göre karşılaştıran Özbay(2015);

- i. ABD üniversitelerinde genellikle yetişkinlere eğitim verilmesinin amaçlandığını, lisans ve lisansüstü eğitimlerin verilebildiğini, farklı dillerde içerik verilebildiğini, bu alanda en iyi üniversitenin MIT olduğunu,
- ii. Kanada'da uzaktan eğitim veren üniversitelerde meslek edinme ve kariyer geliştirme hedeflerini ön plana çıkarıldığını,
- iii. Almanya'da Youtube kanalının da uzaktan eğitim sürecine dâhil edildiği, uzaktan eğitim sisteminin diğer ülkelerdeki öğrencilerle iletişim kurabilecek bir yapıda olduğunu,
- iv. Hollanda'nın da yetişkin eğitimi amaçladığı, belirli günlerde ve saatlerde eş zamanlı iletişim sağlandığını,
- v. İngiltere'de uzaktan eğitim veren önemli üniversiteler bulunduğunu ve üniversitelerin kurumlar ve kuruluşlarla iş birliğine önem verdiğini (Dursun, 2011, 52),
- vi. Rusya'da genellikle İngilizce olarak verilen eğitimlerde iş birliğine önem verilerek sürecin kaliteli olmasına çalışıldığını tespit etmiştir.

Avrupa, Asya ve Amerika'da teknolojinin kabullenilmesi, öğrenmede aktif bir şekilde kullanılması, iş ve yaşam süreçlerinde kalitenin artırılması ve eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi için planlar ve uygulamaların yapılması, teknolojinin

eğitim süreçlerinde başarılı olarak kullanıldığının göstergeleri arasında bulunmaktadır (Aytaç, 2006, 12).

Uzaktan eğitim veren üniversiteler arasında The University of London yüzün üzerinde program ile ilk sırada bulunmaktadır. Dünyada bu alandaki önemli diğer üniversiteler arasında Güney Afrika Üniversitesi, Phoenix Üniversitesi, Teksas Üniversitesi, Stanford Üniversitesi gibi üniversiteler sayılabilir (Balaban, 2012, 4).

Uzaktan eğitim konusunda bazı kurumlar bir araya gelerek oluşturdukları ortaklıklar ile faaliyetlerini sürdürmektedirler. Örnek olarak ABD batısında bulunan 10 eyaletin bir araya gelerek oluşturdukları Batı Valiler Üniversitesi gösterilebilir. Dünyada ilk kez Avustralyalı araştırmacılar tarafından sanal üniversite ismi ile tanımlanan bu tarz üniversitelerin sayısının internet ve açık üniversitelerin birleşmeleri ile daha da artacağı (Yalın, 2008, 10) değerlendirilmektedir. Öğrenci-öğretmen etkileşiminin sağlandığı ve katılımcı bir programın uygulandığı sanal üniversitelerin amacı, alternatif bir öğrenme araç ve yönteminin geliştirilmesi ile eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasıdır (Balyer ve Gündüz, 2010, 28).

2. Türkiye’de Uzaktan Eğitim

Dünya’da uzaktan eğitim ile ilgili uygulamalar yaygınlaşırken Türkiye de bu durumdan etkilenmiştir. Türkiye’de benzer uygulamalar ilk kez 1956 yılında Ankara Üniversitesi (Banka ve Ticaret Enstitüsü) tarafından başlatılmıştır (Kaya, 2002, 30).

1974’de mektupla öğretim ile öğretmen yetiştirilmesi faaliyeti ülkemiz açısından bu alandaki en etkili uygulama olmuştur (Özer, 1989, 3). Fakülte seviyesinde yapılan ilk girişim ise 1982’de Anadolu Üniversitesi’nde 2547 sayılı yükseköğretim yasasının yürürlüğe girmesi ile gerçekleşmiştir (İşman, 2011, 108).

Yurtdışındaki bir takım uzman kişilerin önerileri sonrasında geleneksel eğitim faaliyetlerine ilave olarak faaliyete geçmesi düşünülen uzaktan eğitim, zamanla geleneksel eğitim için bir alternatif haline gelmiştir (İşman, 2011, 107). Geleneksel eğitimde yer alan sınıf ortamını rafa kaldıran, yaşam boyu öğrenme sağlayan, zaman, mekân, fiziki durum, yaş gibi özellikleri ortadan kaldıran uzaktan eğitim gelişmiş ülkelere kıyasla geniş bir kitleye sahip olmuştur.

Türkiye’de uzaktan eğitim veren başlıca önemli üniversite ve okullar arasında aşağıdaki tabloda yer alan okul ve üniversiteler sayılabilir (Adıyaman, 2002, 92). Bu listede yer alan Anadolu Üniversitesi dünyadaki ilk on açık üniversite arasında kendisine yer bulmaktadır.

Tablo 2 Türkiye’de Uzaktan Eğitim Veren Önemli Üniversite ve Okullar

Anadolu Üniversitesi	İstanbul Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi
Fırat Üniversitesi	Celal Bayar Üniversitesi	İnönü Üniversitesi
Namık Kemal Üniversitesi	Sakarya Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Amasya Üniversitesi	Ankara Üniversitesi
Marmara Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi	MEB Açık Öğretim Lisesi
Açık İlköğretim Okulu	Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu	

Fırat Üniversitesi 1992 yılında kendi kurduğu yerel TV kanalı ile bu alanda yayın yapmaya başlamıştır. ODTÜ ise 1998 yılında uzaktan eğitim çalışmalarına başlamıştır. İTÜ ise yaklaşık 1800 öğrenci tarafından alınana bilişim dersi kapsamında sanal sınav uygulamasını başlatmıştır. Türkiye’de bulunan üniversiteler 1990’ların sonuna doğru Ulusal Akademik Ağ (Ulak-Net) kurulduktan sonra ortak bir akademik ağa kavuşmuşlardır (Yalın, 2008, 12).

Ülkemizde uzaktan eğitim alanında ön planda olup en çok rağbet gören üniversiteler Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi’dir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'da günümüzde eğitimin değişen yapısına uyumlu yöntemler geliştirmek için çaba sarf etmektedir (Uluçay, 2016, 34). Uzaktan eğitim uygulamaları özellikle Anadolu Üniversitesi, MEB ve Sakarya Üniversitesi'nde yoğunlukla icra edilmektedir. Bilgi Üniversitesi ve Maltepe Üniversiteleri de yoğun öğrenci katılımı ile uygulamalarda bulunmaktadır (Dursun, 2011, 62).

Karadeniz Üniversitesi, İnönü Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi gibi üniversitelerde Türk Dili, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ve İngilizce gibi derslerin uzaktan eğitim yöntemi kullanılarak verilmesi tercih edilmektedir (Kavrat, 2013, 21). Yüksek lisans programları olarak ise işletme, yönetim, eğitimi, bilişim ve sağlık alanları, lisans programlarında ise edebiyat, ekonomi, medya, eğitim, yönetim ve bilişim alanlarının uzaktan eğitimle verilmesinin tercih edildiği görülmektedir. Bu alanda yaygın olan yönetim sistemi olarak açık kaynaklı kod ve yaygın kullanımı olan bir sistem olarak değerlendirilen Moodle kullanılmaktadır (Meriçelli vd., 2014, 56).

C. Uzaktan Eğitim Sistemleri

İnternetin yaygınlaşması öncesinde tek yönlü olan iletişim, internet ile birlikte çift yönlü hale gelmiş ve uzaktan eğitim sistemine de önemli katkılar sunmuştur. Uzaktan eğitim ülkemizde ve dünyada en hızlı gelişme gösteren ve yayılan öğretim türüdür (Akkus ve Kapıdere, 2015). Teknolojinin gelişmesi ile beraber uzaktan eğitim hizmeti veren kurumlar tarafından internetin gelişmiş alt yapısı, uydu teknolojileri, kişisel bilgisayar ve cep telefonları benzeri araçlar kendi sistemlerine entegre edilerek geniş alanlarda kapsama ve uzaktan eğitim verme imkanı elde etmişlerdir. Eğitim materyallerinin kalitesinin yüksek olduğu ve bu materyallere ulaşımın kolay olduğu ilave olarak da insan faktörünü ön plana alan sistemlerin kullanılması ile beraber uzaktan eğitim sistemlerinin başarısı artmaktadır. Etkileşimin üst seviyede olduğu modellere diğer uzaktan eğitim sistemlerine üstünlük sağlamaktadır.

Son nesil mobil iletişim teknolojileri çok hızlı kaliteli, görüntü, ses ve veri transferine imkân tanımaktadır. Kullanım kolaylığı, zaman ve mekândan tam anlamıyla bağımsız olmaları nedeni ile mobil teknolojilerin uzaktan eğitimde kullanılmaları giderek yaygınlaşmaktadır. Mobil sistemler pek çok insanın eğitime istedikleri yerden ulaşımına imkân tanımaktadır (Akkus ve Kapıdere, 2015). Dünyada

ve ülkemizde Moodle, Blackboard, Canvas, LMS, Schoology, Chamilo gibi pek çok açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemlerinin kullanıldığı görülmektedir (Akkuş ve Kapıdere, 2015). Başta moodle olmak üzere birçok sistemin mobil uyumluluk özelliği de bulunmaktadır.

D. Uzaktan Eğitim Modelleri

Uzaktan eğitim modellerini iletişim teknolojilerini kullanmalarına göre tek yönlü ve çift yönlü modeller olarak gruplandırılabilir (İşman, 2011, 98). Uzaktan eğitim modelleri ana olarak eş zamanlı ve eş zamansız olarak ikiye ayrılabilir. Bu ikisinin bir karışımı olan karma modellerde bulunmaktadır. Bunun yanında kullanılan teknoloji araçlarına ve hedeflere göre eş zamanlı ve eş zamansız modeller kendi içlerinde de ikiye bölünebilmektedir. Etkileşimin olmadığı uzaktan eğitimde tek yönlü, etkileşimin olduğunda ise çift yönlü bir iletişimin olduğundan bahsedilebilir.

1.Eş Zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim

Öğrencilerin kendi kendilerine öğrenme hedefinde oldukları bir uzaktan eğitim modelidir. Öğretmenlerin eş zamanlı olarak desteği bulunmadığından öğrenci zaman ve mekân anlamında bağımsız olup istediği zamanda ve yerde ders içeriklerine ulaşım imkânına sahiptir. Öğrenci dilediği an öğrenme sürecini işletebilmektedir (Töremen, 2010, 25). Öğrenci tarafından içeriklerle ilgili istekleri e-posta ile veya forumlar kanalı ile öğretmenlere iletilerek cevaplarını aynı kanallardan almaktadır. Öğrenci içeriklere erişim sağlayarak kendi kendini geliştirme imkânına sahiptir.

Öğretmenlerin hazırladıkları eğitim materyalleri ile ilgili öğrenciler tarafından mesajla öğretmenlere sorular sorulabilmektedir.

Bu eğitim modelinin zamanla kendi kendine öğrenme sistemine evrilmesi ve içerik kalitesi nedeni ile eğitimde istenen sonucun alınmayabildiği görülmüştür. Öğrenci yalnızlık, sosyalleşememe sorunları yaşayabildiği için kullanıcının programlı çalışma yapması gerekmektedir.

Eş zamansız model de kendi içinde iki gruba ayrılmaktadır.

a)Tek Yönlü Pasif Modeller

Öğrencilerin karşılıklı soru sorma imkânlarının bulunmadığı ve diledikleri zamanda ders materyal ve içeriğine ulaşımı mümkündür (İşman, 2011, 107).

(1) Mektupla Uzaktan Eğitim:

Uzaktan eğitimin ilk uygulamalarının mektupla başladığı görülmektedir (Kırık, 2014, s.80). İlk defa 1833 yılında İsveç Üniversitesi tarafından bayanlara kompozisyon dersleri ile başlayan, sonrasında İngiltere’de ve Amerika’da da kullanılan, ancak bugün teknolojik ilerlemeler nedeni ile işlevini büyük oranda kaybetmiş olan bilinen en eski uzaktan eğitim modelidir.

(2)Tek yönlü Radyo ve TV ile Uzaktan Eğitim:

1920’lerde ABD’de radyo yayınları başladıktan sonra üniversitelerde kendi radyolarını kurmaya başlamışlar, 1923’de eğitsel radyolar kurulmuş, 1930 yıllarında ise radyo dünya genelinde kullanılmaya başlamıştır (Kırık, 2014, s. 81). Radyo ve TV ile uzaktan eğitimde öğrenciler pasif dinlemede bulunmaktadırlar. Ülkemizde TRT tarafından bu amaçla bir kanal kurulmuştur.

b) Çift Yönlü Pasif Modeller

Bu modelde eğitim için kullanılması planlanan materyaller öncesinde hazırlanarak depolanmakta, sonrasında katılımcılar istedikleri zaman ve sayıda bu materyallere erişim sağlamaktadırlar (Özmen ve Ediz, 2002, s.3).

Eğitim malzemeleri bilgisayar ortamına iki şekilde aktarılmaktadır (Özmen ve Ediz, 2002, s.3):

- i. Belirli bir düzene göre hazırlanan içerikler bilgisayarda depolanmaktadır.
- ii. Canlı dersler kayıt altına alınmakta ve bilgisayarlarda depolanmaktadır. Öğrenenler tarafından öğretmenin sesinin duyulabildiği ve görüntüsünün görülebildiği bu modelde karşılıklı iletişim söz konusu değildir. Öğretmenden öğrenciye doğru tek yönlü bir iletişim bulunmaktadır.

2. Senkron (Eş Zamanlı) Uzaktan Eğitim

Öğrencinin öğretmen tarafından anlatılan dersleri eş zamanlı olarak takip edebilme imkânı bulunan modeldir. Farklı mekânlarda bulunan öğretmen ve öğrencinin iletişim teknolojilerini kullanarak etkileşime geçtikleri çevrimiçi öğrenme olarak da ifade edilebilir (Hürriyet, 2020). Dağınık veya grup grup olabilen öğrenciler soru sorabilir cevapları alabilir. Bu modelde iki başlıkla incelenebilmektedir.

a) Tek Yönlü Pasif Modeller

Derslerin anında öğrencilere iletildiği bu modelde, ders sırasında öğrenci-öğretmen birebir iletişimi bulunmamaktadır. Ders anında öğrenci tarafından her türlü ders materyaline ulaşılabilirken, öğrenci sorularını e-posta kanalı ile öğretmene iletebilmekte ve öğretmen tarafından dersten sonra sorular cevaplandırılabilir.

b) Çift Yönlü Etkileşimli Modeller

Bu modelde kullanılan iletişim sistemlerinde ses ve görüntü hızlı ve net bir şekilde taşınabilmektedir. Eğitim alan ile veren arasında görüntü ve sesin eş zamanlı olarak taşındığı eş zamanlı bir eğitim ortamı bulunmaktadır (Biroğul vd., 2010). İnternete alt yapısının kaliteli olduğu hızlı bir internet bağlantısına ihtiyaç duyan bir modeldir. Mobil akıllı telefonlar, bilgisayar ve bu cihazlara ait teknik donanımlar diğer sistem ve aygıtları oluşturmaktadır.

Eş zamanlı eğitimden kasıt geleneksel eğitim yönteminde sınıf ortamında yapılan eğitimin aynı şekilde sanal ortama taşınarak ders işlenmesidir. Başarı oranının artırılması için sanal ortamdaki sınıflarda gruplar arası iletişim ve etkileşimin yüksek olmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Zaman sorunu yaşamamasına rağmen mesafe / mekân sorunu bulunan öğrenciler açısından faydalı bir yöntemdir.

3. Karma Uzaktan Eğitim

Hem asenkron hem de senkron uzaktan eğitim modellerine ait imkânların sunulduğu bu modelde öğrencilere farklı seçenekler sunulabilmektedir. Derse katılan öğrenciler ders esnasında öğretmenleri ile etkileşime girebilmektedirler. Arzu eden öğrenciler eş zamanlı olarak derse katılıp sunulan etkileşim ortamından

faydalanabilmektedir. Zaman sorunu yaşıyan öğrenciler ise ders videolarını izleyerek eğitim programını takip etmektedirler.

E. Alanda Yapılan Çalışmalar

1. Yurt Dışında Yapılan çalışmalar

Eğitime olan ihtiyacın giderek arttığı dünyada bu ihtiyacı karşılamak maksadıyla ülkeler geleneksel eğitimin bir alternatifi olarak ortaya çıkan uzaktan eğitime yönelmektedirler.

Global Network Academy (GNA) tarafından uzaktan eğitim veren kurumların bilgileri web sayfası üzerinden paylaşılmaktadır. Bu kurumlar tarafından sosyal, tıp, fen eğitimleri, kurslar ve başarı değerlendirmeleri sanal ortamda yapılmaktadır.

Uzaktan eğitim ile ilgili gerek yurt dışında gerekse yurt içinde çok çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

Bontempi (2003) tarafından yapılan çalışmada ise uzaktan eğitimdeki güdülenme sorunu ele alınarak bu konudaki çalışmalar derlenmiştir. Araştırma sonunda güdülenmenin uzaktan eğitim öğrencileri için öncelikli olduğu, öğrencilerin uzaktan eğitim esnasında coğrafi bozukluk, uzaklık ve odak sorunları yaşadıkları, cinsiyetin güdülenmede etkili olduğu, kadın öğrencilerin güdülenme oranlarının erkek öğrencilerden düşük olduğu, uzaktan eğitim öğrencilerinin güdülenmelerinin sağlanması için klasik eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitim öğrencilerine kütüphane desteği, teknik ve mali yardım, özel ders ve akademik danışmanlık gibi destekler verilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Adams ve Timmis (2006) tarafından hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada uzaktan eğitimde öğrenci ile diğer öğrenciler ve öğretmen ile öğrenciler arasında iletişim, tartışma, sorun çözme konularında problemler olduğu tespit edilmiş, öğrenciler tarafından okula ulaşmak için zaman harcamak yerine ihtiyaç duyulan eğitimlerin uzaktan alınabileceği belirtilmiştir (Adams ve Timmis, 2006).

Halter ve arkadaşları (2006) tarafından yürütülen bir çalışmada ise öğrenciler web tabanlı eğitime katılmaktan memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmada

öğrenciler tarafından uzaktan eğitimin; çalışanların eğitimlerine imkan tanıdığı, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerinde sorumluluk almalarını, kendi hızlarında ilerleyebilmelerini, internette yer alan kaynaklara erişebilmelerini, online olarak alan uzmanları ile iletişime geçmelerini, zaman konusunda esneklik bulunmasını, öğrenmeye fayda sağlayan materyallerin varlığının isteklerini artırdığını, bunun yanında öğretmenlerden düzenli geri bildirim alınamaması nedeni ile eksik ve hatalarının tespit edilmesinin önüne geçtiğini belirtmişlerdir (Halter vd., 2006).

Yu ve Yang (2006) tarafından yapılan çalışmada da sağlık çalışanlarının bilgisayar becerileri belirlenerek uzaktan eğitime ilişkin tecrübeleri ve görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada kırsal kesimlerde görev yapan hemşirelerin şehirde yaşayanlara oranla uzaktan eğitimin gerekliliğine ilişkin daha fazla olumlu tutumda bulundukları, bunda şehirde çalışan hemşirelerin dergi ve kitaplara ulaşımının kolaylığı gibi, kırsal kesim hemşirelerinin de uzaktan eğitim vasıtası ile bu imkânlara ulaşabilmelerinin kolay olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir. Araştırmaya katkı sağlayan hemşireler tarafından uzaktan eğitimin güçlü yanları olarak zaman olarak esneklik sunması, zaman / yer sınırlamalarının az olması, öğrenme alternatiflerinin fazla olması, farklı kaynaklara erişimde esneklik sunulması ve kolaylık sağlaması olduğu vurgulanmıştır.

Ternus ve arkadaşları (2007) tarafından çevrimiçi öğrenim tasarımı konusu yapı, içerik, süreç, çıktı başlıkları altında inceleyebilmek için puan yönergesi hazırlanmıştır. Çalışmada internet tabanlı eğitim sisteminde iş birliğine dayalı bir öğrenme ortamının oluşturulması ile etkili bir değerlendirme sisteminin oluşturulmasının uzaktan eğitim için en önemli adım olduğu ifade edilmiştir.

Dimri ve Chaturvedi (2009) ise çalışmalarında erkek öğrencilerin kızlara oranla danışmanlık etkinliklerine daha düzenli katılım sağladıkları ve telekonferans görüşmeye göre yüz yüze görüşmelerin daha fazla tercih edildiği tespit edilmiştir.

Chaudry ve Rahman (2010) ise uzaktan eğitimde öğretim tasarımını 120 akademisyene uyguladıkları anket formu ile incelemişlerdir. Çalışmada öğretim elemanlarının uzaktan eğitim konusunda eğitim eksiklikleri olduğu, derslerde uygun

değerlendirme materyallerinin bulunmadığı ve ders içeriklerinde görsel yardımcılardan yeteri kadar faydalanılmadığı tespit edilmiştir.

Hunte (2010) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin eğitim programlarına olan uyumları üzerinde etkili olan faktörler incelenmiş ve bahse konu faktörler kişisel kazanımlar, bilgi edinme ve ailevi sorumluluk ana başlıklarında toplanmıştır.

Hawkins ve arkadaşları (2011) ise çalışmalarında birbirlerinden farklı 8 sanal sınıf ortamındaki öğrenci ve öğretmen doğal etkileşimlerinin nasıl olduğu incelenmiştir. Araştırma sonucunda;

- i. Öğretmen-öğrenci etkileşiminin en yoğun şekilde öğrenci ödev geribildirimini ile sorulara yanıt verilmesinde gerçekleştiği,
- ii. Öğretmenlerin kendi kendilerini motive edebilen öğrencilerin daha başarılı olduklarını tespit ettiklerini,
- iii. Öğretmenlerin öğrencileri kendi kendilerine öğrenme konusunda motive ettiklerini,
- iv. Kalabalık sınıfların öğretmen geri bildirimlerini olumsuz etkilediğini,
- v. Öğretmen-öğrencilerin göz teması kurma ve yüz yüze etkileşime ihtiyaç duydukları ve
- vi. Öğretmen-öğrenci etkileşimini artırmaya yönelik faaliyetlerin öğrencilerin yalnızlık duygularının azaltılmasına pozitif yönde katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Carranza (2008) kaliteli bir uzaktan eğitim sisteminde olması gereken özelliklerin çeşitli katılımcılar, tecrübeli ve önerilen uygulayıcılar, günlük yaşama uygun program, destekleyici ve esnek program tasarımı başlıkları altında gruplanabileceğini tespit etmiştir.

Aman (2010) çevrimiçi öğretimi etkileyen faktörleri değerlendirme, kaynak materyaller, öğrenci etkileşiminin varlığı ve teknoloji boyutları olarak belirlemiştir.

Uppal ve arkadaşları (2017) ise uzaktan eğitimde kalite algısının güvence, güvenilirlik, empati, duyarlılık, somut özellikler ve öğrenme içeriği boyutlarından müteşekkil olduğunu tespit etmiştir.

2. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Alpar vd. (2007) tarafından yapılan çalışmada öğrenci merkezli eğitimde eğitim teknolojileri konusu incelenmiş, öğrenci odaklı bir eğitim sisteminde sistemli bir planlama ile eğitim teknolojilerinin kullanılması gerektiği, tasarımı iyi yapılmış derslere öncelikle öğrenci ilgisinin artırılmasıyla başlanması ve uygulamada öğrencilerin katılımları ve tepkilerin değerlendirilmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır.

Zor (2008) web tabanlı bilgisayar destekli sanat eğitimi konusunda araştırma yapmış ve web tabanlı sanat eğitimi gören grubun geleneksel eğitim yöntemleri ile eğitim gören gruptan başarı ve kalıcılık puanlarında önde olduklarını tespit etmişlerdir.

Çakır ve Oğuz (2010) çalışmalarında örüğün eğitim kurumlarının sayısındaki artış gibi uzaktan eğitim kurumlarının sayısında da artış meydana geldiğini tespit etmişlerdir.

İşman (2011) uzaktan eğitim başlıklı kitabında kurumsal yapılanmanın tam olarak sağlanmadığı uzaktan eğitim sistemlerinin öğrenciye yarar sağlamaktan daha çok, öğrencinin eğitim sürecinden uzaklaşmasına neden olacağına değinmiştir.

Menderes (2014) çalışması sonucunda Türkiye kültürel yapısı ve eğitim ihtiyaçlarının dikkate alınması neticesinde New England Üniversitesi’ndeki yönetim yapısına uyan bir model geliştirmenin Türkiye’deki uzaktan eğitimin başarısına olumlu katkı sağlayacağını ortaya koymuşlardır.

Kırık (2014) Türkiye’deki güncel uzaktan eğitim eğilimlerinin incelendiği çalışmasında her yaş grubunda uzaktan eğitimin uygulanabilir bir eğitim hakkı olduğunu iddia etmiştir.

İşman (2015) öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı adlı kitabı içerisinde öğretim teknolojilerini ve nasıl kullanılacağını açıkladıktan sonra eğitim teknolojilerinde uzaktan eğitimde öğretim tasarımına değinmiştir.

Çığır (2016) görsel sanat liselerinde görsel sanat derslerinden atölye derslerinde sosyal ağlar yardımı ile öğrencilere nasıl görsel kültür verilebileceğini incelemiştir. Öğrenciler tarafından görsel kültüre yönelik tasarım oluştururken sosyal ağlardan fazlasıyla yararlanıldığını ve geleneksel eğitim yerine sosyal ağlara verilmiş olan görsel kültüre dönük çalışmaların öğrenci ve öğretmen performanslarında artış oluşturduğu neticesine ulaşmıştır.

Kalelioğlu vd. (2016) sanal ortamdaki öğrenen ve öğreten deneyimlerini inceledikleri çalışmalarında, öğrenciler tarafından, kaliteli bir uzaktan eğitim sisteminde kendi kendilerine öğrenme ve düzenli çalışma alışkanlığı kazanma konularında kendilerini geliştirmeleri gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlere ise ders içeriklerinin uzaktan eğitim sistemine göre tekrar düzene sokulması gerektiği ve öğretmenlerin teknik konulara olan hâkimiyetlerinin yükseltilmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır.

Albayrak (2017) ise araştırmasında sanal sınıf ortamlarındaki başarı durumunun derslerin içeriklerinin uzaktan eğitim sistemine uyumlu olarak hazırlanmasına bağımlı olduğunu ve oldukça maliyetli olan uzaktan eğitim sistemi hazırlık aşamasının teknik, bilgi ve becerilerin artırılması sonrasında kısalmabileceğini vurgulamıştır.

Karataş (2012), yüz yüze ve uzaktan eğitiminin eşitliğini incelediği çalışmada uzaktan eğitimde öğrenciler arasındaki eşitliğin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır (Karataş, 2013).

Aslan (2015), öğretmenlerin bilişim ve iletişim teknolojilerinin kullanım düzeylerini inceledikleri çalışmalarında, öğretmenlerin temel düzeyde beceriye sahip olmalarına rağmen bu teknolojiyi öğrenme ve öğretme sürecine dâhil etmede yeterli düzeyde olmadıkları sonucuna ulaşmışlardır (Aslan, 2015).

Dikmen, C.H. ve Demirer V. (2016) Öğretmenlerin teknoloji entegrasyonuna yönelik davranışlarını etkileyen değişkenlerin inceledikleri çalışmalarında,

öğretmenlerin yeni teknoloji kullanımına yönelik davranışlarının düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Dikmen, 2016).

İKİNCİ BÖLÜM

UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI

A. Uzaktan Eğitim ve Öğretim Tasarımı

Uzaktan eğitim programlarının tasarımı yapılırken süreç içerisinde yer alan bütün paydaşların bir araya gelerek aynı masada oturması gerekmektedir (Benson, 2003). Bu açıdan ortaya konulacak olan standartlar uzaktan eğitim sürecinde yer alacak olan paydaşların (öğretim elemanları, yöneticiler, personel vb. diğer paydaşlar) çabalarına pek çok açıdan katkı sağlayacaktır. (Olson ve Shershneva, 2004).

Uzaktan eğitim tasarımında süreç içerisinde bir diğer önemli hususta kalitedir. Kalite geliştirilmesi konusunda konu ile alakalı bütün paydaşların, başarılı bir öğrenme süreci tasarlamak amacıyla kalite okuryazarlığı gibi becerilere ihtiyaçları bulunmaktadır (Ehler, 2007). Meyer (2002) tarafından da uzaktan eğitim süreci için kalitenin, öğrencilerin, müfredatın, öğretimin tasarımının, öğretim elemanlarının özelliklerinin ve kullanılması planlanan teknolojinin olduğu pek çok faktörden kaynaklanan karmaşıklıktan ve zorluklardan bahsedilmektedir.

Marshal (2004) tarafından standartlar konusunun önemine vurgu yapılarak açık bir şekilde ölçümü yapılabilen standartların uzaktan eğitim süreci açısından gerekliliğini ve faydalılığını ifade etmektedir.

Alpar vd. (2007)'de eğitim teknolojilerinin öğrenci odaklı bir çağdaş öğretim sistemi içerisinde nitelik öğrenmenin nasıl sağlanabileceğini, bu süreç içerisinde uygun araç gereçlerden faydalanılmasının önemini vurgulamışlardır. Teknolojik gelişmelerle beraber eğitimde kullanılan en önemli araç ve gereçlerin başında internet ve bilgisayar gelmekte ve bahsedilen teknolojiler eğitim için bir amaç olmanın aksine araç olması gerekmektedir. Uzaktan eğitim tasarımında eğitim teknolojilerinin sistematik bir şekilde kullanılması, tasarımı iyi yapılan dersler öğrenci ilgisinin artırımı ile başlamalı ve uygulama esnasında öğrencilerin katılımları ile birlikte oluşan tepkiler de değerlendirmeye tabi tutulmalıdır (Alpar vd., 2007).

Gündoğan ve Eby (2012) uzaktan eğitim konusuna farklı bir boyut kazandırarak yeşil gelecek için sanal da olsa süreç sonunda meydana gelen çıktılarına, girdilere ve

atıklara dikkat çekilmektedir. Sürdürülebilir uzaktan eğitim faaliyetleri için, yeşil tasarımlar kullanılarak teknolojik gelişmeler ve mühendislik bilimi ile geliştirilen uzaktan eğitim sistemlerinin desteklenmesi gerektiğini belirtilmiştir.

B. Türkiye’de Uzaktan Eğitim Politikaları

Türkiye’de uzaktan eğitim kavramının ilk gündeme gelişi 1927 yılında eğitim sorunlarının görüşüldüğü bir toplantı ile olmuştur (Khoshemehr, 2013, Kırık, 2014).

1960 ve 1980 yılları arasında bazı kurumlar tarafından çalışma yapılmış olmasına rağmen bazı siyasi problem ve kararsızlıkların varlığında ötürü başarı sağlanamamıştır. 14 Aralık 1999 tarihinde 23906 sayılı resmi gazetede YÖK tarafından yayınlanan “Üniversiteler arası iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan yükseköğretim yönetmeliği” Türkiye’de uzaktan eğitimin üniversiteler tarafından tercih edilen bir model olmasının önünü açmıştır. 2000’lerde pek çok üniversite tarafından uzaktan eğitim uygulama ve araştırma merkezlerinin açıldığı görülmüştür.

Ayrıca bu amaçla Tübitak-Ulakbim, Türk-Telekom ve çeşitli üniversitelerin uzaktan eğitimde çalışmalar yürüten akademisyenleri tarafından Enformatik Milli Komitesi faaliyete geçirilmiştir (Yavuzalp vd., 2017).

İşman (2011) Türkiye’de uzaktan eğitimdeki politikaları ve uzaktan eğitimin gelişimini aşağıdaki üç ana başlık altında incelemiştir.

- i. Kavramsallaşma Süreci
- ii. Mektupla Öğretim Süreci
- iii. İletişim Teknolojilerini Kullanma Süreci

1. Kavramsallaşma Süreci

Uzaktan Eğitim Uygulamaları ilk kez MEB bünyesinde kurularak 07 Kasım 1960 tarihinde deneme süreci olarak mektupla öğretim şeklinde başlamış, teknik ve mesleki alanlarla sınırlandırılmıştır.

1962 tarihinde merkez yönetmeliği yürürlüğe konurken, 29 Şubat 1966'da ise Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Gn.Md.lüğü kurulmuştur (Fidan ve Okan, 1975;).

1962 tarihinde 7. Milli Eğitim Şurası'nda odaklanılan konular yaygın eğitimin tanımı, önemi, amaç olmuş ve okula gitme imkânı olmayanlar için mektupla öğretim verilmesi tavsiye kararı alınmıştır. Bahsedilen Şura kapsamında alınan kararların Milli Eğitim komisyonu tarafından 1960-1961 yılında yayınlana rapordan ve UNESCO tarafından 1959-1960 yılında yayınlanan raporundan faydalanılarak meydana getirildiği görülmüştür (İşman, 2011, 110),

2. Mektupla Öğretim Süreci

1950'lerde ilk uzaktan eğitim uygulamaları görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde yükseköğretime olan talebin artması ancak okulların bu ihtiyacı karşılayamamaları nedeni ile MEB tarafından Mektupla Öğretim programları ile bahse konu ihtiyacın karşılanması için çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalara referans olması için gelişmiş ülkelerin mektupla öğretim programları hakkında incelemelerde bulunularak uygulamalar hakkında bilgiler edinilmiştir (Fidan ve Okan, 1975).

Yedinci Milli Eğitim Şurası sonrasındaki kararlara bağlı olarak mektupla eğitim uygulamaları daha sistematik bir şekilde yapılmaya başlanmıştır. Sonrasında 1974 yılında Mektupla Yükseköğretim Kurumu bünyesinde Deneme Yüksek Öğretim Okulu (DYÖÖ) eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Bu eğitimde amaç, Türkiye'de köklü bir uzaktan eğitimi sisteminin faaliyete geçirilmesinin sağlanmasıdır.

1974 yılında Bakanlık tarafından verilen onay ile Yedinci Akşam Sanat Okulu ve Mektup ile Öğretim çatısında Mektupla Öğretim Merkezi kuruluşu yapılmıştır. 1974-1975'de elli bin öğrenci bu merkezde eğitim alırken, 1974-1975 dönemi içerisinde ortaöğretim kurumlarından mezun olmaya hak kazanan kırk beş bin öğretmen adayının DYÖÖ'ya kayıtları yapılarak uzaktan öğretime başlanılmıştır. Sonraları üniversitelerde yığılma yaşanmasının önüne geçebilmek için TV programlarının da desteklemek maksadıyla kullanılması düşünülmüş, ancak bu

konudaki uygulamadın yetersiz olduğu hükmü ile 1975 yılında uygulamaya son verilmiştir (İşman, 2011, 111).

3. İletişim Teknolojilerini Kullanma Süreci

TV ve Radyo'nun haberleşme aracı olmaları yanında eğitim süreçleri içinde etkin olarak kullanımı yapılmıştır. Önceleri yeteri kadar sistematik ve düzenli olmayan bu uygulama bir süre sonra amacına uygun olarak kullanılabileceği seviyelere ulaşmıştır (İşman, 2011, 113).

1968 yılında kurulan TRT kurulduğu günden itibaren normal yayınlarına ilave olarak eğitimle ilgili faaliyetlerde de bulunmuştur. Eğitim alanında uygulanan ilk TV programları MEB Film-Radyo-TV ile Eğitim Merkezi (FRTEM) tarafından hazırlanan, her 15 günde bir TRT stüdyolarından yayınlanan programlar olmuştur (Özbay, 1992). Bahse konu programlar 1970'de Okul Televizyonu adı altında haftada iki defa on beşer dakika süreli olarak yayınlanmıştır (Çilenti, 1993).

FRTEM tarafından 1973'den sonra da ilk, orta ve lise öğrencileri için okul televizyonu ismi ile dersler yayınlanmıştır.

26 Eylül 1975 tarihinde okul çıkışlı öğrenciler için toplum tarafından ihtiyaç duyulan konulara yönelik eğitim teknolojilerinden yararlanılarak TV merkezli çok hedefli bir öğretim uygulamak amacıyla Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) kurulmuştur. Üniversitelerde yığılmaların önüne geçebilmek için ara insan gücünün yetiştirilmesi maksadıyla ön lisans programları açılması hedeflense de, YAYKUR tarafından 1975-1976'da yapılan araştırmalarda öğrencilerin TV yayınlarını yeterli bulmadığı tespiti ile sonlandırılmıştır (Alkan, 1987).

1982 yılında yapılan Milli Eğitim Şurası'nda yükseköğretimde uzaktan öğretim görevi Anadolu Üniversitesi'ne verilmiş, dersler TRT üzerinden yayınlanmaya başlamıştır. Anayasanın 133. Maddesi de TRT'ye eğitime destek olma görevini vermiştir. Böylelikle uzaktan eğitim kurumlarının iş birliği içerisinde olmaları sağlanmıştır. 1981-1982'de Televizyon Okulu'ndan yetişkinler de okuma yazma eğitimi maksadıyla yararlanmışlardır (Menteş, 1990).

1982 yılında üniversiteler düzeyinde uzaktan eğitim veren tek fakülte olan Açık Öğretim Fakültesi açılmış ve radyo ve TV yayınlarının yardımıyla fakültede verilen derslerin desteklenmesi sağlanmıştır. TRT tarafından lisans derslerinin yayınları desteklenerek kanalda yayınlanmıştır (Özer, 1993).

Uygulanan politikalar sayesinde bugün ülkemizde pek çok üniversitenin uzaktan eğitim merkezi bulunmakta ve eğitim vermeye devam etmektedirler. Teknolojik gelişmelere uyum sağlanarak uzaktan eğitimde bu teknolojiler kullanılmış ve web tabanlı uzaktan eğitim (WTUE) uygulamalarında artış yaşanmış ve pek çok eğitim kurumu tarafından WTUE verilmesi sağlanmıştır (İşman, 2011, 120).

Ülkemizde internet vasıtasıyla yapılan ilk uzaktan eğitim uygulaması 1996'da ODTÜ'de Enformatik Enstitüsü tarafından başlatılan uygulamadır (Irmak, 2007). Bugün birçok üniversitede internet üzerinden sertifika, ön lisans, lisans ve yüksek lisans eğitimi verilmektedir. Türkiye'de ki üniversitelerde standartları belirlenmiş bir uzaktan eğitim uygulamasından bahsetmek pek mümkün değildir. Üniversiteler tarafından verilen uzaktan eğitim programları üniversitelerdeki enstitüler, uzaktan eğitim merkezleri, araştırma ve uygulama merkezleri, koordinatörlükler veya meslek yüksekokulları altında veya hiçbir birime bağlı olmadan faaliyetlerini yürütmektedirler. Burada üniversitelerin bu şekilde çeşitlilik bulunması yönetmelikten kaynaklanan serbestlikten meydana gelmektedir (Akça ve Türkoğlu, 2012).

Tablo 3 Türkiye’de Uzaktan Eğitim Veren Üniversiteler

Üniversite Adı	Uzaktan Eğitim (UE) Birimi	Üniversite Adı	Uzaktan Eğitim (UE) Birimi
Adnan Menderes	UE Uyg. ve Arş.Mrk.	İnönü	UE Uyg. ve Arş.Mrk.
Afyon Kocatepe	UE	İstanbul	
Ahmet Yesevi	UE Prog.Arş.Mrk. ve Uyg. Merkezi	İstanbul Teknik	UE Merkezi
Akdeniz	UE Uyg. ve Arş.Mrk.	İstanbul Ticaret	
Amasya	UE Merkezi	Kafkas	UE Uyg. ve Arş.Mrk.
Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	K.Maraş S.İmam	UE Merkezi
Ankara	UE Merkezi	Karabük	
Atatürk	UE Uyg. ve Arş.Mrk.	Karadeniz Teknik	UE Uyg. ve Arş.Mrk.
Balıkesir		Kırıkkale	UE Merkezi
Bartın		Kocaeli	UE Uyg. ve Arş.Mrk.
Bilecik Şeyh Edebali	UE Sitesi	Marmara	UE Merkezi
Bingöl	UE Uyg. ve Arş.Mrk.	Mehmet Akif Ersoy	UE Uyg. ve Arş.Mrk.
Bitlis Eren	UE Merkezi	Mersin	
Bülent Ecevit	UE Uyg. ve Arş.Mrk.	Muğla Sıtkı Koçman	UE Merkezi
Celal Bayar		Mustafa Kemal	
Cumhuriyet	UE Merkezi	Namık Kemal	UE Uyg. ve Arş.Mrk.

Üniversite Adı	Uzaktan Eğitim (UE) Birimi	Üniversite Adı	Uzaktan Eğitim (UE) Birimi
Çanakkale 18 Mart	UE Uyg. ve Arş.Mrk.	Nevşehir H.Bektaş Veli	
Çukurova		19 Mayıs	
Dicle		ODTÜ	UE Programları
Dokuz Eylül		Sakarya	UE Uyg. ve Arş.Mrk.
Dumlupınar		Selçuk	
Düzce	UE Merkezi	Süleyman Demirel	UE Meslek Yüksekokulu
Ege	UE Portalı	Trakya	UE Uyg. ve Arş.Mrk.
Erzincan	UE Uyg. ve Arş.Mrk.	Uşak	UE Meslek Yüksekokulu
Eskişehir Osmangazi		Yalova	UE Uyg. ve Arş.Mrk.
Gazi		Yıldız Teknik	
Fırat	UE Merkezi	Yıldırım Beyazıt	
Gaziosmanpaşa		Yüzüncü Yıl	UE Merkezi
Hacettepe			

C.Yüksek Öğretim 'de Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Yükseköğretimde uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında mektup, radyo, TV, bilgisayar, internet, web, mobil uygulamaları kullanılmıştır. Avrupa'da bazı ülkelerde internet üzerinden yapılan eğitim uygulamalarını ifade etmek maksadıyla e-öğrenme gibi kavramlarda kullanılmıştır.

Radyo TV gibi görsel ve duyuşsal teknolojilerde yaşanan gelişmeler uygulamalarda da değişiklikler getirmiş, eğitimde daha geniş kitlelere ulaşılması mümkün hale gelmiştir (Çallı vd., 2002).

Teknolojik gelişmeler eğitimde öngörülemeyen yenilik ve değişikliklere neden olmaktadır. Uzaktan eğitimde önceleri slayt gösterileri, TV, radyo, filmler ve çeşitli sınıf uygulamaları ile sınırlı iken günümüzde yapılan uygulamalarda simülasyonlar ile uzaktan eğitim verilebilmektedir (Schunk, 2009). Bu çeşit uygulamalar ile birlikte uzaktan eğitimde nitelik ve kalite artmış, gerek kamuda gerekse özel sektöre de bu tarz uygulamaların yaygınlaştığı görülmüştür.

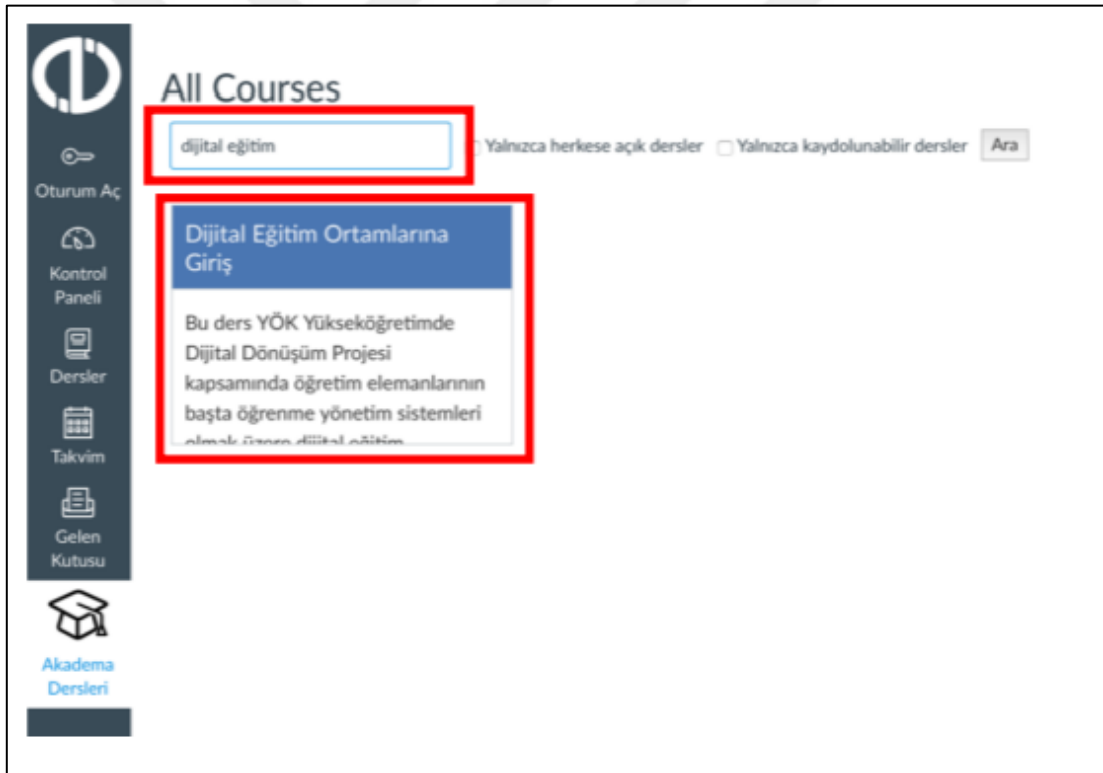
Eğitim kurumlarının yanında dünyadaki önemli teknoloji firmalarının verdikleri eğitim sertifikaları tarzı uygulamalar ülkemizde de giderek yaygınlaşmaktadır. Yaşam boyu öğrenmeyle ilgili özel sektör ve kamu kurumları tarafından verilen e-sertifika uygulamaları da yaygınlaşmaktadır (Yalçınalp, 2015).

Günümüz Türkiye'sinde yükseköğretim 'de üniversitelerin birçoğunda uzaktan eğitimle ön lisans, lisans, yüksek lisans eğitimleri ve ayrıca yüz yüze eğitimle uzaktan eğitimin bir harmanlaması olan karma öğrenme uygulamaları ile de dersler verilebilmektedir.

Türkiye'de açık öğretim adı altında özellikle Anadolu Üniversitesi olmak üzere pek çok üniversite tarafından uzaktan eğitim uygulamaları yürütülmektedir. YÖK tarafından 2013'de ilk defa usulleri ve esasları ortaya konulan uzaktan eğitim uygulamalarının üniversitelerde giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Uygulama esaslarının belirlenmesi sonrasında uzaktan eğitim programlarında ve bu programlara kayıt yaptıran öğrenci sayılarında hızlı bir değişim görülmektedir (YÖK, 2016).

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde uzaktan eğitim derslerine ulaşmak için (<https://canvas.anadolu.edu.tr/>) adresinden giriş yapabilmektedir. Bu sisteme giriş yapıldıktan sonra öğrenciler derslere ulaşabilmektedir. Sisteme kayıt işlemleri E-devlet üzerinden gerçekleştirilmektedir. Sisteme giriş yaptıktan sonra akademi dersleri sekmesinden sonra dijital eğitim ortamlarına girilerek kayıt yapılır. Daha sonraki erişimlerde ise dersler sekmesinden giriş yapılarak derslere erişim sağlanır (Akadema Portal Erişim Rehberi, 2020, s.2-6).

Şekil 3. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde uzaktan eğitim derslerine erişim portalı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÖRSEL SANAT EĞİTİMİ

A. Sanat Kavramı

Sanat yunan felsefesine göre güzel olanın arayışı temelinden gelmektedir. Güzel insanların hoşuna giden varlıklara verilen addır aslında. Nesnede ki belirli oransal özellikler güzel kavramı ile nitelendirilmesini sağlarken tersi durumlarda da kişilerde olumsuz his uyandırabilir. Sanat ve güzellik kavramlarının tam anlamıyla birbirlerine bağımlı olduklarında da söz etmek uygun olmayacaktır. Buna sebep olarak sanat teorisinde yer alan sanatın güzel olmaktan ziyade sezgisel olması gerektiği fikridir (Read, 2014, 11). Ancak sezgisel de olsa güzel de olsa sanat ve insan birbirlerinden ayrı düşünülemezdir.

Sanat ilk çağlarda mağara duvarlarına yapılan farklı resimler iken zamanla boyalarla tuvallere panolara desenlerin vb. üretimi haline gelmiştir (Gombrich, 2015, 15). Yirminci yüzyıla gelene kadar natüralist bir anlayışla gerçekleştirilen sanat, sonradan natüralist gerçekten uzaklaşmış, sanat kavramını bir düşünme sürecinin sonunda ortaya çıkan ürün olarak değiştiren yeni bir sanat kavramı ortaya çıkmıştır (İpşiroğlu ve İpşiroğlu, 2017a, 197).

Sanatın durağan olmayışı ve zamanla değişim göstermesi sanatın kesin olarak tanımının yapılmasını zorlaştıran bir etken olmuştur. Ancak genel olarak sanatçı, sanat eseri, algılayan ve toplum odaklı yaklaşım başlıkları altında sanatın dört değerlendirme elemanı olduğundan söz edilebilir (Ötgün, 2008, 160).

Sanatçı odaklı olarak sanata bakılırsa sanatın başarılı olabilmesi sanatçının duygusal durumuna, düşüncelerine, içinde yaşadıklarına ve yaşantısının eserine nasıl yansıdığına göre değişiklik gösterebilir. Burada anlatılmak istenen sanatçının yaşadığı duyguları izleyicilerine de aynı şekilde yaşatabilmesi olarak ifade edilse de fazla destek görmemiş, bunun yerine izleyicilere yaşadığı duyguların aynen aktarılması yerine, o duygudaki anlayışın aktarılması olarak ifade edilmiştir (Read, 2014, 120).

Sanat eseri bakış açısı ile sanat değerlendirildiğinde eserin yeni bir mesaj içermesi, bir sürecin sonunda olgunlaşarak, mesajı ile yeni bir köprü kurması

gerekmektedir (Akdoğan, 2001, 215). Sanatın başarılı olması eserin başarısı ile orantılı olduğundan bu bakış açısına göre sanatçının hissettiği şeyler eserin gerisinde kalmaktadır. Heidegger (2007, 9) tarafından da ifade edildiği gibi eser kendisini yapan ustaya övgü getirir ve onun sanatçı olarak ortaya çıkmasını sağlar, biri olmadan diğerinin olması düşünülemez.

Algılayan açısından bakıldığında da algılayanların eserden aldığı haz sanatçı ve sanat eserinin önündedir. Yani başka bir deyişle sanattaki başarı algılayanların his ve düşünceleri, eserle ilgili yorumlarıdır.

Sanatçı ve toplum arasındaki bağın sonucu olarak sanatçı sanatındaki tonu, şiddet ve hızı içinde bulunduğu toplumdan almaktadır (Read, 2014, 122). Bu bakış açısına göre sanatın başarısı içinde bulunduğu topluma ait değer yargılarını yansıtmaya ölçüsüne göre değerlendirilmektedir.

Görüleceği üzeri sanat kavramı bahsedilen dört yaklaşımın herhangi birisi tarafından tam olarak tanımlanamazken, bu yaklaşımlar birbirlerinin eksik yönlerini kapatarak sanat kavramına ortak bir tanımlama getirebilmektedirler.

1. Sanat Eğitimi ve Sanat Eğitiminin Önemi

Teknolojinin gelişmeler sonrası ortaya çıkan hızlı hayat koşulları insan hayatındaki dengeyi sarsan bir unsur haline dönmüştür. Bu nedenle kişiler deşarj olmak için çeşitli arayışlara girerlerken sanat önemli bir çıkış yolu olarak insanlara yardımcı olmuş, dans, resim, müzik gibi aktiviteler kişilerin dinlenmelerine yardım etmiştir.

Kişilerde var olan yeteneğin gün yüzüne çıkarılabilmesi için ve kendilerini ifade etmelerini sağlamaları için eğitimin tartışmasız önemli görevleri bulunmaktadır (Özsoy, 2007, 25). Eğitim içerisinde bir alan olan sanat eğitiminin pek çok tanımlaması bulunmakta, ancak sanat eğitimi genellikle plastik sanatlar alanında verilen eğitim olarak anlaşılmaktadır (San, 2010).

Sanat eğitiminde herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Sanat eğitimi kişilerin duygularını, düşüncelerini ve izlenimlerini anlatabilmelerini sağlayan yeteneklerini ve yaratıcılıklarını estetik bir duruma getirmek maksadıyla yapılan

uğraşlara denilmektedir (Erbay, 1997). Sanat eğitimi okul öncesinden üniversitedeki eğitime kadar örgün eğitim esnasında, hobi amaçlı sanat atölyelerinde, müzelerde ve sanat galerilerinde uygulanabilen önemli eğitim alanlarından biridir.

Diğer dersler ile alınamayacak eğitsel değerlerin sanat eğitimi vasıtasıyla alınabilmesi mümkündür. Sanat eğitimi vasıtasıyla kişilere estetik, yaratıcı düşünme ve duyguların aktarımı gibi pek çok özellik kazandırılabilmekte ve ayrıca sanatın aklın güçlenmesine ve kişilerin akademik başarılarının artırılmasına pozitif yönde katkı sağladığına yönelik görüşlerde bulunmaktadır (Kırıçoğlu, 2009, 10).

Sanat eğitimi yalnızca uygulamalar ile sanat üretilmesi veya incelenen eserlerle eleştirel bakış kazanılması veya estetikle ilgili farkındalığın elde edilmesi olarak düşünülmemelidir. Aksine bahsedilen başlıklar aynı bütünü oluşturan parçalar olduğundan eğitim programlarında olmaları bir gerekliliktir (Yolcu, 2018, 109).

Sanat eğitiminin amacı aslında sanatçı yetiştirmek değil, öncelikle sanata duyarlı kişiler yetiştirilmesini sağlamaktır (Ayaydın, 2016, 29). Sanat eğitimi kişilere sosyal alışkanlıklarını düzenlemelerini, yaratıcı yönlerinin farkına varmalarını, düşünme ve yorum yapma yeteneklerinin artmasını, kendi güçlerini keşfetmelerini sağlamaktadır (Şen, 2005, 344).

Kişilerin akıl, duygu ve el becerilerini karıştırarak kişiliklerini tanımalarında ve özgür düşüncede yetiştirilmelerinin sağlanmasında önemli bir role sahip olan sanat eğitimi okul öncesinden başlayarak ömür boyu devam eden bir süreçtir (Akalan, 2002, 189). Sanat eğitimi bu açıdan bir kişilik kazandırma ve ahlak eğitimidir (Gençaydın, 1990, 44).

Sanat eğitiminin kişilerin duygularını doğru yönlendirmelerinde, estetik değerlendirmelerde bulunmalarında öğretici olma yönüne sahiptir. Kişilerin yeteneklerini geliştirmelerine, öz güvenleri yüksek, estetik yönleri gelişmiş, üretebilen bir toplum oluşturmayı hedeflemektedir (Zor, 2008, 14).

Sanat eğitimi ile donatılmış üreten, kendilerini ifade edebilen çocuklar toplumların geleceklerinin temsilcileridirler (Buyurgan ve Buyurgan, 2015, 10).

Türkiye’de okul öncesi eğitimi kapsamında çocukların eleştirel düşünme kazanmalarına, yaratıcılık ve hayal güçlerinin gelişmesine katkı sağlayan sanat etkinlikleri eğitim programında yer almaktadır (MEB, 2014). Bu etkinlikler çocukların içindeki bulundukları kültürel ortamı ve diğer kültürleri daha iyi anlayarak farklılıkları görmelerine ve bu farklılıklara saygı duymalarını sağlamaktadır. Çizim gibi görsel sanat etkinlikleri çocuklarda el yüz koordinasyonuna katkı sağlamaktadır (Ulutaş ve Ersoy, 2004).

Sanat kavramı ilk defa Avrupa’da eğitim ile birlikte kullanılarak diğer bilimlerle eş seviyede değerlendirilmiştir. On dokuzuncu yüzyılın ikinci bölümünden itibaren endüstrileşen ülkelerde sanat eğitime olan ilgide artış gözlemlenmiştir (San, 2010). On dokuzuncu yüzyıldaki sanat anlayışı toplumun yaşam tarzında belirleyici bir rol oynamıştır (İpşiroğlu ve İpşiroğlu, 2017b, 71).

Sanat bilincinin oluşması ve estetik yargıda gelişim sağlayabilmek için sanat eğitimi ile genel eğitimin birbirine paralel amaçlara sahip olmalarına ihtiyaç vardır. Her iki eğitim de birbirlerine katkıda bulunmalıdırlar (Erbay, 1997, 15).

Aşağıdaki tabloda da görülebileceği gibi sanat eğitimi ve genel eğitim amaçları birbirleri ile paralellik göstermektedir (Erbay, 1997).

Tablo 4. Genel eğitim ve sanat eğitimi amaçları

Sanat Eğitimi	Genel Eğitim
Bireye cesaret vermek	Bireylere sanat deneyimi oluşturmak ve yaratıcılıklarını geliştirmek için cesaret vermek
Kültür mirasını geleceğe taşımak	Artistik mirasın geleceğe taşınmasını sağlamak
Topluma sosyal bilincin yerleşmesini sağlamak	Topluma sanat değeri kazandırılmasını sağlamak

Genel eğitim içerisinde sanat eğitimi önemlidir. Yaygın kanıya göre sanat eğitimi yetenek sahibi kişilerin eğitim aldığı bir lüks olarak görülse de, gerçekte sanat eğitimi herkesin ihtiyacı olan kişilikle ilgili bir eğitimidir. Sanat eğitiminde amaçlanan sanatçıların yetiştirilmesi değil, sanat vasıtasıyla eğitim vermektir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, 9).

Sanat eğitimi toplumun eğitilmesinin vazgeçilmez unsurlarından biridir (Mercin ve Alakuş, 2007, 15). Sanat eğitiminin olmadığı bir genel eğitimle kişiler yine de eğitilebilir olsa da bu şekilde yetişen bir toplum bir bakıma bir kulağı az işiten veya bir gözü az gören bireylerin oluşturduğu bir toplum haline gelir.

2. Sanat Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Sanat eğitimi üzerine etkili olan birçok faktör bulunmaktadır. Sanat eğitimi gibi geniş bir konuda pek çok sorun alanı olsa da genel olarak dört ana başlık altında sorunları açıklayabiliriz.

a) Toplumdan Kaynaklanan Sorunlar

Sanata toplum tarafından gereken değer verilmemesinden kaynaklanan sorunlardır. Sanata olan sevgi ve bilincin tam olarak oluşmadığı veya yerleşmediği toplumlar sanat eğitimi sorunlarının temelini oluşturmaktadır (Öztürk, 2011). Sanat üzerindeki baskıların azalması kaçınılmaz ilerlemelere sebep olacaktır. Batıda sanatçının hor görüldüğü dönemlerde doğuda toplumun tam tersi tutumu sayesinde edebiyat, bilim, teknoloji gibi alanlarda önemli ilerlemeler görülmüştür.

Sanatın boş zamanların geçirilmesi için bir uğraşı olarak görülmesi de bir diğer yanlış ve sorunsal alandır. Bir sanat üreticisine ve tüketicisine şekil veren bir takım toplumsal temeller bulunmaktadır (Çağan, 2006, 14). Sanatı yapan tüketicisine sunarken toplumsal yapı ile baş başadır.

Sanatın gereksiz, faydasız görüp bu konudaki eğitim sürelerini çok uzun bulan toplumlarda sanat eğitimi yerine diğer eğitimlere ağırlık verilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Bu düşüncenin bir sonucu olarak sanat eğitimin sadece yeteneği olan kişilere verilmesi gerektiği algısı da bir diğer yanılgıdır. Aksine sanat eğitimi her öğrenci tarafından öğrenim hayatı süresince alınması gereken bir eğitimidir.

b) Öğrenci Kaynaklı Sorunlar

Genellikle ölçme ve değerlendirmeye odaklanan öğrenciler, doğal yeteneklerinin olmadığını düşünerek sanat eğitimi derslerinde başarısız olma korkusu taşırlar ve bu da sanat eğitimine olumsuz tutum beslemelerine yol açabilir. Üniversite giriş sınavlarında bu alana yönelik soru çıkmaması veya yeteri kadar çıkmaması nedeni ile öğrenciler sanat derslerinin gereksiz olduğu algısına kapılabilmektedirler (Aslan ve Şener, 2014, 595).

Toplumun sanat eğitimini sadece yetenekli kişilerin alması yönünde bir algıları var ise bu benzer algı öğrencilerde de oluşabilmektedir. Sanat eğitimi yetenekli olanlara verilmesinden çok yetenek konusuna bakılmadan tüm öğrencilere verilerek öğrencilerin yaratıcı ve özgür düşünce kazanarak farklı bakış yönleri geliştirebilmelerine, hayal güçlerini keşfedebilmelerine yardımcı olabilen eğitimidir.

c) Öğretmen Kaynaklı Sorunlar

Öğretmenlerin bireyleri ve dolayısıyla da toplumları etkileme potansiyelleri bulunmaktadır. Bir öğretmen tarafından kendi alanının diğer alanlardan üstün tutulması veya öğretmenlerin sanat eğitimine önem vermeyen bir tutum içerisinde olmaları öğrencilerini ve de dolayısıyla toplumu da etkileyecektir.

Sanat öğretmenlerinin sanata yeteneği olan öğrencileri kayırıyor olabilmeleri, ders saatlerini sanat eğitimi ile dolu dolu geçirmemeleri, derslerin layığıyla değerlendirilmemesinden dolayı öğrencilerde olumsuz tutum oluşturmaları, olumsuz yargılara sebep olabilmektedir.

d) Öğrenme Ortamı Kaynaklı Sorunlar

Eğitimde fırsat eşitliği ifade edilse de gerçekte benzer şartlarda eğitim alamayan öğrenciler de bulunmaktadır. Örneğin okulunda atölye bulunan bir öğrenci ile atölye bulunmayan bir öğrencinin aynı şartlar altında eğitim gördüklerinden bahsedemeyiz. Bu durumlarda okul idaresi tarafından atölye sorununun çözülmesi sanat eğitimine ilginin artırılmasını sağlayacaktır (Aslan ve Şener, 2014). Derslere özel uygulamalı eğitim alanlarının oluşturulması öğrenmeyi kolaylaştıracaktır.

3. Sanatın Teknolojik Gelişmeler Sürecinde Değişen Rolü

Sanat ve bilim kavramları geçmişten günümüze birbirlerini etkileyerek gelmişlerdir. Bir tanesinde yaşanan gelişme ve değişim diğerrinin de etkilenmesine neden olmuş ve harekete geçmesine vesile olmuştur. Günümüzde de teknolojik gelişmelerin sanayi, makineleşme ve üretimde meydana getirdiği değişiklikler sanat üzerinde de etkisini göstermiş, sinema, bilgisayarların kullanıldığı grafik sanatlar, mekân düzenlemesi ve fotoğraf sanatı gibi alanlar görsellik ve teknolojinin iç içe geçtiği önemli alanlar olmuşlardır (Dolunay, 2016, 1209).

Sanatın toplumdaki işlevinde de teknolojik gelişmelerden kaynaklanan sebeplerle bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Endüstriyel ve gelişmelerin bir sonucu olarak insanlar ruhsal ve fiziksel anlamda bir anlamda çıkmaza sürüklenmiş ve bu durum Freud dâhil birçok bilim insanı tarafından da incelenmiştir (Turani, 1998, 85).

Bu sıkışıklıktan çıkış yolu sanat için estetik beğenisi ve algıları yüksek bireylerin yetiştirilmesi olmuştur. Endüstri ile bireyselliğin standartlaşmaya dönüştüğü bir durum oluşmuş, insanların yaşadıkları evler, kullandıkları eşyalar ve yaşam şekillere standart ölçülere sığdırılmaya çalışılmıştır. Ancak insanlar doğaları gereği güzele ulaşma gayretinde olmuştur (Bigalı, 1999, 4). Günümüzde mal olarak nitelendirilen modern ürünler sanatta olduğu gibi estetik ve tasarım kavramlarını öne çıkarmış ve bugün güzel olarak nitelendirilen husus pazarlamada ve tüketimde itici güç haline dönüşmüştür (Katıracı, 2020, 208).

B. Türkiye’de Sanat Eğitimi

1. Cumhuriyet Dönemi Sanat Eğitimi

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Atatürk tarafından sıklıkla kültür ve sanatın önemi çeşitli şekillerde ifade edilmiştir. Bir sözünde Atatürk “Bir millet ki resim yapamaz, bir millet ki tekniğin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur.” demiştir (İlhan, 1993, 50).

Cumhuriyet dönemindeki sanat eğitimi dört gruba ayrılarak incelenebilir (www.eskisehirkulturturizm.gov.tr, 2008).

- i. Genel Eğitimde Sanat Eğitimi
- ii. Sanat Eğitimcisi Yetiştiren Sanat Eğitimi
- iii. Sanatçı Yetiştiren Sanat Eğitimi
- iv. Yaygın Eğitim Kapsamındaki Sanat Eğitimi

1921 yılında kurulan Türk Ressamlar Cemiyeti çatısı altında birleşen resim sanatçıları tarafından bu çatı altında Türk Sanatı olgunlaştırılmaya çalışılmıştır (www.geocities.com, 2008).

Müzik eğitimi için 1917’de o zaman Darülelhan adı ile kurulan İstanbul Belediyesi Konservatuvarı, 1927 yılında belediyeye bağlanarak kendi bünyesinde koro, orkestra, Türk Sanat Müziği ve folklor topluluklarını hayata geçirmişlerdir (Kavcar, 2001, 44).

Ancak bu dönemlerde Türk sanat eğitiminde en etkili unsur Avrupa’daki Sanat ve İş Eğitimi ile ilgili çıkan akımlardır ve bu alanda önemli ve etkili olan düşünceler Atatürk öncülüğünde yerli ve yabancı bilim insanlarının katılımı ile oluşturulmuştur (Kurtuluş, 2000, 21). 1926 yılında, dönemin meşhur eğitim bilimcisi John Dewey Atatürk tarafından Türkiye’ye davet edilmiştir. Dewey o zaman yaptığı incelemeler sonrasında hazırladığı raporunda resim ve iş atölyeleri kurulması gerektiğini, el işlerine ve görsel sanatlar etkinliklerine önem verilmesini ve yeteneklerin geliştirilmesi için çaba gösterilmesini tavsiye etmiştir.

Dewey tarafından hazırlanan raporda resim eğitimine önem verilmesini belirtmiş, bu kapsamda 1928 yılında açılan sınavda başarılı olan öğrenciler eğitim için Almanya’ya gönderilmişlerdir (Bingöl, 1993, 320). Bunun yanında 1926 yılında Almanya’dan getirilen yetişmiş kişiler tarafından Sanat ve İş Eğitimi ile ilgili çalışmalarda bulunularak ilkokulda ve ortaokulda görev yapan öğretmenlere bir takım kurslar verilmiştir (Baltacıoğlu, 1932, 16).

Yurt dışında eğitim alan sanatçılar ülkemize döndüklerinde sanat hayatına canlılık getirmişler, özellikle ressamların aktif etkinliklerde bulundukları görülmüştür. 1926 yılında Güzel Sanatlar Birliği, 1928 yılında ise Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği faaliyete geçmiştir (www.geocities.com, 2008).

1927’de Güzel Sanatlar Akademisi bünyesinde Resim Öğretmenliği kursu açılmıştır. Ayrıca ilköğretim ve lisedeki resim-iş programlarında değişikliğe gidilmiş ve atölyeler faaliyete geçirilmiştir (Altınkurt, 2005, 128).

1882’de kurulan Güzel Sanatlar Akademisi 1923 yılından itibaren öğretim görevlisi ve uzman yetiştirmeye ağırlık vermiş, 1936’dan itibaren de Avrupa’da alanında meşhur kişiler resim, heykel ve mimarlık alanlarında çalışmalarda bulunmak üzere ülkemize getirilmişlerdir. 1950 yılına kadar bahsedilen yabancı uzmanlar tarafından kendi alanlarında eğitim faaliyetleri sürdürülmüştür (İlhan, 1993, 50). 1932’de açılan Gazi Eğitim Enstitüsü’nde resim ve müzik alanlarında öğretmen yetiştirilmiştir. Bu dönemde okullardaki bölüm başkanlıklarına yabancılar getirilmiştir. Bu dönemde Türk geleneklerinin bir miktar geri planda kaldığı eleştirilerinde de bulunulmuştur.

Sanata daha iyi yön vermek maksadıyla 1932’de halk evleri açılmıştır. 1932 yılından 1950 yılına kadar olan dönemde 65 ilde toplam 447 halk evi açılmış, halk odalarında sanat eğitimi faaliyetleri başlatılmıştır (San, 1985, 215).

1942 yılında Yüksek Köy Enstitüsü Köy Enstitülerine öğretmen, yönetici müfettiş yetiştirmek amacıyla faaliyete geçirilmiştir. Sanat eğitimi açısından da bahse konu enstitüler önemli görevler görmüştür (Kurtuluş, 2002, 31).

1952-56 yıllarında resim ve müzik dersleri seçmeli ders statüsünde müfredatta yer almış, öğretmen okulları tarafından resim dersine ağırlık verilmiştir (Buyurgan, 1996, 44).

1955 yılında bugün Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi olarak faaliyette bulunan Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu kurulmuştur. 1982’de aynı okul Güzel Sanatlar Fakültesi olmuştur.

1964’te Tiyatro Kürsüsü ve 1970’de Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü faaliyete geçmiştir. Ankara Üniversitesi’nde 1965 yılında Güzel Sanatlar Eğitim Kürsüsü faaliyete başlamış, lisans ve lisansüstü eğitimler verilmiştir (Kavcar, 2003, 45).

1970'lerde nüfus artışı ve sanat eğitimi için öğretmen açığını giderebilmek maksadıyla üniversitelerin yanında kız enstitüleri, köy enstitüleri gibi okullardan da öğretmen atamaları yapılmıştır (Altınkurt, 2005, 130).

Milli Eğitim Şuraları sanat eğitiminin düzenlenmesinde önemli olmuştur. 1974 yılında düzenlenen Şura'da lise ve dengi okullar için sanat eğitimine ait dersler seçmeli dersler arasına ilave edilmiştir.

MEB bünyesinde sanat eğitime katkıda bulunmak için özel ihtisas komisyonları oluşturulmuştur. Bu komisyonlarda hazırlanan çeşitli raporlar sanat eğitime önemli katkılarda bulunmuştur.

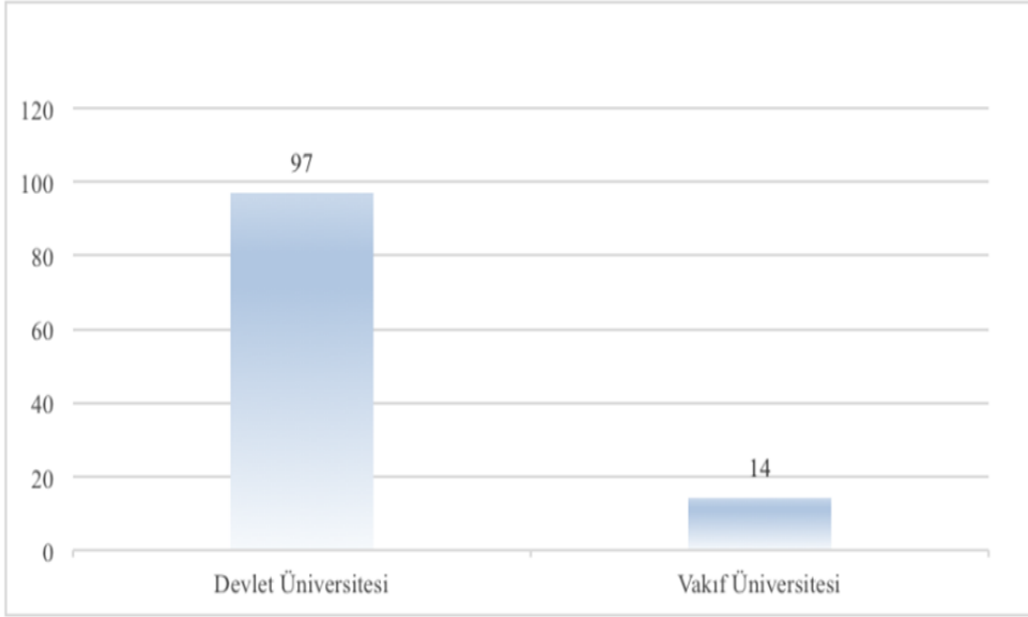
Sanat eğitimi veren üniversitelerin sayıları arttırılmış, 1989'dan sonra çeşitli illerde Güzel Sanatlar Liseleri faaliyete geçmiştir. Bu liseler sanat eğitimindeki en mühim gelişmelerden bir tanesi olmuştur (Altınkurt, 2005, 131).

1996 yılında fakültelerdeki resim-iş ve müzik bölümleri birleştirilerek Güzel Sanatlar Eğitim Bölümü adı altında yeniden düzenlenmişlerdir (Akkaya, 2005, 5).

2006 yılından sonra sanat eğitiminde ilk ve orta öğretim de değişiklikler yapılmıştır. İlköğretimde yer alan resim dersi Görsel Sanatlar dersi olarak değiştirilmiştir (Tebliğler Dergisi, 2006:1144).

2. Türkiye'de Sanat Eğitimi Alanında Uzaktan Eğitim Veren Üniversiteler

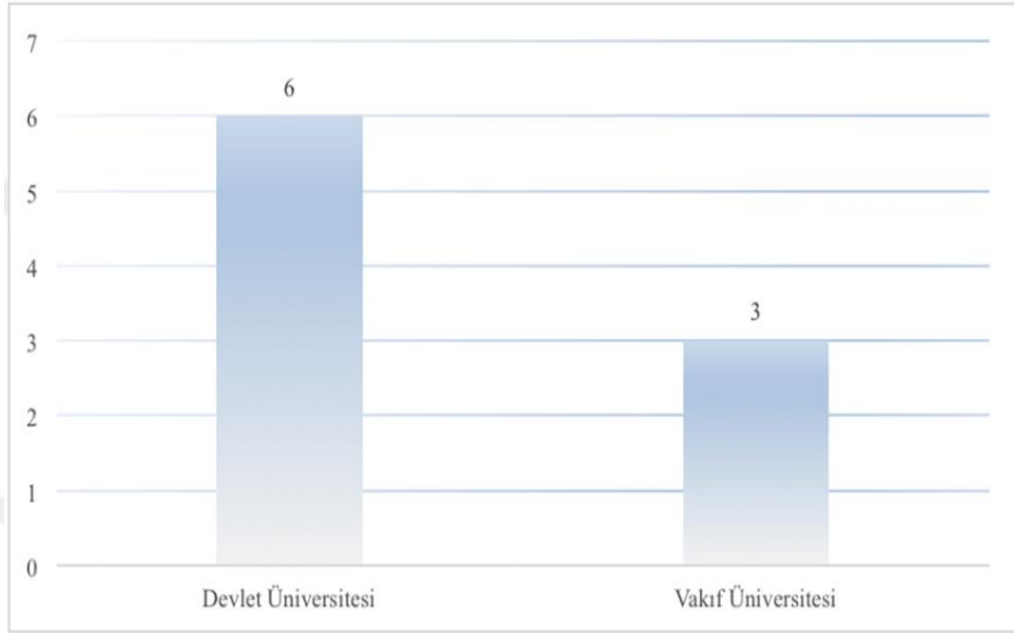
Türkiye'de ön lisans uzaktan eğitimi veren üniversiteler aşağıdaki Şekil 3'te gösterilmiştir. 2019 yılı verilerine göre Türkiye'de toplam 111 ön lisans programının uzaktan eğitimi bulunmaktadır. Bunlardan devlet üniversitelerinde yürütülen 97, vakıf üniversitelerinde yürütülen ise 14 program bulunmaktadır (YOK, 2020).

Şekil 3. Türkiye’de Ön lisans düzeyinde uzaktan eğitim programları

Sanat Eğitimi alanında Türkiye’de İstanbul Ayvansaray Vakıf Üniversitesi bünyesinde bulunan Plato MYO’da İngilizce Grafik Tasarımı ve Moda tasarımı eğitimleri ve Marmara Üniversitesi bünyesinde bulunan Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu (MYO)’da Moda Tasarımı alanlarında ön lisans düzeyinde uzaktan eğitim verilmektedir.

Türkiye’de toplan 204 üniversite (devlet + vakıf) bulunmaktadır (YÖK, 2020). Bu üniversitelerden yalnızca 2’si tarafından sanat eğitimi alanında uzaktan eğitim programı yürütülmektedir. Sanat eğitimi alanında uzaktan eğitim uygulamalarının yapılması mümkün olmasına rağmen, ülkemizde bu oran %0,98 ile neredeyse yok denilecek miktardadır.

Şekil 4. Türkiye’de lisans düzeyinde uzaktan eğitim programları

Türkiye’de lisans düzeyinde uzaktan eğitim programı yürüten toplam 9 üniversite (devlet + vakıf) bulunmaktadır (YÖK, 2020). İstanbul Üniversitesi’ndeki Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi’nde toplam 17 lisans programından 4’ünün uzaktan, 13’ünün ise açık öğretim programı vardır. Ancak lisans düzeyinde Türkiye’de uzaktan eğitimle sanat eğitimi veren üniversite bulunmamaktadır.

3. Görsel Sanatlar

Görsel sanatlar sanatın pek çok alanından bir tanesidir. Teknolojik gelişmeler sonrasında görsel sanatların doğası ve içeriğinde yaşanan gelişmeler sonrasında fotoğraf, video ve bilgisayar alanları da çizim, heykel ve baskı resimle beraber bu alana ilave edilmiştir (Gökay, 2003).

Mimari, moda, seramik alanlarındaki tasarımlar ve çiçek düzenlemeleri gibi farklı uygulamalar ile beraber sanat günlük hayatın içerisinde de yer alan bir unsur haline gelmiştir. Görsel sanat alanında popüler sanat olarak nitelendirilen afiş, grafit, çizgi film, dövme gibi faaliyetlere de çevremizde sıklıkla rastlanılmaktadır (Mercin vd., 2011, 14). Bu şekilde ileride de teknolojik gelişmelerle beraber yeni sanat

alanların oluşabileceği değerlendirilmektedir. Bunun yanında uygulaması yapılmayan sanat alanları da unutulma tehlikesi ile karşı karşıya kalabilecektir.

C. Görsel Sanatlar Eğitiminde Teorik Dersler

MEB tarafından ilköğretim ve ortaokullardaki görsel sanatlar dersinin amaçları aşağıdaki gibi ifade edilmiştir (MEB, 2018).

- i. Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- ii. Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- iii. Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- iv. Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- v. Güncel kültür-sanat nesnelerini/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen,
- vi. Kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
- vii. Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- viii. Görsel Sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
- ix. Sanat alanında etik davranış gösteren,
- x. Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
- xi. Görsel Sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir.

Görsel sanatlar eğitiminde derslerde kullanılan yöntemler, derslerin icra edildiği ortamlar (sınıf veya atölye), öğrencilerin öğretmenlerle olan ilişkisi, zaman gibi hususlar görsel sanatlar derslerini etkilemektedir. Örnek vermek gerekirse görsel sanatlar eğitiminde dersin icra edildiği ortamın sınıf ortamı veya atölye ortamı olmasının dersin kalitesi üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır (Ayaydın, 2010).

Görsel sanatlar eğitimi kuramsal derslerden, mesleki deneyim ve uygulamalar ile atölye çalışmalarının olduğu bir yapı görülmektedir (Bulut, 2001).

Nitelikli bir sanat eğitimin verilebilmesi, teorik dersleri, örneklerle pekiştirme yapılabilen uygulamaları ve öğrencilerin kendilerini ifade etmesini içeren uygun ders saatlerinin olduğu programlar ile mümkün olacaktır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

D. Görsel Sanatlar Eğitiminde Atölye Dersleri

Görsel sanatlarda atölye faaliyetleri kuramın ve deneyin bir arada bulunduğu eğitim olarak nitelendirilmektedir. Atölye ortamı öğrencilerin;

- i. Yeteneklerini keşfetme imkânının sunulduğu,
- ii. Bağımsız olarak üretim yapmaya çalışacakları,
- iii. Hoşgörülü olmayı, paylaşımcı olmayı ve birbirlerine saygı ve sevgiyi öğrenecekleri,
- iv. Eleştiri yaparak fikirlerini savunabilecekleri,
- v. Özgün, özverili, sabırlı ve özgür olabilecekleri,
- vi. Sanat merakı ile bilinçlenebilecekleri ortamın sağlanarak öğrencileri birebir etkileyecektir.

Görsel sanatlar eğitimi eğitimin atölye ortamında bilinçli olarak yürütülmesidir (Bulut, 2001). Görsel sanatlar eğitimi açısından derslerin atölyede yapılması önem arz etmektedir. Goethe'nin "Bilmek, yeterli değil, uygulama gerekir; istemek yeterli değil, eyleme geçmek gerekir" sözü bir anlamda atölye eğitim ve uygulamalarının önemini de ifade etmektedir.

Nitelikli bir sanat eğitimin verilebilmesi teorik dersleri, örneklerle pekiştirme yapılabilen uygulamaları ve öğrencilerin kendilerini ifade etmesini içeren uygun ders saatlerinin programlanması ile mümkün olacaktır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). Sadece sanat eğitiminde değil, bütün eğitim alanlarında uygun öğrenme ortamı etkili bir öğrenmenin sağlanabilmesi için gereklidir.

Sanat eğitiminin verimli ve amacına uyumlu olarak verilebilmesi için atölyeye ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkemizde birçok görsel sanatlar dersi sınıf ortamında verilmektedir. Ancak bu ortamda, örnek vermek gerekirse, grup çalışmaları yapamayan, kil ile çalışmalar icra edemeyen veya istediği gibi boya yapamayan çocuklar eğitimden istenen faydayı sağlayamayacaklardır. Öğrencilerin diğer teorik derslere başlarken yaşayacakları ortamı temiz bırakma gibi endişeler yüzünden çalışmadan arzu edilen verimi alamayacaklardır.

Bireyler gözler ile değil deneyler ile görürler. Sanat eğitimi süreci bir deneme ve araştırma sürecidir. Görsel sanat eğitiminde probleme dayalı eğitim için atölye ortamının oluşturulması gerekmektedir. Öğrencinin derslere başarılı olabileceği atölye ortamında devam edememesi üst düzeyde sanatsal davranışlar sergilemesini de engellemektedir (Haykır, 2010).

Atölyelerin verimli ders işlenebilmesi için uygun araç ve gereçler ile donatılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrencilerde el becerilerinin geliştirilmesinin sağlanması, farklı tekniklerin ve yöntemlerin öğretilmesi, yaratıcılıklarının farklı uygulamalarla geliştirilmesinin sağlanması için atölyelerde uygun araç ve gereçlerin olmaması görsel sanatlar eğitiminde öğrenmenin yarım kalmasına neden olur (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Atölye ortamında bulunan ders araç ve gereçlerinin çeşitliliği öğrencilerin derse karşı olumlu tutum sergilemelerine neden olurken aynı zamanda daha fazla duyu organına hitap ettiği için de daha kalıcı etkileri olacaktır. Hatta atölye derslerinin eksikliği nedeniyle yaşanan sorunların, öğretmen performansları üzerinde de olumsuz etkileri olacaktır (Bora, 2000, 161).

Okulda donanımlı bir atölyenin olmaması durumunda öğrencinin yaratıcılığını geliştirmek neredeyse imkânsız görünmektedir. Ailelerinin maddi durumu iyi olmayan öğrenciler veya gerekli imkânları sağlayamayan öğrencilerin bir şeyler üretmeleri kolay olmayacaktır. (Aytekin, 2008, 7).

Vural (2004)'e göre görsel sanatlar derslerinde kullanılacak atölyelerde aşağıdaki özelliklerin bulunmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

- i. Okulda mevcut olan görsel sanat eğitiminin ihtiyaç duyduğu araç, gereç, materyal vb. bu atölyede toplanmalıdır.
- ii. Bütün sınıfların ilgili teorik derslerine ait atölyede en az 20'şer kitabın olduğu bir kütüphane olmalıdır.
- iii. Atölye 'de boya, kalem, fırça gibi materyallere yer verilerek öğrencilerin ihtiyaçları giderilmelidir.
- iv. Atölye 'de çalışma ihtiyacı duyan öğrencilerin atölyeden yararlanması sağlanmalıdır.

Teknolojide, bilimde önemli gelişmelerin yaşandığı günümüzde, teknolojinin sanat eğitiminde de yerini almasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bilgisayarlarla sanat olaylarını, farklı tasarımları takip edebilen öğrenciler, bilgisayar destekli görsel tasarımlarla kendilerini ifade edebilmelidirler. Geleneksel sınıf anlayışı teknoloji ile bağlantılı olan bir ortamda icra edilen eğitime dönüşmektedir.

E. İlgili araştırmalar

İnglis (2002) e-posta mesajlarına ek olarak sıkıştırılmış dijital video klipler göndererek pratik sanat konularında öğrencilere görsel geri bildirim sağlamanın fizibilitesine ilişkin bir araştırma yapmıştır. Çevirmeli bağlantıların bant genişliği kısıtlamaları ve sıkıştırma için geçen süre, iletilmesi pratik olan video miktarına sıkı bir sınır koymasına rağmen, videonun e-posta ile iletilmesinin artık teknik olarak mümkün olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, teknolojideki gelişmelerin bu durumu hızla iyileştirmesi beklenmektedir.

Doğru (2020) Eğitim Fakültelerinde eğitim gören görsel sanatlar öğretmen adaylarının bilgisayar öz-yeterlik algılarını ve web tabanlı öğretime yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Bilgisayar öz yeterlik algıları ve web tabanlı öğretime yönelik tutumları cinsiyet, sınıf ve akademik başarı değişkenleri ile nedensel karşılaştırma yöntemine dayalı olarak karşılaştırılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Marmara, Necmettin Erbakan, Atatürk ve Gazi Üniversiteleri Eğitim Fakültelerinde görsel sanatlar eğitimi alan 250 öğretmen adayı oluşturmuştur. Veriler Bilgisayar Öz-yeterlik Algıları Ölçeği ve Web Tabanlı Öğretime Yönelik Tutum Ölçeği aracılığıyla

toplanmıştır. Bulgular, görsel sanatlar öğretmen adaylarının bilgisayar öz-yeterlik algılarının ve web tabanlı öğretime yönelik tutumlarının yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının bilgisayar öz-yeterlik algıları ve web tabanlı öğretime yönelik tutumları cinsiyete ve eğitim yılına göre farklılık göstermiştir. Görsel sanatlar öğretmen adaylarının bilgisayar öz-yeterlik algıları ile web tabanlı öğretime yönelik tutumları arasında anlamlı pozitif ilişkiler tespit edilmiştir.

Kara (2021) COVID-19 pandemisi döneminde görsel sanatlar öğretmenlerinin uzaktan öğretime yönelik tutumları araştırmıştır. Bu amaçla araştırmacı, uzaktan eğitime yönelik tutumlar cinsiyet, yaş ve okul türü değişkenlerine göre incelemiştir. Tarama modelinde gerçekleştirilen çalışma Konya, Aksaray, Karaman ve Niğde illerinde resmi ve özel ortaokul ve liselerde görev yapan 165 görsel sanatlar öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerini toplamak için uzaktan eğitim tutum ölçeği kullanılmıştır. Bulgular, görsel sanatlar öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının genel olarak olumsuz olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca katılımcı öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları okul türü, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılık göstermiştir.

Hiçyılmaz (2021) COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan görsel sanatlar eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerini incelemiştir. Araştırmacı tarafından farklı illerde ve okullarda görev yapan 12 görsel sanatlar öğretmenin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Çalışmada, COVID-19 pandemi sürecinde görsel sanatlar öğretmenlerinin uzaktan görsel sanatlar öğretimine ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bu süreçte internete erişim, altyapı eksikliği ve öğrenme süreciyle alakalı problemler yaşadıkları saptanmıştır. Diğer taraftan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde düz anlatım yöntemini diğer yöntem ve tekniklere nazaran daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

A. Araştırmanın Amacı

2019’da başlayan ve içinde bulunduğumuz 2021 yılında da devam etmekte olan pandemi döneminde tüm eğitim kademelerinde uzaktan eğitime geçilmiş ve bu yeni yöntemin birçok sorun ve yenilikleri içinde barındırdığı gözlenmiştir. Bu bağlamda gerek öğretmenlerin ve gerekse öğrencilerin bu yeni sistem hakkında görüşlerinin önemli hale geldiği görülmektedir. Bu araştırmada uzaktan eğitim sürecinde atölye derslerine ilişkin akademisyenlerin ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

B. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmanın yukarıda ifade edilen amacı kapsamında üniversite öğretim üyelerinin ve görsel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin görüşlerine yönelik yorumlayıcı nitel bir araştırma yapılmıştır. Nicel araştırmanın aksine nitel araştırma yapma motivasyonunu, insanların konuşma ve iletişim yeteneği sağlamaktadır. Nitel araştırma yöntemleri, araştırmacıların insanları ve içinde yaşadıkları sosyal ve kültürel bağlamları anlamalarına yardımcı olmak için tasarlanmıştır (Myers, 1997, s.241). Nitel araştırma, katılımcıların öznel deneyimleri aracılığıyla belirli bir sosyal olguda deneyimlenen belirli anlamlar ve davranışlar hakkında içgörü kazanmaya çalışan yorumlayıcı bir yaklaşımdır. Araştırmacı “neden”, “nasıl” ve “ne şekilde?” gibi sorular sorarak özetler, kavramlar, hipotezler veya teoriler oluşturur (Cresswell, 1998; Mertens, 2005). Nicel yöntemler oldukça objektif, sistematik bir yaklaşım kullanır ve sayısal verilerle çalışır. Tersine, nitel yöntemler, insan deneyimlerini ve gerçekleri öznenin bakış açısından incelemek için tanımlar ve kategoriler (kelimeler) kullanır. Genellikle, teori/hipotezlerin verilerden toplanırken ortaya çıktığı, araştırmacıyı veri toplama ve analiz süreçlerinde anahtar yapan yinelemeli bir süreçtir. Çalışma tasarımı, esnektir, çalışma ilerledikçe değişen koşullara yanıt verir. Amaç, olguyu katılımcıların kendine özgü kurumsal ve sosyal bağlamı bozulmamış bakış açılarında anlamaktır. Zira verileri nicelleştirme girişimleri yapılırsa bu veriler ve bağlam kaybolur.

Niteliksel yöntemlerin geçerliliği, veri toplama yöntemlerinin bir kombinasyonu kullanılarak ve verilerin birden fazla kişi tarafından analiz edilmesiyle geliştirilebilir. . Tartışılacak nitel metodoloji örnekleri arasında görüşme, odak grubu, gözlem ve/veya tablo incelemesi yer alır (Palmer ve Bolderston, 2006, s.16).

Bu bağlamda hem öğretim üyelerine hem de öğrencilere farklı olarak geliştirilmiş ve çalışmanın eklerinde sunulmuş olan yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulanmıştır. Elde edilen verilerde öne çıkan görüşler bulgular kısmında listeler halinde açıklanmıştır. Her görüş için parantez içinde kodlama yöntemi kullanılmıştır. Öğrenciler için “Ö”, akademisyenler için ise “A” kısaltması kullanılmıştır. İç geçerlik için; çalışma esnasında, uzun süreli etkileşim ve katılımcı teyidi ile inanılabilirlik artırılmış. Pandemi nedeniyle yüz yüze görüşme yapılamamış iletişim araçları yardımıyla görüşmeler uzaktan yapılmıştır. Amaçlı örneklem seçimi ile benzer durumlara ve kişilere aktarılabilir olması dış geçerliliğini artırmıştır, sonuçlar diğer kişi durumlara aktarılabilir. Ön yargılar azaltılarak objektiflik sağlanmıştır. Alanında uzman 3 akademisyen süreç ve sonuçları incelemiştir. Uzaktan eğitimin etkilerinin uzaktan görüşme ile incelenmesi bizlere bu eğitim şeklinin pandemi gibi kriz anlarında çözüm olması umudunu aşılmasıdır.

C. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki görsel sanatlar akademisyenleri ve görsel sanatlar eğitimi fakültesi öğrencileri oluştururken, amaçlı örneklemini ise Atatürk Üniversitesi ve Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde bulunan 9 görsel sanatlar akademisyeni ve Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde eğitim gören 11 görsel sanatlar eğitimi lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Pandemi nedeniyle uzaktan eğitime geçilirken fakülte binaları çoğunlukla boşalmış hatta bazı dönemlerde çıkma yasağı nedeniyle akademisyenler dahi bir çatı altında toplanamamıştır. Bu kriz anlarının ilerleyen günlerdeki dönüşümü öngörülemediğinden günlük hayata bu şekilde devam edilmesi bir zorunluluk haline gelmiş ve de bu durum yaşama tutunma adına bir umut vadettiği için çalışmalar bu yönde sürdürülmeye adapte edilmiştir. Bu çalışmada kolay ulaşılabilir örneklem oluşturularak internet üzerinden görüşme formları iletilmiştir.

Görüşme formu e-posta yoluyla iletilirken telefon yoluyla gerekli yönlendirmeler yapılmıştır ve geri dönüşler yine e-posta yoluyla toplanarak analiz edilmiştir.

D. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Görüşme (mülakat ya da İngilizce’de interview), daha önce hazırlanmış olan soru formu ve görüşme kılavuzuna bağlı olarak sözlü bir şekilde soru sorulması ve elde edilen yanıtların görüşmeci tarafından kaydedilmesiyle gerçekleştirilen esnek, iki yönlü, yüz yüze ilişki ile uygulamaya dayanan bir veri toplama tekniği olarak kullanılmaktadır (Daşdemir, 2016, s.96).

Verilerin toplanmasında eklerde gösterilen, öğretim üyeleri ve öğrenciler için farklı olarak hazırlanmış olan 10’ar soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Sorular katılımcıların pandemi dönemindeki eğitimi, atölye derslerini ve süreç hakkında genel düşüncelerini tespit etmek ve uzaktan eğitimin geleceğine yönelik öneri ve fikirlerin açıkça ifade edebilmesine yönelik düzenlenmiştir. Ardından sorular uzman görüşüne başvurularak objektif olabilmesi için tenkit edilmiş ve süreç hakkında öneri ile yorumları sorular kısmına eklenerek durumun tespiti için daha fazla seçenek elde edilmiştir. Birkaç uzman görüşüne başvurularak soruların kapsam geçerliliği konusunda düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme formları pandemi ve dışarı çıkma yasağı sebebiyle katılımcılara e-posta yoluyla ulaştırılmış, gerekli yönlendirmeler telefon yoluyla sağlanmıştır. Görüşmelerde süre kısıtlaması olmamıştır. Farklı günlerde tekrar tekrar görüşülerek çalışma sürdürülmüştür. Bu da çalışmanın sonuçlarının doğruluğunu artırma yönünden güvenilirliğine katkı sağlamıştır. Doldurulan formlar yine e-posta yoluyla toplanarak başlıklar halinde cevaplar bulgular kısmına eklenmiştir.

E. Araştırmanın Varsayımları

Çalışma kapsamında katılımcılar tarafından verilen cevapların objektif ve doğru olduğu kabul edilmektedir.

F. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma üniversitelerde görev yapan görsel sanatlar öğretim üyeleri ve görsel sanatlar lisans öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular katılımcıların verdiği cevaplar ile sınırlı tutulmuştur.

G. Geçerlilik ve Güvenirlik

Nicel araştırma geçerlilik, güvenilirlik ve nesnellik konularıyla ilgilenirken, nitel çalışmanın gerçekleri bu terimlerin yeniden tanımlanmasını gerektirir. Bu terimler nitel araştırmalarda inanılabilirlik (açıklamalar tutarlı ve anlaşılır), aktarılabilirlik (sonuçların başka bir bağlama veya popülasyona uyarlanmasına izin verecek yeterli bilgi var), teyit edilebilirlik (araştırmacılar ve deneğin fikirleri arasında bir ayrım vardır) ve güvenilirlik (sonuçları elde etmek için kullanılan süreç tekrarlanabilir) şeklinde sıralanabilir. Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirliği sağlama yöntemleri aşağıdaki adımları içerir (Palmer ve Bolderston, 2006, s.18):

- i. Sürecin İzlenebilir Olması (Denetim İzi): Şeffaf bir süreç sağlamak için veri toplama/analiz sırasında alınan tüm kararların ayrıntılı dokümantasyonu.
- ii. Eş Değerlendirme: Bu, araştırma ekibi üyeleri tarafından temaların bağımsız bir incelemesini veya araştırmaya dahil olmayanlar tarafından temaların gözden geçirilmesini içerebilir.
- iii. Katılımcı Kontrolü: Anlamın korunduğundan emin olmak için verilerden alınan sonuçlar ve yorumlar katılımcılarla paylaşılır.
- iv. Üçgenleme: Verilerin diğer kaynaklardan alınan verilerle karşılaştırılması (örneğin, anketli odak grupları).
- v. Negatif Durum Analizi: Ortaya çıkan teorileri çürütmek için kasıtlı olarak zıt deneyimler/örneklerin aranması.
- vi. Veri doygunluğu: Tüm temalar tükenene kadar veri toplanması.

Bu bağlamda bu çalışmada yapılan analiz sonuçları katılımcılara iletilerek anlamın bozulup bozulmadığı teyit edilmiş ve düzeltmeler yapılmıştır. Diğer taraftan

alan uzmanı olan akademisyenlerden destek alınarak hazırlanan soruların değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Sürecin izlenebilir şekilde olması için atılan bütün adımlar kayıt altına alınmış, yapılan görüşmeler yazılı olarak kayıt altına alınmış ve katılımcılara tekrar kontrol ettirilmiştir.

Görüşme formunun tek bir güne sığdırılmamış olması, zamanla ve iletişim içinde doldurulması araştırmaya inanırılık konusunda katkı sağlamıştır. Özellikle pandemi gündemli bir konudan ziyade, uzaktan eğitime yönelik bir çalışma oluşu yönünden benzer durumlara aktarılabilir. Pandemi nedeniyle test tekrar test yapılamamıştır ve teyit uzaktan iletişim yoluyla gerçekleşmiştir.

H. Verilerin Analizi

Veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Betimsel analizde amaç, görüşme ve gözlem sonucu toplanan verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuyla buluşturulmasıdır. Çoğu betimsel analizde veriler önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, sınıflandırılan verilere ilişkin bulgular özetlenir ve özetler ise araştırmacının öznel birikimi ile yorumlanır. Ayrıca araştırmacı bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurar ve gerekirse olgular arasında yapısal farklılık analizleri ile karşılaştırmalar yapar (Kitzinger, 1995; Kvale, 1994). Verilerin analizinde her bir görüşme sorusu kapsamında katılımcıların görüşlerinden öne çıkan temalar öğrenci ve akademisyenler bağlamında ayrı ayrı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Aynı ve benzer yanıtlar tek maddede toplanıp, parantez içinde numaralanmış akademisyenler (A) şeklinde, öğrenciler(Ö) şeklinde belirtilmiştir. Her sorunun altında verilen yanıtlar gruplandırılarak katılımcıların yanıtları yorumlanmıştır. Diğer taraftan görüşmelerde öne çıkan temaları iyi bir şekilde açıklayan bazı katılımcı görüşleri doğrudan aktararak konunun desteklenmesi sağlanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

A. Akademisyenler ile İlgili Bulgular

1. Problemler ve Alınan Eğitime İlişkin Görüşler

Katılımcılara “Pandemi nedeniyle yarıda kalan eğitim sürecinizi uzaktan eğitimle devam etmeye başlarken ne gibi durumlarla karşılaştınız? Hizmet içi eğitim ve benzeri bir oryantasyon çalışması yapıldı mı?” sorusu sorulmuş ve verilen cevaplardan yeni karşılaşılan durum/problemler aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

- i. Yazılım problemleri (A1),
- ii. Ağ ve bağlantı problemleri, (A1),
- iii. Ders içeriklerinin hazır olmaması (A1),
- iv. Akademisyenlerin online eğitime hazır olmaması (A1),
- v. Prosedürlerin eksikliği (A2),
- vi. Sınavlar için hazırlık olmaması (A2, A7),
- vii. Geri besleme almakta zorluk (A4, A5),
- viii. Uygulamalı derslerin anlatımında zorluklar (A5, A8),

Diğer taraftan akademisyenlerin uzaktan eğitim öncesinde eğitimler aldığı verilen cevaplardan anlaşılmıştır. Buna bağlı olarak akademisyenlerin verilen eğitimleri aşağıdaki şekilde açıkladığı gözlenmiştir.

- i. Bilgilendirme (A1, A4),
- ii. Hizmet içi eğitim ve oryantasyon (A2, A5, A7, A8, A9),

Ayrıca herhangi bir eğitimin verilmediğini ifade eden katılımcıların da bulunduğu gözlenmiştir (A6).

Soruya verilen cevaplardan anlaşıldığı üzere pandemi nedeniyle uzaktan eğitime yapılan ani geçişin sistemin henüz elverişli ve hazır olmamasından kaynaklandığı gibi öğretmenlerimizin de bu değişikliğe ders işlerken kullanacakları yöntem ve teknikleri

belirleme konusunda güçlük çektikleri için hazır olmadıklarını söyleyebiliriz. Uyum sağlama için oryantasyon yapıldı mı sorusuna çoğunlukla evet cevabını vermeleri iletişimsel problemleri aşmaları konusunda bir fayda sağlayamamıştır.

2. Derslerdeki Değişiklikler ve Kullanılan Araçlara İlişkin Görüşler

Katılımcılara “Dersi işlemede ne gibi değişikliklere gittiniz? Online eğitimde hangi yöntem ve araçları tavsiye edersiniz?” sorusu sorulmuş ve akademisyenlerin derslerde yapmış oldukları değişiklikleri aşağıdaki şekilde açıkladığı gözlenmiştir:

- i. Uygulamalı derslerde atölye olmadığı için azalma olması ve teorik eğitimin ağırlık kazanması (A4, A9),
- ii. Uygulamaların fotoğraf üzerinden incelenmesi (A2),
- iii. Evde uygulanabilecek uygulamaların tercih edilmesi (A9).

Akademisyenler tarafından kullanılan ve tavsiye edilen araç ve yöntemler ise aşağıdaki açıklandığı gibidir:

- i. Çalışmaların fotoğraflarla incelenmesi için anlık mesajlaşma uygulamasının (Whatsapp) kullanılması (A2),
- ii. Açıklayıcı videoların ve sunumların kullanılması (A2, A3, A4, A5, A7, A8),
- iii. Atölye derslerinde sosyal medya (Instagram, Pinterest) ve video içerik (YouTube) platformlarının kullanılması (A4, A7),
- iv. Ödevlerin verilmeye devam edilmesi (A8),
- v. Ev ortamında kullanılabilir malzemeler ile uygulamalar yaptırılması (A9).

Uygulamalı bir ders olan atölye dersi bu sistemin getirileriyle teoriğe kaçmış hatta seçilen konular ev ortamında yapılabilecek çalışmalara uyarlanarak değişikliğe gidilmiştir. Bu sebepten kısıtlayıcı olduğunu söyleyebiliriz. Sosyal paylaşım ağları ve uygulamaları bu süreçte sıkça kullanılmıştır çünkü gerekli anlık iletişimi destekleyen resmi bir altyapı yoktur. Ve eğitmenin eliyle fırçayı veya malzemeyi tutup göstermesi

gereken yerleri sosyal ağlarda daha önceden hazırlanmış video içerikleriyle tamamlama yoluna gidilmiş bu da eğitmeni sadece rehber rolüne sokmuştur.

3. Atölye Derslerinde Geri Besleme Yapılmasına İlişkin Görüşler

Katılımcılara “Atölye dersinin malzeme kullanımı ve göster-yap yoluyla öğretilip dönütler verilmesini pandemi sürecinde nasıl sağladınız?” sorusu sorulmuş ve akademisyenlerin atölye derslerinde göster-yap yoluyla öğretilip dönütler verilmesinin ne şekilde sağlandığına ilişkin görüşleri aşağıdaki şekildedir:

- i. İnternette bulunan profesyonel kayıtların/videoların kullanılması (A1, A2, A5, A9),
- ii. Çalışmaların fotoğrafları üzerinden inceleme ve geri besleme yapılması (A2, A7),
- iii. Ödevler vererek ödevlerin incelenmesi (A4, A7, A8),
- iv. Örneklerin canlı derslerde gösterilmesi (A5, A7, A8),
- v. Geri beslemelerin canlı derslerde yapılması (A8),
- vi. Ders saatleri dışında iletişim kurarak geri beslemeler yapılması (A9).

Alt yapının henüz hazır olmayışından kaynaklanan anlık mesajlaşma ve anlık dönütü destekleyen programların yokluğu eğitmenleri geri dönüt yönünde zora sokmuş, bunun için öğrencilerin çalışmalarının fotoğrafına uzaktan yorumla desteklemek yoluyla gerek canlı derslerde gerekse ders saati dışında öğrencilerle etkileşimde olmuşlardır, bunun yeterli gelmediği durumlarda hazır içeriklere başvurulmuş olması eğitmenler için bir yardım eli gibi olsa da atölye ortamındaki birebire etkileşimin yerini tutamayacak ölçüde izoledir.

4. Öğrenci Motivasyonu Sağlanmasına İlişkin Görüşler

Akademisyenlere “Öğrenci motivasyonu ne durumdaydı? Öğrenci devamlılığını nasıl sağladınız? Bu süreçte çıkan öğrenci çalışmalarını nasıl değerlendirdiniz?” sorusu sorulmuş ve akademisyenlerin bu konuda sahip oldukları görüşler aşağıda

açıklanmıştır. Bu bağlamda akademisyenlerin öğrenci motivasyon düzeylerine yönelik görüşleri aşağıdadır:

- i. Motivasyon düşük olmuştur (A1, A3, A7),
- ii. Motivasyon zor sağlanmıştır (A2),
- iii. Motivasyon iyi düzeydedir (A4, A5, A8),

Akademisyenlerin motivasyon ve devamlılık arttırmaya yönelik çözümleri ise aşağıda sıralanmıştır:

- i. Uygulama derslerinin yorumlama ve tartışmaya dayalı işlenmesi (A1),
- ii. Sınavların yapılması ve ödevlere not verilmesi (A2, A5, A7, A9),
- iii. Atölye ödevlerin verilmesi (A2, A4, A5, A6, A7),
- iv. Sistemin otomatik yoklama alması (A5, A6, A9).

Öğrenci motivasyonun teknolojik imkanlarla yakından ilişkili olduğunu gösteren bir akademisyen görüşü (A9) aşağıda verilmiştir:

Öğrenci motivasyonu bir noktada hem düşük hem de yüksekti. Kendi derslerimde gözlemlediğim düşük olmasının nedeni uzakta olup gerekli teknolojik şartlara ve imkana sahip olmayan öğrenciler eğitim alma konusunda haksızlık olduğunu düşünmekteydi. Bilgisayarı olmayan, interneti kesilen ya da köyde yaşadığı için istenilen malzemeye ulaşamayan öğrenciler ders sırasında bu motivasyon düşüklüğünü dile getirdiler. Motivasyonun yüksek olması ise online eğitimin yüz yüze eğitime göre daha kolay olduğu düşüncesinin hakim olmasından kaynaklanmaktaydı. (A9)

Bu görüşe göre öğrencilerin uzaktan eğitim için sahip olduğu teknolojik altyapının motivasyonunu arttırdığı, teknolojik altyapı imkânsızlıkları ise öğrencilerin katılımını engellediği görülmektedir.

Öğrencinin derse etkin katılımı için tartışma ve oyun gibi öğretim yöntemleri öğrencilerin dikkatini çekmede iyi rol oynayan argümanlardır. Bu yöntemlerin kullanılması; durum ne kadar olumsuz gibi görünse de etkileşimi artırdığı ve aktif

öğrenmeyi desteklediği için kazanç sağlayacak yöntemler olabilir. Ödevlerin verilmesi öğrencinin ders takibini sağlamak için seçilmiş iyi bir çözümdür.

5. Atölye Derslerinin Uzaktan Verilmesine İlişkin Görüşler

Akademisyenlere “Pandemi sürecinde öğrencilerin atölye ortamından uzak kalmaları onlar için bir handikap mı, yoksa uzaktan eğitimi deneyimlemek mi olarak görüyorsunuz?” sorusu sorulmuş ve akademisyenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

- i. Önemli bir handikaptır (A1, A7, A8, A9),
- ii. Önemli bir deneyimdir (A1, A2, A4, A5, A7),
- iii. Donanım eksikliği olanlar için handikaptır (A2, A4),
- iv. Devamlılık sorunu yaşayan öğrenciler için fırsattır (A4),
- v. Göster-yap açısından handikaptır (A6, A7).

Bu sürecin öğretim üyelerinin teknolojiye adapte olmasını fırsat olarak gören öğretim üyeleri de bulunmaktadır. Bu bağlamda verilen cevaplardan bir örnek aşağıda gösterilmektedir:

Öğrencilere farklı platformlardan ulaşma konusunda teknolojiyle arası iyi olmayan öğretim elemanları bu süreçte kendilerine çok şey kattıklarını düşünüyorum.(A4).

Uzaktan eğitim uygulanabilirliği yönünden pratik ve ekonomik olmasının yanında çok da işlevseldir, fakat her sistemde olduğu gibi bunun da iyi planlanıp yönetilmesi gereklidir. Öğitmenlerimizin de dediği gibi gerekli donanımların hazır hale getirilmesi durumunda işler bir makine gibi fayda sağlayacaktır, aksi takdirde handikap haline gelebilir. 2021 pandemisinde henüz bu sisteme hazır olmayışımızın verdiği başarısızlıkla atölye derslerine uygun olmadığı için bu deneyimin handikap olarak tabir edilmesi sorunuyla karşı karşıyayız.

6. Atölye Derslerinin Uzaktan Verilmesine İlişkin Görüşler

Akademisyenlere “Öğretmen adaylarını uzaktan eğitimle atölye dersini işleyebilme konusunda nasıl eğittiniz?” sorusu sorulmuş ve akademisyenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

- i. Şartların olağanüstü olduğu ifade edilmiş ve ciddiyet gösterilmesi sağlanmıştır (A1).
- ii. Etkinlik ve uygulamalar oyun haline getirilmeye çalışılmıştır. (A2)
- iii. Ders öncesinde ödevler/çalışmalar yaparak eğitilmiştir. Ders içinde çalışmalar tartışılmış ve eksikliklere yönelik dersler yapılmıştır (A7).
- iv. Dersin kendisi öğrenciler için uzaktan eğitim atölye dersi açısından bir öğrenme ve deneyim olmuştur. (A9)

Eğitmenlerimizin bu dönemde farklı yöntem ve tekniklere başvurması öğrencilerinden faydasına olmuştur. Dersi eğlenceli hale getirmek; tartışma, soru sorma ve oyun gibi yöntemlerin kullanılması derse katılım oranını ve aktif öğrenmeyi artıracaktır.

7. Malzeme Tedariki Problemleri ve Çözümlerine İlişkin Görüşler

Akademisyenlere “Malzeme tedariki ile ilgili problem yaşayan öğrencileriniz oldu mu? Ne gibi bir çözüm getirilebilir?” sorusu sorulmuş ve akademisyenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

- i. Resim malzemelerinin tedariki özellikle küçük illerde yaşayan öğrenciler açısından zor olmuştur. (A1, A2, A5, A7)
- ii. İnternet bağlantısı özellikle köyde yaşayan öğrenciler açısından zorluk oluşturmuştur. (A2)

Malzeme tedarikinin çözümünde ise aşağıdaki yöntemlerin uygulandığı gözlenmiştir:

- i. Önceden listeler öğrencilere verilerek internet üzerinden temin edilmesi sağlanmıştır. (A1)

- ii. Öğrencilerin ellerinde mevcut olan veya kolay ulaşabilecekleri materyallerin kullanılacağı uygulamalara yapılmıştır. (A4, A5, A7, A8, A9)

Eğitmenlerimiz öğrencilerimizin eksikliklerine hassasiyet göstermiş ve çoğunlukla buna yönelik çalışmalar yaptırma yoluna gitmişlerdir.

8. Üniversitenin Uzaktan Eğitim Sistemine İlişkin Görüşler

Akademisyenlere “Bağlı olduğunuz üniversite uygulama derslerinde uzaktan eğitim için sistemsal olarak yeterli miydi? Eksiklikleri olduğunu düşünüyorsanız nelerdi? Sizin önerileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuş ve akademisyenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

- i. Yeni bir sistem kullanılmaya başlanmıştır ve bu sistem henüz yeterli değildir. (A1, A2, A7)
- ii. Katılım arttığında görüntüler donabilmektedir. Yüksek boyutta dosyalar yüklenmesinde sorun yaşanabilmektedir. Bağlantı sorunları yaşanabilmektedir (A2, A7, A9)
- iii. Derslerin sınavlarında çakışma yaşanınca problemler yaşanmaktadır. (A2, A7)
- iv. Yeterli bir sistem vardır. (A3, A4, A5, A6, A8, A9)

Sistemde yaşanan sıkıntıları geniş anlamda ifade eden bir katılımcının (A7) cevabı aşağıda gösterilmektedir:

Anlık bir dijital dönüşüm yaşandığı için eksiklikler vardı. Sadece bizim üniversitemizde değil, diğer üniversitelerde de çok sıkıntı yaşandığını biliyorum. Sanal sınıflarda öğrencilerin görüntü açınca sistemin donması, ses problemleri, ders süresi, sistemin ara ara açılmaması, öğrencilerin özellikle sınavlarda yaşadığı sistemsal sorunlar (sınavda anlık sistemden çıkma ve sınavın sonlanmış olması, sınava girememe gibi), ödev yükleyememe gibi sorunlar sıkça yaşanan problemlerdi. Başlangıçta çok fazla sıkıntı olmasına rağmen süreç içinde iyileştirildi. Son zamanlarda

daha iyi bir duruma geldi. Hem öğretmenler hem de öğrenciler sisteme alıştı.(A7)

Uzaktan eğitim sisteminde yaşanan problemlere ilişkin akademisyenler tarafından getirilen çözüm önerileri aşağıda ifade edilmiştir:

- i. Dersler ve sınavlar arasında çakışmaların çözülmesini gerektiren bir altyapı kurulmalıdır. (A2)

Eğitmenlerimiz çoğunlukla üniversite altyapılarını yeterli bulduklarını belirtmişlerdir, fakat sınavların çakışması problemini aşamamışlardır. Bazı eğitmenlerimiz sistemi yetersiz bulmuş ve bağlantı problemleriyle birlikte sistemin aşırı yüklemeyi kaldıramadığını belirtmişlerdir. Ve bu yönde önerileri olmuştur. Bu ani geçişten kaynaklanan eksiklikler ve aksamalar elbette olması muhtemel problemlerdir, bunların tecrübe edilip giderilmesiyle birlikte başarılı sonuçlar doğabilecektir.

9. Uzaktan Eğitimin Geleceğine İlişkin Görüşler

Akademisyenlere “Uzaktan eğitimin ‘Eğitimin geleceği’ olduğunu düşünüyor musunuz? Uygulamalı dersler için de ideal olduğu söylenebilir mi?” sorusu sorulmuş ve akademisyenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

- ii. Uzaktan eğitimin uygulamalı dersler açısından yoktur. (A1, A2, A3, A4, A8, A9)
- iii. Teorik dersler açısından uygulanabilir. (A1, A2, A3, A4, A7, A8)
- iv. Hem teorik hem de uygulamalı eğitim açısından uygulanabilir değildir. (A5, A6)

Bu soruya hiçbir eğitmenimiz olumlu yanıt verememiştir, üstelik sadece atölye değil teorik derslere uygunluğu konusunda da olumsuz algı mevcuttur. Her eğitmenin bilgisayara aşinalığının bulunmadığını hesaba katarsak bu başarı ancak ilerleyen zamanlarda gözlenebilecektir. Bunun için öğretmen adaylarına teknoloji okuryazarlığı ve iletişim dersleri gibi meziyetleri edinebilmeleri için de eğitim verilmesi düşünülebilir.

10. Uzaktan Eğitim ile Atölye Dersine İlişkin Görüşler

Akademisyenlere “Atölye dersini uzaktan eğitimle sürdürme konusunda önerileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuş ve akademisyenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

- i. Ders öncesi teorik okumaların ve ödevlerin öğrenciler tarafından yapılması faydalıdır. (A2, A4, A5, A8)
- ii. İnternet üzerinden örneklerin gösterimi faydalı olmaktadır. (A4, A5)
- iii. Öğrencilerle sürekli olarak iletişim halinde olunmalı ve çalışmaların farklı aşamalarında geri besleme yapılmalıdır. (A4, A9)
- iv. Akademisyenler ve öğretmenler birlikte uzaktan eğitime yönelik içerik geliştirmelidir. (A7)

Öğrencilerin derse hazırbulunuşluğunu artıracak ön öğrenmeler çok önemlidir. Bunun için öğrencinin derse hazır gelmesi ve konuyla alakalı ödev çalışmalarının hazırlanması öğrencinin derse aktif katılması için faydalıdır. Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimden farkını anlayarak bu farkları avantaja dönüştürecek içerik geliştirmeleri yapılabilir.

B. Öğrenciler ile İlgili Bulgular

1. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecine ve Yaşanan Problemlere İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin uzaktan eğitimde karşılaştığı farklılıkları, yeni atölye ortamı ve çalışma ortamına ilişkin görüşleri incelenmek maksadıyla kendilerine “Pandemi nedeniyle yarıda kalan eğitim sürecinizi uzaktan eğitimle devam etmeye başlarken ne gibi farklılıklarla karşılaştınız? Kendinize ait atölye ortamı oluşturma imkanınız oldu mu? Çalışmalarınızı nasıl bir ortamda sürdürdünüz?” sorusu yönetilmiştir. Verilen cevaplar sonucunda öğrencilerin farklılaşan eğitim ortamının aşağıdaki şekilde tanımlandıkları gözlenmiştir.

- i. Çalışmaların ve derslerin evde/ayrı bir odada takip edilmesi, (Ö1, Ö2, Ö4, Ö8, Ö10, Ö11)
- ii. Atölye ortamının ve malzemelerin bulunamaması (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö11),
- iii. Çalışmaların halk eğitim merkezlerinden gerçekleştirilmesi (Ö7).

Atölye ortamından uzak kalmanın öğrencileri psikolojik olarak da etkilediği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda atölye ortamından uzak kalmanın getirdiği değişimler ve zorluklar bir öğrenci (Ö6) tarafından aşağıdaki gibi ifade edildiği görülmektedir.

Pandemi nedeniyle yarıda kalan eğitimi sürecine uzaktan eğitim ile devam etmeye başladığım ilk süreçte çok fazla zorluk yaşadım. Hem psikolojik olarak hem de böyle zorlu bir sürece girmiş olmanın verdiği kaygı biraz stres yarattı diyebilirim. Sınıfımda ve atölyemde yarıda kalan çalışmalarımın yanı sıra bir de malzemeler bu süreci daha fazla zorlaştırdı. Kendime ait bir atölye oluşturma imkânım maalesef olmadı. Evde de belirli bir düzen vardı ve bu düzene alışabilme konusunda zorluklar ile karşılaştım. Böyle imkânlarla çalışmalarımı yalnız kalabileceğim ve elimden geldiği kadar rahat çalışabileceğim ortamlarda yürütmeye çalıştım. (Ö6)

Öğrencilerin uzaktan eğitime geçişiyle birlikte atölye ortamından yoksunluğu söz konusu olmuştur ve malzeme paylaşımı olmadığı için de malzeme eksikliği problemleri, imkânsızlıklar ve derse olumsuz algı geliştirmeye sebep olacak yaşantılar doğurmuştur. Bunun yanında sosyal öğrenme ve etkileşim düşüktür.

2. Öğrencilerin Motivasyon Düzeylerine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin bu süreçte motivasyonlarını değerlendirmek amacıyla kendilerine “Pandemi sürecinde eğitim yönündeki motivasyonunuz nasıldı? Uzaktan eğitimde devam problemi yaşadınız mı?” sorusu yöneltilmiş ve motivasyonlarına yönelik aşağıdaki görüşlere sahip oldukları gözlenmiştir:

- i. Motive olmak zor olmuştur (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10),
- ii. Devamlılıkta sorunlar yaşanmıştır (Ö1, Ö3, Ö4, Ö7, Ö8, Ö10),
- iii. Devamlılık sorunu yaşanmamıştır (Ö2, Ö11).

Öğrencilerin motive olmakta zorlandıkları, uzaktan eğitimi çeşitli nedenlerle takip etmekte sorunlar yaşadıkları (bağlantı problemi, donanım eksikliği, ailevi problemler) gözlenmiştir. Özellikle öğretim üyelerinin yaklaşımlarının da onların motivasyonunda etkili olduğu anlaşılmıştır. Bir öğrenci (Ö4) bu durumu aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

Motivasyon olarak pek olumlu şeyler söyleyemeyeceğim çünkü bizim derslerimiz uygulama ağırlıklı ve bu uygulamaları hocalarımızdan aldığımız dönütler doğrultusunda yapıyorduk genel olarak dönütler ala bildim ama bir okuldaki kadar olmadı tabi ve buda insanı motivasyon olarak etkiliyor okulda olsa farklı şartlarda olacağı için çalışmalarımızda istediğimiz doğrultuda gitmeyince insan zorlanıyor devam problemi olarak ilk başlarda internet sıkıntısı nedeniyle yaşadım ama ilerleyen zamanlarda bunu gidermeye çalıştım. (Ö4)

Uzaktan eğitimin 2021 sürecinde pandemi nedeniyle seçilmiş olmasının bir zorunluluk ve psikolojik etkileriyle birlikte görülmesinin yarattığı motivasyon düşüklüğü çoğu öğrenci de devam problemlerini de beraberinde getirmiştir. Elbette devam probleminin tek sebebi motivasyon değildir, fakat motivasyon düşüklüğü de göz ardı edilemeyecek nedenler arasında sayılabilir.

3. Öğrencilerin Eğitimcilerinden Geri Besleme Almalarına İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin atölye derslerine yönelik malzeme ve araç kullanımına yönelik öğretim üyelerinden geri besleme almalarına yönelik olarak “Atölye dersinin malzeme kullanımı ile ilgili araç gereçlerin ve boyaların doğru kullanımı için eğitmeninizden dönütler alabildiniz mi?” sorusu sorulmuş ve öğrencilerin görüşlerinin aşağıdaki şekilde olduğu tespit edilmiştir:

- i. Öğretim üyelerinden geri besleme alınabilmektedir. (Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11)
- ii. Alınan geri beslemelerden büyük fayda sağlanmıştır. (Ö6, Ö7, Ö8, Ö11)

Öğretim üyelerinin yapmış oldukları geri beslemelerin öğrencilerin uzaktan eğitimde daha fazla motive olmalarına katkı sağladığı görülmüştür. Bu durum bir öğrenci (Ö6) tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

Atölye dersinin yürütülmesi konusunda hocalarımız ile yaptığımız derslerde yönlendirme ve öğretmeyi sağlamak tabi ki mümkündü. Dersini almış olduğum hocalarımın bu konudaki titizliklerini gördüm. Bu dönütleri böyle bir süreçte alıyor olmak gerçek anlamda fayda sağladı. (Ö6)

Öğrencilerimizin hepsi geri dönüt aldığını belirtmiştir. Geri dönüt öğrenilenin pekiştirilmesi için olduğu kadar yanlış öğrenmeleri de düzeltme amaçlıdır, eğitim için hayati önem taşır.

4. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimin Mesleki Anlamda Kazanımlarına İlişkin Görüşleri

Uzaktan eğitim sürecinin öğrencilerin özellikle gelecekteki meslek yaşamı açısından ne şekilde katkı sağlayacağına yönelik olarak öğrencilere “Bu süreçte eğitmenlerinizin gayri ihtiyari verdikleri uzaktan eğitim; öğretmenliğe başladığınızda ne gibi aksiyonlar almanıza yarayacak?” sorusu sorulmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin görüşleri aşağıda ifade edilmiştir:

- i. Uzaktan eğitim konusunda önemli bir deneyim olmuştur. (Ö1, Ö4, Ö6, Ö10, Ö11)
- ii. Bilgisayar ve teknoloji kullanımı açısından önemli bir deneyim olmuştur. (Ö4)
- iii. Önemli bir katkısı olmamıştır. (Ö5, Ö7)

Öğrencilerin bu eğitim şeklinin olağanüstü dönemlerde başvurulması gereken bir yöntem olduğunu belirttiği ve gelecekte benzer durumlarla karşılaşıldığında önemli bir deneyim kazandırdığını ifade ettiği tespit edilmiştir (Ö10, Ö11).

Çoğunlukla deneyim olduğunu savunanlar olsa da önemli bir katkısı olmadığını söyleyen öğrencilerimiz de olmuştur. Bu deneyimin öğrencilere farkında olmaları da olmasalar da uzaktan eğitim hakkında yaşantı edinmeleri açısından faydası olacağı aşikârdır.

5. Öğrencilerin Çalışmalarına Pandemi Sürecinin Yansıtılmasına İlişkin Görüşleri

Öğrencilere çalışmalarında pandemi sürecinin yansımalarına yönelik olarak ““Bu süreçteki çalışmalarınızda pandemi ve karantinayı yansıtıyor musunuz? Karantina döneminde ki çalışmalarla ilgili sergi açma hayaliniz var mı? Pandemi sürecinde yaptığınız çalışmaların tarihe tanıklık etmesi yönüyle gelecek nesiller için ne gibi anlamlar taşıyor olabilir?” sorusu sorulmuş ve aşağıdaki görüşlerin ifade edildiği tespit edilmiştir:

- i. Çalışmalara pandemi süreci yansımamıştır. (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö9, Ö10)
- ii. Çalışmalara pandemi süreci yansımıştır. (Ö3, Ö6, Ö8, Ö11)

Genel anlamda öğrencilerin çalışmalarına pandemi sürecini yansıtmadıkları tespit edilmiştir. Ancak yansıtan öğrencilerin ise genellikle olumsuz duyguları ve psikolojileri yansıtmaya çalıştıklarını ifade ettikleri gözlenmiştir (Ö3, Ö6). Bu durumu bir öğrenci aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

Evet fazlasıyla hem de. Hayır yok çok isteksiz olarak yaptığımdan dolayı sergiye konma niteliği taşıyor. Çalışmalara bakıldığında az çok ne hissettiğimiz anlaşılır. Pandemiye baya etkilendiğimiz için renk kullanımda bile koyu renkleri kullanmamız yani iç dünyamızın kararması, bıkkınlık gibi şeyler hissettiğimiz az çok anlaşılır. (Ö3)

6. Öğrencilerin Uzaktan Eğitimin Geleceğine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin uzaktan eğitimin geleceğine ve uygulamalı derslerde kullanımına yönelik görüşlerini almak maksadıyla “Uzaktan eğitimin “eğitimin geleceği” olduğunu düşünüyor musunuz? Uygulamalı dersler için de ideal olduğu söylenebilir

mi? Pandemi süreci bittiğinde de uzaktan eğitimin devamını talep eder misiniz?” sorusu sorulmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin görüşleri aşağıda sunulmuştur:

- i. Gelecekte uzaktan eğitim talep edilmemektedir ve uzaktan eğitimin geleceği yoktur (Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8 Ö9, Ö10, Ö11)
- ii. Uygulamalı dersler açısından sorunlara neden olmaktadır. (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11)
- iii. Uzaktan eğitimin geleceği olabilir. (Ö5)

Öğrencilerin genel olarak uzaktan eğitimin geleceğini olumlu görmedikleri, özellikle de uygulamalı derslerde uygulanmasının problemler yarattığını ifade ettikleri gözlenmiştir. Öğrencilerin yüz yüze eğitimin verimini vurguladıkları görülmektedir. Bu durum bir öğrenci (Ö6) tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir.

Uzaktan eğitim süreci aslında her öğrenci için aynı etkiyi bırakmadı. Yüz yüze eğitimde almış olduğumuz verim çok daha fazlaydı ve daha düzenliydi. Uzaktan eğitimin uygulamalı dersler için ideal olduğunu kesinlikle düşünmüyorum. Hepimiz farklı ortamlardan dolayı maddi manevi zorluklar yaşadık. Bu durum beni psikolojik olarak çok etkiledi. Eğer olur da pandemi süreci bitirse uzaktan eğitimin devamını talep edeceğimi düşünmüyorum. Çünkü yüz yüze aldığımız eğitimlerde çok daha fazla verim almak mümkündü. (Ö6)

Uzaktan eğitim denemesinin başarısızlığı olarak da yorumlanabilir bu cevaplar, hiçbir öğrenci durumdan memnun ve talepkar değildir. Bunun için ileride çalışmalar yapılması ve geliştirilmesi bu olumsuzlukları ortadan kaldırmaya yardımcı olmasını umuyorum.

7. Öğrencilerin Malzeme Tedarikinde Yaşanan Problemlere İlişkin Görüşleri

Öğrencilere malzeme tedariki açısından yaşadıkları problemlere yönelik “Pandemi sürecinde resim atölyesi dersi için yaptığınız çalışmalarda malzeme tedariki konusunda sıkıntılar yaşadınız mı? Bununla ilgili yardım talebiniz oldu mu?” sorusu sorulmuş ve bu bağlamda alınan öğrenci görüşleri aşağıda ifade edilmiştir:

- i. Bulunulan bölgede malzeme bulma konusunda sorunlar mevcuttur. (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11)
- ii. İnternette sipariş edilen malzemelerde sorunlar yaşanmıştır. (Ö1, Ö9, Ö11)
- iii. Malzeme tedarikinde sorun yaşanmamıştır. (Ö3)
- iv. Sokağa çıkma yasakları nedeniyle malzeme tedariki zor olmuştur. (Ö3, Ö4, Ö6, Ö9, Ö10)
- v. Malzemeler pahalı olduğu için tedarik sorunları yaşanmaktadır. (Ö7, Ö8)
- vi. Yardım talebi yapılmamıştır. (Ö5, Ö11)

Öğrencilerin genel olarak kırsal kesimde yaşamasına bağlı olarak malzeme tedarik sorunu yaşadıkları anlaşılmıştır. İnternette verilen siparişlerde de kargo ve ürün kaynaklı sorunlar yaşandığı ifade edilmiştir. Ayrıca pandemi kurallarının da malzeme tedarikinde problemlere neden olduğu gözlenmiştir. Atölye dersinin teorik ders olmayışı ve uygulamada malzemeye ihtiyaç duyulduğu dersin işlenişinde hayati bir önem arz eder, çünkü eğer malzeme yoksa uygulama dersi de olamaz. Bu gibi ihtiyaçların giderilmesi amaçlı öğrenci-kurum iletişim ve destekleri sağlanabilirse öğrenci bu durumdan zararlı değil de sistemin içinde aitliğini hissettiği için pozitif bir hal sergiler. Sanatçı bireylerin eğitime kazandırılması için maddi desteğe ihtiyaç duydukları aşîkârdır. Bunun için gerekli politikalar yapılması sosyal bir devlet olmanın ilkelerindendir.

8. Öğrencilerin Teknolojik Donanım ve İnternet Bağlantılarına Sahiplik Durumu

Öğrencilerin uzaktan eğitimi sürdürmek amacıyla kullandıkları teknolojik cihazlara yönelik olarak “Sosyal iletişimi sağlayan teknolojik cihazlarına ve internet ağına sahip misiniz? Bu imkânlarla ulaşmakta güçlük çektiniz mi? Öğreniminizi hangi teknolojik aletle sürdürdünüz?” sorusu sorulmuş ve bu bağlamda alınan öğrencilerin görüşleri aşağıda ifade edilmiştir:

- i. Telefon ile dersler takip edilmiştir. (Ö1, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10)

- ii. Bilgisayar ile dersler takip edilmiştir. (Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö10, Ö11)
- iii. Uzaktan eğitime bağlanmada sorun yaşanmamıştır. (Ö1, Ö2, Ö8)
- iv. Uzaktan eğitime bağlanmada sorun yaşanmıştır. (Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö10)

Öğrencilerin bazılarının internete bağlanmada ve teknolojik donanım tedarik etmekte zorlandıkları görülmektedir. Bu durum bir öğrenci (Ö7) tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

Ve yine bir sorun daha. Evet internet sorunu çektim ve hala çekiyorum . internetim her zaman olmuyor. Ve eminim bu sadece bende olan bir sorun değil bir çok öğrencide var. Bu yüzden derslere giremedim. Ve daha önce dediğim gibi yakın zamanda ailede sorunlar yaşandı ve bu yüzden köye gittim iki hafta kadar hatta daha fazla orda kaldım ve orda internet çekmiyor bu yüzden hiçbir şey yapamadım derslerde giremedim ödevleri yapamadım. Ve bazı hocalar buna anlayış göstermiyor. Evde sadece benim telefon ile derslere girebiliyorum annemin ve babamın telefonu düşük model olduğu için mümkün delil. Ve kardeşlerim de bu süreçte derslerden geri kaldılar çünkü giremiyorlar. Bu sorun sadece bende delil bunu sizler de biliyorsunuz bir çok evde bir çok öğrenci bu sebeplerden dolayı derslere giremiyor ve geri kalıyor ve bu notlara yansıyor gerçekten haksızlık . Kabul edilebilir bir şey değil .(Ö7)

Sistemin altyapısının yanında iletişim problemleri için bazı önemler düzetmeler ve de destekler öğrencilerimize sunulmalıdır, örneğin internete ve ders içeriklerine ücretsiz erişilebilirlik sağlanabilmelidir. Ekonomik durumun eşitsizliği göz önünde bulundurulursa bu sistemin gerekli donanımlarının maliyetini bazı öğrencilerin karşılayamayacağı bilinen üzücü bir durumdur. Bunun üstesinden gelmek için bazı çalışmaların yapılması uzaktan eğitimin zorunluluğu kadar şarttır.

9. Öğrencilerin Üniversitenin Uzaktan Eğitim Sistemine İlişkin Görüşleri

Üniversitenin uzaktan eğitim sisteminin yeterliliği olup olmadığına yönelik görüşlerin alınabilmesi amacıyla öğrencilere “Bağlı olduğunuz üniversite uygulama

derslerinde uzaktan eğitim için sistemsel olarak yeterli miydi? Eksiklikleri olduğunu düşünüyorsanız nelerdir? Sizin önerileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Bu bağlamda alınan cevaplar aşağıda sunulmuştur:

- i. Üniversitenin uzaktan eğitim sisteminde donmalar yaşanmıştır. Sistemin eksikleri vardır (Ö1, Ö3, Ö8, Ö11)
- ii. Üniversitenin uzaktan eğitim sisteminde sorun yaşanmamıştır. Sistem iyidir ve yeterlidir (Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10)

Diğer taraftan öğrencilerin sistem konusunda kayda değer bir öneri getirmediği tespit edilmiştir.

Öğrencilerimizin sanata yönelik eğitilen bireyler olduğunu savunarak öneri getirmemeleri hoş görülebilir, fakat öğretmen adayı olmalarının verdiği bir vazife gereği farklı durumlara hazır bulunabilmek için durumu iyi anlamış ve çözüm getirebilen eğitmenlere ihtiyacımızın varlığı konusu adaylarımızı yaratıcılıklarını kullanmaya itmeli. Araştırmamızın örnekleminin pandemi nedeniyle amaçlı ve kolay ulaşılabilir konumda olması bu soru ve cevaplar için sınırlılık oluşturduğunu konusundan dolayı araştırmayı daha büyük bir örneklem ile farklı bir zamanda çalışılması önerilebilir. Görüldüğü üzere bazı öğrencilerimiz sistemin ani geçişe hazır olmayışından yakınmaktalar ve bu uzaktan eğitime olumsuz bir algıyı beraberinde getirmektedir

10. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim ile Atölye Dersine İlişkin Önerileri

Öğrencilerin atölye dersinin uzaktan eğitimle uygulanmasına yönelik olarak öğrenci görüşlerini almak amacıyla öğrencilere “Atölye dersinin uzaktan eğitimle sürdürülmesi konusunda sizin önerileriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin öneri aşağıda sunulmuştur:

- i. Uygulamalı derslerin kamera karşısında bizzat uygulanarak yapılması faydalı olacaktır. (Ö1)
- ii. Ödevler karmaşık ve zor olmamalıdır. Uzaktan kolay bir şekilde yapılabilir olmalıdır. (Ö4, Ö10)

iii. Atölye uzaktan eğitimine oyunlar ve sorularla destek verilmelidir. (Ö9)

Öğrencilerin çoğunlukla uygulamalı eğitimin uzaktan yapılamayacağına ilişkin görüşü taşıdıkları ve bu nedenle uzaktan bir uygulama dersini verimli görmediklerinden bir çözüm önerisi de getirmedikleri gözlenmiştir. Dersin eğlenceli hale getirilmesi fikri ise öğrencilerimizin öğretmen olduklarında kullanabilecekleri yöntem ve deneyimleri biriktirdiğinin bir göstergesidir. Derse aktif katılımı soru cevap yoluyla sağlayabileceğinin bilincinde olan öğretmen adaylarımızın olduğunu da cevaplardan anlayabilmekteyiz. Canlı derslerde atölye ortamı oluşturulma fikri imkânsızlıklara rağmen yapılabildiği derecede faydalı olacaktır.

ALTINCI BÖLÜM

TARTIŞMA ve SONUÇ

Uzaktan eğitim günümüzde teknolojinin kullanılması ile öğretmen-öğrencinin bir çatı altında bir araya getirilmesi ve bilişim teknolojilerinin kullanıldığı bir eğitim yöntemidir. İlk çıktığı günden itibaren sürekli gelişim ve değişim gösteren uzaktan eğitimde günümüzde simülasyonlar dahi kullanılabilmekte, zaman ve mekândan bağımsız olarak geleneksel eğitim ortamı ile aynı eğitim ortamının sunulabildiği bir eğitim yaklaşımı haline dönmüştür. Uzaktan eğitimle bir nevi duvarların olmadığı sanal okul faaliyeti icra edilmektedir denilebilir. Teknolojik gelişmelerle birlikte eğitim hayatında daha fazla yer alan uzaktan eğitimde öğrenciler ve öğretmen bilgi teknolojilerini kullanarak eğitim faaliyetlerini icra etmektedirler. Geleneksel eğitimde sağlanan şartlar neredeyse aynı şekilde teknolojinin de yardımı ile uzaktan eğitim siteminde de sergilenebilmektedir. Önceleri yazılı eğitim materyallerinin kullanımı ile geleneksel olarak yürütülen eğitim, teknoloji yardımıyla uzaktan eğitimle beraber dijital materyallerin kullanıldığı bir yöntemle de verilebilmektedir.

Görsel sanatlar eğitiminde de olduğu gibi kuram ve uygulamanın, deneyim bir arada olduğu öğrencilerin bağımsızca üretim yapabilecekleri, yeteneklerini uygulayarak keşfedebilecekleri bir atölye ortamı olması çok önemlidir. Diğer eğitim alanlarında olduğu gibi sanat eğitiminde de uygun öğrenme ortamı etkili bir öğrenmenin sağlanabilmesi için gereklidir. Görsel sanat eğitiminde de amacına uygun bir eğitim verilmesinin sağlanması için atölye ortamında derslerin icra edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Görsel sanatlar eğitimi atölye ortamında bilinçli olarak eğitim faaliyetlerinin icra edilmesidir, bu nedenle de atölye dersleri görsel sanatlar eğitimi için önem arz etmektedir. Uzaktan eğitim uygulamalarının artması teorik derslerin yanı sıra atölye derslerinin de uzaktan eğitim ile yapılmasını olanaklı kılmıştır. Bu eğitim modeli ile yıllardır süre gelen öğrenci eğitmen iletişimini köklü değişikliklere uğratmıştır.

Bu bağlamda içinde bulunduğumuz pandemi sürecinde uzaktan eğitimin görsel sanatlar bölümü atölye derslerini de etkilediği görülmüştür. Bu eğitim yönteminin atölye uygulamalarını olumsuz etkileyebildiği gibi bir takım yenilikleri de beraberinde

getirdiği görülmektedir. Bu bağlamda bu derslere yönelik öğretim üyeleri ve öğrencilerin görüşlerinin problemlerin ortaya konması ve çözümler getirilmesi açısından önemli olduğu değerlendirilerek öğretim üyesi ve öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular aşağıda ifade edilmiştir.

Katılımcı akademisyenlerin görüşlerine göre uzaktan eğitimde en çok yazılım ve donanım problemleri yaşandığı, ders içeriklerinin, sınavlarının ve prosedürlerin hazır olmadığı, akademisyenlerin yeni sisteme hazır olmadığı, geri besleme yapmanın zor olduğu, uygulamalı derslerin uzaktan çok zor olduğu gibi problemlerin ifade edildiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde Kahraman (2020) de pandemi döneminde temel tasarım uygulamalı derslerinin uzaktan eğitim ile yapılmasının zorlukları barındırdığını tespit etmiştir. Hiçyılmaz (2021) ise görsel sanatlar dersi uzaktan eğitim sürecinde internete erişim, donanım eksikliği ve altyapı sorunlarının öğretmenler tarafından ifade edildiğini tespit etmiştir.

Öğretim üyelerinin çoğunun sisteme uyum sağlamak maksadıyla hizmet içi eğitim ve oryantasyon eğitime tabi tutuldukları tespit edilmiştir. Ancak bazı üniversitelerde yalnızca bilgilendirme şeklinde eğitim verildiği bazı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Yeni sistem ile birlikte akademisyenlerin derslerde bir takım uygulamalar geliştirdiği ve bu kapsamda genellikle teorik eğitime ağırlık verdikleri, uygulamaların fotoğraflar üzerinden incelendiği, evde uygulamaya uygun olan çalışmaların ödev olarak verildiği gözlenmiştir. Derslere yönelik öğretim üyelerinin ders videolarının kullanılması, ödev verilmesi, evde uygulanabilir malzemeler kullanılması, fotoğraflarla geri besleme yapılması tavsiyelerini verdikleri gözlenmiştir. Benzer şekilde Hiçyılmaz (2021) görsel sanatlar atölye derslerinde öğretmenlerin tamamının derslerde dijital materyallerden (Power Point, Fotoğraf, video vb.) istifade ettiklerini tespit etmiştir. Diğer alanlarda (fen bilimleri gibi) yapılan çalışmalar da benzer sonuçların elde edildiği çalışmaların olduğu görülmektedir (Bakioğlu ve Çevik, 2020; Karakaya vd., 2020). Bu durum uzaktan eğitimin çeşitli alanlarda öğretim üyelerini teorik eğitim şeklinde dersleri uygulamaya yönlendirdiğini göstermektedir.

Atölye derslerinde geri besleme yapmak için öğretim üyelerinin fotoğrafları kullandığı, geri beslemeleri canlı derslerde de yaptığı, ders saati dışında öğrenciler ile irtibat kurdukları, ödevler vererek ödevlere geri beslemeler yaptıkları gözlenmiştir.

Öğrencilerin genel anlamda katılım sağlamaya çalıştıkları gözlenmiştir. Ancak öğretim üyelerinin motivasyon sağlamada zorlandıklarını ifade ettikleri gözlenmiştir. Öğretim üyelerinin motivasyon arttırmaya yönelik olarak derslerde yorum yapma, sınav yapma, ödev verme, yoklama alma (sistem otomatik olarak almaktadır) gibi yollara başvurduğu gözlenmiştir. Hiçyılmaz (2021) ise öğretmenlerin çoğunluğunun öğrencilerin uzaktan görsel sanatlar eğitimine dönük olarak ilgisiz kaldıklarını ifade ettiklerini tespit etmiştir. Benzer şekilde Marshall ve diğerleri de (2020), yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin derse ilişkin motivasyonlarının düşük olduğunu ifade ettiklerini saptamıştır. Bu durumun en kayda değer sebebi ise, okullar tarafından öğrencilere pandemi öncesine nazaran daha düşük seviyede bir not almayacaklarına yönelik bir bilgilendirmenin yapılması olduğu değerlendirilmektedir.

Atölye derslerinin uzaktan eğitimle verilmesi genel anlamda bir handikap olarak değerlendirilmiştir. Yine de bazı akademisyenler bu durumu yeni bir deneyim olarak da görmektedir. Ayrıca akademisyenler tarafında atölye derslerinin öğretilmesine yönelik olarak etkinlikler yapıldığı, ders içinde tartışmalar uyguladığı ve ödevlerin incelendiği gözlenmiştir. Kara (2021) yapmış olduğu çalışmada görsel sanatlar öğretmenlerinin uyguladıkları uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik olarak olumsuz tutumlara sahip olduklarını ortaya çıkarmıştır. Araştırmacı, memnuniyet ve kullanım niyetinin uzaktan eğitimi kullanma davranışı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermiştir.

Malzeme tedariki açısından akademisyenler ve öğrenciler özellikle kırsal kesimde yaşayanların sorunlar yaşadığını ifade ettiği gözlenmiştir. Malzeme tedariki kapsamında internetin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğretim üyelerinin tedariki kolay alternatif malzemelere yönelik ödevler verdiği gözlenmiştir.

Öğretim üyelerinin ve öğrencilerin çoğunlukla sistemin yeterli olduğunu ifade ettiği tespit edilmiştir. Ancak sistemin donduğu, sınavlarda çakışma yaşandığı, bağlantı sorunları yaşandığını ifade eden öğrenci ve öğretim üyeleri de mevcuttur.

Uygulamalı dersler açısından uzaktan eğitimin çok uyumlu olmadığı gerek öğrenciler ve gerekse de öğretim üyeleri tarafından sıklıkla ifade edildiği gözlenmiştir. Öğretim üyelerinin uzaktan eğitim ile atölye derslerinde geri besleme yapmakta zorlandıkları gözlenmiştir. Gerek öğrencilerin ve gerekse öğretim üyelerinin uzaktan eğitimin uygulamalı dersler açısından geleceği olmadığını, ancak teorik dersler için ise uygulanabilir olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda Hiçyılmaz (2021) ise COVID-19 pandemisinde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde düz anlatım yöntemlerini diğer yöntem ve tekniklere nazaran daha fazla tercih ettiklerini saptamıştır. Bu durumun atölye imkânlarının kullanılamamasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

Öğretim üyelerinin atölye derslerine ilişkin yeni içeriklerin geliştirilmesini, internetten örnekler gösterilmesini, öğrenciler ile sürekli olarak iletişim içerisinde olmayı tavsiye ettikleri gözlenmiştir.

Öğrencilerin derslerini genel olarak evlerinde ayrı bir odada takip ettikleri, atölye ortamını oluşturmadıkları ve malzeme tedarikinde sorunlar yaşadıkları gözlenmiştir. Özellikle kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin malzemeleri tedarik etmekte zorlandıkları tespit edilmiştir. Diğer taraftan pandemi yasakları nedeniyle de tedarik konusunda zorluklar yaşanmıştır. Öğrencilerin öğretim üyelerinden geri besleme almakta zorlandıklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Yine de öğrenciler ve öğretim üyeleri açısından uzaktan eğitimin önemli bir deneyim olduğu, bilhassa teknoloji ve bilgisayar kullanımı açısından kendilerini geliştirdiği ifade edilmiştir.

Öğrencilerin genel olarak pandemi sürecini çalışmalarına yansıtmadıkları, bu konuda bir sergi açma niyetinde olmadıkları gözlenmiştir. Bu konuda çalışmalarına pandemi sürecini yansıtan öğrencilerin ise pandemi kaynaklı olumsuz psikolojik durumları yansıttıkları gözlenmiştir.

Öğrencilerin dersleri hem telefon hem de bilgisayar kullandıkları gözlenmiştir. Öğrencilerin bağlantılarında sorunlar yaşadığı ancak zaman içerisinde bunu çözdüklerini ifade ettikleri gözlenmiştir. Ayrıca öğretim üyeleri ve öğrencilerin üniversitenin uzaktan eğitim sisteminin yeterli olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Ancak yine de bağlantı ve donma problemlerinin de yaşandığı ifade edilmiştir. Benzer

şekilde Akgün ve diğerleri (2013) yüksek lisans eğitiminde uzaktan eğitimi incelediği çalışmasında öğrencilerin uzaktan eğitimde en önemli problemi teknik altyapı aksaklıkları olarak gördüklerini tespit etmiştir. COVID-19 pandemi sürecinde görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşlerini inceleyen Hiçyılmaz (2021) öğretmenlerin bu süreçte internete erişim, altyapı eksikliği ve öğrenme süreciyle ilgili sorunları deneyimlediklerini tespit etmiştir.

Öğrencilerin atölye derslerinin uzaktan eğitim ile yapamayacağı görüşüne sahip oldukları, bu nedenle atölye ödevlerinin daha basit olması gerektiğini, atölye derslerinde oyunlar, soru-cevaplar ve etkinlikler yapılması gerektiğini tavsiye ettikleri gözlenmiştir.

Çalışmanın bulgularında tarafların farklılığı nedeniyle değişik hassasiyetler geliştiğini görebilmek mümkündür, fakat maalesef uzaktan eğitimin atölye dersleri için uygun bir eğitim şekli olmadığı yönünde hemfikir kalınmıştır. Eğitimci yöntem ve teknik açıdan güçlükle karşılaştıklarını söylerken öğrencilerin problemleri daha çok uygun ortamı evde sağlayamamalarından kaynaklanmıştır. Bir diğer sorunsallar da altyapının müsait olmamasıdır ve bunda da hem fikir olunmuş, fakat öğretmen adaylarımız tarafından herhangi bir öneri getirilmemiştir.

Uzaktan eğitime geçişimiz sistemli olmadığı için bazı aksaklıklar ve yetersizlikler kişilerin uzaktan eğitime olan bakış açısını olumsuz etkilemiştir. “Eğer gerekli hazırlıklar ve tedbirler alınıp uygulamaya konulsaydı sonuçlar daha farklı olabilir miydi?” ayrı bir tartışma konusu olabilir, ama pandemi sürecinin yarattığı olumsuz ruh hali ve motivasyon eksikliği de uzaktan eğitimin uygulanabilirliğini tek başına incelememizi olumsuz yönde etkiliyor. İlk ve yeni bir düzene alışma konusundaki tecrübe eksikliklerimiz, içinde bulunduğumuz durumun dışına çıkarak uzaktan eğitimi gözlemlememizi güçleştirmektedir. Pandemi şartları görmezden gelinemeyecek kadar hayatımıza dahil olmuşken süreç içinde evrilerek ve geliştirilerek uzaktan eğitimin eksikliklerinin giderilmesi yönünde çalışmalar eminim ki başarılı bir eğitim sistemi olmasına fayda sağlayacaktır.

Uzaktan eğitimin görsel sanat eğitimi ve öğretiminde kullanılabilecek uyumluluğun sağlanması, atölye derslerinin uzaktan işlenebilirliğine yönelik

bilgisayar yazılımlarının hazırlanması, kullanılan teknolojinin günümüz yaşantısına adapte edilerek yeniliklerinin ve erişimlerinin sağlanması, eşzamanlı ve anında dönütü destekleyen sistemli teknolojiyle oluşturulmuş eğitim gibi seçeneklerin sunulması bu ve benzeri olası durumlarda sürece dahil olan bireylerin uzaktan eğitime bakış açılarını olumlu yönde değiştirebilir. Olumlu bakış açısıyla derse güdülenmiş ve hazır bulunuşluğu yüksek bireylerin başarılarının artması sistemin de başarısının kanıtı olacaktır.

KAYNAKÇA

- ADAMS, A. ve Timmis, F; “Students views of integrating web-based learning technology into the nursing curriculum-A descriptive survey”, *Nurse Education in Practice*, 6, 2006, s. 2-21.
- ADİYAMAN, Z; Uzaktan Eğitim Yoluyla Yabancı Dil Öğretimi, *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 1(1), 2002, s. ,92-97.
- AK, A. O. Marmara üniversitesi Teknik Bilimlermeslek Yüksekokulu Uzaktan Öğretim Sürecinin Değerlendirilmesi. . *Bilim, Eğitim, Sanat Veteknoloji Dergisi* , 2018, s. 71-80.
- Akadema Portal Erişim Rehberi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Uygulama Komisyonu, 2020, <http://edutek.erzincan.edu.tr/wp-content/uploads/2020/03/ERZI%CC%87NCAN-BI%CC%87NALI%CC%87-YILDIRIM-U%CC%88NI%CC%87VERSI%CC%87TESI%CC%87.pdf>
- AKALAN, G; “Gazi Eğitim Fakültesi'nin "çağdaş sanat eğitimcisi" yetiştirmede karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri”, *Sanat Eğitimi Sempozyumu* (s. 181-193), 2002, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- AKÇA, T.E; Uzaktan Eğitimde Stratejik Planlama Açısından Üniversitelerin Karşılaştırmalı Bir Analizi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü. Ankara, s. 6-20, 2012.
- AKDOĞAN, B; ”Sanat, sanatçı, sanat eseri ve ahlak”, *A.Ü.İ. Fakültesi Dergisi*, 2001, s. 213-245.
- AKGÜN, Ö. E., GÜLEÇ, İ., & TOPAL, M. (2013). Lisansüstü uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, 134-141.
- AKKAYA, Tayfun; “21. Yüzyıl’da Sanat Eğitimi”, *Sanat ve Bilgi*, 2005, Sayı: 5.
- ALBAYRAK, İ; Uzaktan eğitim sistemi, uzaktan eğitim sisteminde sanal sınıf ortamı ve sanal sınıf ortamında sınıf yönetimi. (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 2017.

- ALDIM, Ü. F; “Uzaktan Eğitim ve Tarihsel Gelişimi”. Doktora Semineri. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sınıf Öğretmenliği Bölümü. Malatya, 2013.
- ALKAN, C; Açık Öğretim ve Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1987.
- ALPAR, D., Batdal, G., ve Avcı, Y; “Öğrenci merkezli eğitimde eğitim teknolojileri uygulamaları”, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 2007, s. 19-31.
- ALTINKURT, Lale; “Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 12, 2005.
- AMAN, R. R; “Improving student satisfaction and retention with online instruction through systemtic faculty peer review of cours”, Doktora Tezi, Oregon State University, ABD, 2010, s. 150-153.
- Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müzik ve Resim Alanlara Ait Dersleri Öğretim Programları; T.C Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Aralık 2006, Ankara.
- ASLAN, A. (2015). Starting Teachers’ İntegration Of İct İnto Their Teaching Practices İn The Lower Secondary Schools İn Turkey. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* , 23-45.
- ASLAN, T. ve ŞENER, S; “Sanat eğitimi sorunu olarak ülkemizde ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitimine olan ilgisizlik sebepleri”, On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34(2), 2014, s. 593-605.
- AYAYDIN, A; “Görsel Sanatlar Eğitiminde Sınıf Yönetimi: Bir Nitel Araştırma Örneği”, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1), 2010, s. 61-80.
- AYAYDIN, A; “Sanat ile bilimin kesişme noktaları ve yol ayrımları”, *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 2016, s. 18-35.
- AYTAÇ, T; “Eğitimde Bilişim Teknolojileri”, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 2006.
- AYTEKİN, Cemile Arzu; Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Ana sanat Atölye Tercihleri ile Temel Tasarım Dersine Yönelik Tutum, Algı Ve Beklentileri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Doktora Tezi, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2008.

- AZİZ, A; Radyo ve Televizyonla Eğitim, Ankara: Eğitim Araştırmaları Merkezi (EFAM). Yayın No:2, 1982, s. 10-38.
- BAKİOĞLU, B., & Çevik, M. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 109-129.
- BALABAN, E; "Dünyada ve Türkiye’de Uzaktan Eğitim ve Bir Proje Önerisi. İstanbul: Işık Üniversitesi, 2012.
- BALYER, A. ve Gündüz, Y; “Değişik Ülkelerde ve Türkiye’de Sanal Üniversite’nin Gelişimi İşleyişi ve Sanal Üniversite Gerçeği”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, 10(2), 2010, s. 27-39.
- BEGİMBETOVA, K; Uzaktan Eğitimde Öğretim Elemanı ve Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü, 2015.
- BENSON, A. D; “Dimensions of Quality in Online Degree Programs”, *The American Journal of Distance Education*, 17(3), 2003, 145-159.
- BİGALI, Ş; “Resim sanatı”, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1999.
- BİNGÖL, Yüksel; “Resim-İş Eğitim Bölümü Kurucularından Malik Aksel’in Sanat Eğitim Anlayışı”, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:1, 1993, s.16.
- BİNOĞUL, S., ÖZKARACA, O., IŞIK, A.H., KARACI, A. “Web Tabanlı Eş Zamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Analizi”, *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, Muğla Üniversitesi, 10-12 Şubat 2010.
- BODENDORF, F. and Schertler, M; Improving Interactive E-Learning Frameworks by Fostering the Teacher’s Role. *The Quality Dialogue: Integrating Quality Cultures in Flexible, Distance and eLearning* (s. 114-120). European Distance Education Network: Rhodes, Greece, 2003.
- BONTEMPI, E; “Motivation and Distance Learning: What we Knows So Far”, 2003, <http://www.xplanazine.com/2003/11/motivation-and-distance-learning-what-weknow-so-far>.

- BUYURGAN, S. & Buyurgan, U; Sanat eğitimi ve öğretimi. Ankara: PEGEM Yayınları, 2012.
- BUYURGAN, Serap; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Öğrencilerinin Okul Beklentileri ve Eğitimleri ile Yönelindikleri Meslekler Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1996.
- BYRNES, R. and Ellis, A; “The Prevalence and Characteristics of Online Assessment in Australian Universities”, *Australasian Journal of Educational Technology*, 22(1), 2006, 104-125.
- CARRANZA, S. L; A grounded theory of high-quality distance education programs: Student perspectives. Doktora Tezi, University of Wisconsin-Madison, ABD, 110-111, 2008.
- CHAUDRY, M. A. and Rahman, F; A Critical Review of Instructional Design Process of Distance Learning System, *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 2010, 11(3).
- CRESSWELL JW. Qualitative inquiry and research design. Thousand Oaks, CA: Sage Publications; 1998.
- CLAUS, E. Q; “Quality in Distance Education”, *Exploring the Issues and Concerns*. 42(3), 2006, s. 899-906.
- ÇAĞAN, K; “Sanat sosyolojisinin imkânına ve inşasına dair”, *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi* (2), 2006, s. 11-31.
- ÇAKIR, Ö. ve Oğuz, E;. “Situations of distance education institutions in Turkey”, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9(1), 2010, s. 1722-1730.
- ÇALLI, İ., İşman, A. & Torkul O. (2002). Sakarya Üniversitesi'nde uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve geleceği, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-352. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.102.2851&rep=rep1&type=pdf>
- ÇIĞIR, E; Görsel sanatlar öğretimine yönelik sosyal ağ odaklı görsel kültür uygulamalarının incelenmesi. (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, 2016.

- ÇİLENTİ, K; “Televizyonla Eğitimin Türkiye’deki Uygulamaları”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Ankara, 1993.
- ÇOBAN, Serhat (2013). “Uzaktan ve Teknoloji Destekli Eğitimin Gelişimi”, İstanbul: XVI. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildiri Kitabı.
- DAŞDEMİR, İsmet, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2016.
- DİKMEN, C. V. (2016). Öğretmenlerin Teknoloji Entegrasyonuna Yönelik Davranışlarını Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi. İnönü University Journal Of The Faculty Of Education , 153-167.
- DİMRİ, K., A. and Chaturvedi, A; “Analysis With Learner Input of Student Support Services in India”, The Asian Society of Open and Distance Education, 7(2), 2009, s. 4-16.
- DOĞRU, O. (2020). An investigation of pre-service visual arts teachers’ perceptions of computer self-efficacy and attitudes towards web-based instruction. International Journal of Research in Education and Science (IJRES), 6(4), 629-637.
- DOLUNAY, A; “Teknolojinin görsel sanatar ve sanat eğitime katkısı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 2016, s. 1208-1213.
- DURSUN, T; Uzaktan Eğitimde Hizmet Kalitesinin Ölçülenmesi ve Eğitim Sektöründe Bir Uygulama. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011.
- EBY, G; Uzaktan Eğitim Ortamlarının Tasarımı: Yazılım Mühendisliği Yaşam Döngüsü Yaklaşımı. Ankara: Kültür Ajans, 2013.
- ERBAY, M; Plastik Sanatlar Eğitimi’nin gelişimi. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1997.
- ERGÜNEY, M; Uzaktan Eğitimin Altı Evresi, 2015, s.25-31
- FİDAN, N, Okan, K. Açık Yüksek Öğretim Sistemleri ve Uzaktan Eğitim. Ayyıldız Matbaası. Ankara, 1975.
- GENÇAYDIN, Z; “Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri, Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları”, *Türk Eğitim Derneği Yayınları*, Ankara, 1990

GOMBRICH, E. H; Sanatın öyküsü, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2015.

GUJJAR, A. A. and Malik, M. A; “Preparation of Instructional Material for Distance Teacher Education”, Turkish Online journal of Distance Education - TOJDE, 8(1), 2007, s. 55-63.

GÜRSES, N. and Demiray, E; ”Organizational Commitment of Employees of TV Production Center (Educational Television ETV) for Open Education Facility, Anadolu University”, Turkish Online Journal of Educational Technology - TOJET, 8(1), 2009.

HALTER, J.M., Kleiner, C. ve Hess, R.F; “The experience of nursing students in an online doctoral program in nursing: A phenomenological study”, International Journal of Nursing Studies, 43, 2006, s. 99-105.

HAWKINS, A., Barbour, M. K., and Graham, C; Strictly Business: Teacher Perceptions Of Interaction İn Virtual Schooling. In M. Koehler & P. Mishra (eds.), Proceedings of the Annual Conference of the Society for Information Technology and Teacher Education. Norfolk, VA: AACE,2011.

HAWKINS, B. L; “Distributed Learning and Institutional Restructuring”, Educom Review, 34(4), (1999).

HAYKIR, M; ”Eğitim Fakülteleri Resim Bölümü Öğrencilerinin Ana Sanat Atölye Derslerine Karşı Tutumlarının, Sanat Etkinliklerini İzleme Edimleri ile Beğeni Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Doktora Dersi, İzmir, 2010.

HEIDEGGER, M; Sanat eserinin kökeni. (F. Tepebaşı, Çev.) Ankara: De Ki Basım Yayım, 2007.

HIZAL, A; Uzaktan Öğretim Süreçleri ve Yazılı Gereçler, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları, Ankara, 1983.

HİÇYILMAZ, Yahya, COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE UZAKTAN GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ, Journal of History School, 50, 2021, 697-711.

- HUNTE, S; “Profile Of The Uwi Distance Learners: The Implications For Online Curriculum Development, Teaching And Learning At The University”, Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, 11(3), 2010.
- INGLIS, Alistair. Video email: a method of speeding up assignment feedback for visual arts subjects in distance education. British Journal of Educational Technology, 1998, 29.4: 343-354.
- IRMAK, E; Uzaktan Eğitim Amaçlı İnternet Tabanlı Laboratuvar Uygulaması. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 16-24, 2007.
- İLHAN, Ayşe Çakır; “Cumhuriyetten Bu Yana Güzel Sanatlar Eğitimi”, Eğitim Dergisi, s. 6, 1993.
- İPŞİROĞLU, N., & İpşiroğlu, M; Oluşum süreci içinde sanatın tarihi (5.b.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi, 2017a.
- İPŞİROĞLU, N., & İpşiroğlu, M; Sanatta devrim yansıtmacılıktan oluşturmaya doğru (6.b.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi, 2017b.
- İŞMAN, A., Dabaj, F. ve Gümüş, A; “İletişim Eğitiminde İnternet Bağımlılığı”, “Eurasian Journal of Educational Research”, 23(1), 2006, s. 117-126.
- İŞMAN, A; Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı (5. b.). Ankara: Pegem Akademi, 2015.
- İŞMAN, A; Uzaktan Eğitim. Ankara: Öğreti Yayınevi, 2005.
- İŞMAN, A; Uzaktan Eğitim. Ankara: Pegem Yayıncılık, Genişletilmiş 4. Baskı, 10-891, 2011.
- KAHRAMAN, M. E. COVID-19 salgınının uygulamalı derslere etkisi ve bu derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi: Temel tasarım dersi örneği. Medeniyet Sanat Dergisi, 6(1), 2020, 44-56.
- KALELİOĞLU, F., Atan, A., ve Çetin, Ç; “Sanal sınıf ortamında eğitmen ve öğrenen deneyimleri”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(12), 2016, s. 555-568.

- KARA, S. (2021). An Investigation of Visual Arts Teachers' Attitudes towards Distance Education in the Time of COVID-19. *International Journal on Social and Education Sciences*, 3(3), 576-588.
- KARAKAYA, F., Selçuk, A., Cimen, O., & Yilmaz, M. (2020). Investigation of the views of biology teachers on distance education during the COVID-19 pandemic. *Journal of Education in Science Environment and Health*, 6(4), 246-258.
- KARAMAN, S; “Examining the Effects of Flexible Online Exams on Students’ Engagement in e-Learning”, *Educational Research and Reviews*, 6(3), 2011, s. 259-264.
- KARATAŞ, S; Temel Kavramlar ve Kuramsal Temeller. İnternet Temelli Eğitim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008.
- KARATAŞ, E. (2013). Yüz Yüze Ve Uzaktan Öğrenme Deneyimlerinin Eşitliği. *Eğitim Bilimleri Ve Uygulama* , 91-104.
- KATIRANCI, M. Görsel sanatlar öğretimi. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2020.
- KAVCAR, Cahit; “Cumhuriyet Döneminde Sanat Eğitimi” *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, Sayı 44, 2003.
- KAVRAT, B; Çevirim içi Uzaktan Eğitimde Öğrenci Yeterliliklerinden Belirlenmesi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Elazığ Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- KAYA, Z; Uzaktan Eğitim. Ankara: Pegem Yayıncılık, 1. Baskı, 10-200, 2002.
- KERKA, S. and Wonacott, M. E; Assessing Learners Online. Practitioner File. ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education, Columbus, OH, 2000.
- KHOSHEMEHR, A. H; Bilgi ve Belge Yönetiminde Uzaktan Eğitim: İran ve Türkiye Milli Kütüphanelerinin Rolü Üzerine Bir Araştırma ve Kavramsal Model Önerisi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 30-32, 2013.
- KIRIK, A. M; “Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu”, *Marmara İletişim Dergisi*, (21), 2014, s. 73-94.

- KIRIŞOĞLU, O. T; Sanat, kültür, yaratıcılık görsel sanatlar ve kültür eğitimi-öğretimi. Ankara: Pegem Akademi, 2009.
- KITZİNGER, J. Qualitative research: Introducing focus groups. Bmj, 311(7000), 1995, 299-302.
- KURTULUŞ, Yıldız; “Sanat Eğitimi Hareketi ve Tonguç”, Eğitim ve Bilim, 27 (123), 2002.
- KURTULUŞ, Yıldız; Türkiye’de Sanat Eğitimi Tarihi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2000.
- KVALE, S. Interviews: An introduction to qualitative research interviewing. Sage Publications, Inc,1994.
- MARSHALL, S; E-learning Standards: Open Enablers of Learning or Compliance Strait Jackets? R. Atkinson, C. McBeath, D. Jonas-Swyer, & R. Phillips (Dü.), Beyond the comfort zone: Proceedings of the 21st ASCILITE Conference içinde (s. 596-605). Perth, West Australia: Australasian Society for Computers in Learning in Tertiary Education, 2004.
- MARSHALL, D. T., Shannon, D. M., & Love, S. M. How teachers experienced the COVID-19 transition to remote instruction. Phi Delta Kappan, 102(3), (2020). 46-50.
- MEB; Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul), Ankara, 2018.
- MEB; Okul öncesi eğitim programı ve okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği. Ankara: Karaca Eğitim Yayınları, 2014.
- MENDERES Aydın, İ; İngiltere Open University ile Avustralya New England University’de yükseköğretimde uzaktan eğitim yönetiminin karşılaştırılması ve Türkiye için bir model önerisi. (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, 2014.
- MENTEŞ, A; “Televizyon ile Okuma-Yazma Öğretimi”, Milli Eğitim Dergisi, (102). Ankara, 1990.
- MERCİN, L., ve Alakuş, A. O; “Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği”, D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, (9), 2007, s. 14-20.

- MERCİN, L; Sanat nedir. L. Mercin, ve A. O. Alakuş (Ed.), Sanat eğitimi ve görsel sanatlar eğitimi. (s.3). 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi, 2011.
- MERİÇELLİ, M., Taşdemir, L. ve Uluyol, Ç; “Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Öğretim Programları ve Öğrenme Yönetim Sistemleri Açısından İncelenmesi”, Middle Eastern & African Journal of Educational Research. 12, 2014, s. 50-59.
- MERTENS DM. Research and evaluation in education and psychology. Thousand Oaks, CA: Sage Publications; 2005.
- MYERS MD. Qualitative research in information systems. MIS Quarterly 1997;21(2):241-242.
- NAKOS, G. E., Deis, M. H. and Jourdan, L.; “Students' Perceptions of On-line Courses: An Exploratory Study”, Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, 3(1), 2002, s. 58-66.
- NİZAM, Feridun; “Eğitim-Öğretimde Kitle İletişim Araçlarının Kullanım Olanakları ve Avantajları”, KATÜ Akademik Bilişim,1-17, 2004.
- ÖTGÜN, C; “Sanat yapıtına yaklaşım biçimleri”, Sanat ve Tasarım Dergisi, 1(2), 2008, s. 159- 178.
- ÖZBAY, M; “Televizyonla Öğretim”, Eğitim Dergisi (1). Ankara, 1992.
- ÖZBAY, Ö; “Dünyada ve Türkiye’de Eğitimin Güncel Durumu”, Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi. 2(5), 2015, s. 376-394.
- ÖZER, B; “Türkiye’de Uzaktan Eğitim: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi’nin Uygulamaları”, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2.3, 1989, s. 1-24.
- ÖZER, B; Uzaktan Eğitim Yaklaşımının Öğretmen Eğitiminde Kullanılması. Eğitim Bilimleri 1. Ulusal Kongresi. Ankara Üniversitesi Yayınları. Ankara, 1993.
- ÖZMEN, A., EDİZ, G., Uzaktan Eğitim ve Dumlupınar Üniversitesi Modeli. Açık Ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2002.
- ÖZSOY, V, Görsel sanatlar eğitimi-resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri (2. b.). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2007.

- ÖZTÜRK, M; Ulusal sanat ve sanat eğitimi politikası ivedilikle oluşturulmalıdır. 1. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu. Ankara: Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, 2011.
- PALMER, Cathryne; BOLDERSTON, Amanda. A brief introduction to qualitative research. Canadian Journal of Medical Radiation Technology, 2006, 37.1: 16-19.
- PARK, C., Kier, C. and Jugdev, K; “Debate as a Teaching Strategy in Online Education: A Case Study”, Canadian Journal of Learning and Technology, 37(3), 2011.
- POND, W. K; “Distributed Education in the 21st Century: Implications for Quality Assurance”, Online Journal of Distance Learning Administration, 5(2), 2002.
- READ, H; Sanatın anlamı. (N. Asgari, Çev.) İstanbul: Hayalperest Yayınevi, 2014.
- ROSENBERG, M; E-Learning: Strategies for Delivering Knowledge in The Digital Age. Newyork: McGraw-Hill, 2001.
- SAN, İ; Sanat eğitimi kuramları (3. b.). Ankara: Ütopya, 2010.
- SAN, İ; Sanat ve Egitim. Ankara: A.Ü.E.B. F. Yayınları, 1985.
- SCHLOSSER, L. A. and Simonson, M; Distance Education: Definition and Glossary of Terms (2. b.). United States of America: IAP-Information Age Publishing, Inc.,2006.
- SCHUNK, D. H. (2009). Öğrenme teorileri. Şahin, M. (Çev. Ed). (pp.1- 26). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- SREB; Standards for Quality Online Courses. Atlanta, GA: Southern Regional Education Board, 2006.
- ŞEN, Ü. S; “Sanat eğitiminde bilimsel araştırma yöntemlerinin kullanılması”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(1), 2005, s. 341-360.
- TERNUS, M. P., Palmer, K. L., and Faulk, D. R; “Benchmarking Quality in Online teaching and Learning: A Rubric for course Construction and Evaluation”, The Journal of Effective Teaching, 7(2), 2007, s. 51-67.
- TÖREMEN, F. (2010) Eğitim Bilimine Giriş, İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, s.15.
- TURANİ, A. Çağdaş sanat felsefesi (2. b.). İstanbul: Remzi Kitabevi, 1998.

- ULUÇAY, G. A; Uzaktan Eğitim Yönetimi ve Türkiye’deki Vakıf Üniversitesi Uygulamaları (İkü E-Mba Yüksek Lisans Program Örneği). Yayımlanmamış 185 Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- ULUTAŞ, İ. ve Ersoy Ö; “Okul öncesi dönemde sanat eğitimi”, Kastamonu Eğitim Dergisi, 1(12), 2004, 1-2-3.
- UPPAL, M. A., Gulliver, S. R., and Ali, S; “Factors determining e-learning service quality”, British Journal of Educational Technology, 2017, s.165-175.
- UŞUN, S. Uzaktan Eğitim. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2006.
- VURAL, B; Nitelikli Sınıf ve Stressiz Eğitim Ortamı. Ankara: Hayat Yayıncılık, 2004.
- WARD, M. E, Peters, G. and Shelley, K; “Student and Faculty Perceptions of the Quality of Online Learning Experiences”. The International Review of Research in Open and Distance Learning, 11(3), 2010.
- XU, D. and Wang, H; “Intelligent Agent Supported Personalization for Virtual Learning Environments”, Decision Support Systems, 42, 2006, s. 825-843.
- Yalçınalp, S. (2015). Uzaktan eğitim. In Cabı E. (Ed.). Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. (pp. 140-189). Ankara: Pegem Akademi.
- YALIN, H. İnternet Temelli Eğitim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008.
- YAVUZALP, N., Demire, M., Taş, H., Canbolat, G; “Türkiye’de Üniversitelerin Uzaktan Eğitim Merkezlerinin Mevcut Durumu Üzerine Bir Doküman Analizi Çalışması”, Kastamonu Eğitim Dergisi, 25 (2), 2017, s. 759-776.
- YILDIZ, R. (Ed.); Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Konya: Nobel Yayınları, 2004.
- YOLCU, E. Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri (3. b.). Ankara: PEGEM, 2018.
- YOUNG, A. and Norgard, C; “Assessing the Quality of Online Courses from the Students' Perspective”, Internet and Higher Education, 9, 2006, s. 107-115

- YU, S. ve Yang, K.F; “Attitudes toward web-based distance learning among public health nurses in Taiwan: A questionnaire survey”, International Journal of Nursing Studies, 43, 2006, s. 767-774.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2016). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Retrieved from <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu. (t.y.). Yükseköğretim Kurumlarında Uzaktan Öğretime İlişkin Usul ve Esaslar. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Uzaktan_ogretim/yuksekogretim_kurumlarinda_uzaktan_ogretime_iliskin_usul_ve_esaslar.pdf, 2020.
- ZOR, A;. Yapılandırmacı yaklaşıma göre web tabanlı bilgisayar destekli sanat eğitimi. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2008

İTERNET KAYNAKLARI

www.eskisehirkulturturizm.gov.tr, 2008

www.geocities.com, 2008

EKLER

Ek-1: Akademisyenler ile Görüşme Formu

1. Pandemi nedeniyle yarıda kalan eğitim sürecinizi uzaktan eğitimle devam etmeye başlarken ne gibi durumlarla karşılaştınız? Hizmet içi eğitim ve benzeri bir oryantasyon çalışması yapıldı mı?

2. Dersi işlemede ne gibi değişikliklere gittiniz? Online eğitimde hangi yöntem ve araçları tavsiye edersiniz?

3. Atölye dersinin malzeme kullanımı ve göster-yap yoluyla öğretilip dönütler verilmesini pandemi sürecinde nasıl sağladınız?

4. Öğrenci motivasyonu ne durumdaydı? Öğrenci devamlılığını nasıl sağladınız? Bu süreçte çıkan öğrenci çalışmalarını nasıl değerlendirdiniz?

5. Pandemi sürecinde öğrencilerin atölye ortamından uzak kalmaları onlar için bir handikap mı, yoksa uzaktan eğitimi deneyimlemek mi olarak görüyorsunuz?

6. Öğretmen adaylarını uzaktan eğitimle atölye dersini işleyebilme konusunda nasıl eğittiniz?

7. Malzeme tedariki ile ilgili problem yaşayan öğrencileriniz oldu mu? Ne gibi bir çözüm getirilebilir?

8. Bağlı olduğunuz üniversite uygulama derslerinde uzaktan eğitim için sistemsel olarak yeterli miydi? Eksiklikleri olduğunu düşünüyorsanız nelerdi? Sizin önerileriniz nelerdir?

9. Uzaktan eğitimin ‘Eğitimin geleceği’ olduğunu düşünüyor musunuz? Uygulamalı dersler için de ideal olduğu söylenebilir mi?

10. Atölye dersini uzaktan eğitimle sürdürme konusunda önerileriniz nelerdir?

Ek-2: Öğrenciler ile Görüşme Formu

1. Pandemi nedeniyle yarıda kalan eğitim sürecinizi uzaktan eğitimle devam etmeye başlarken ne gibi farklılıklarla karşılaştınız? Kendinize ait atölye ortamı oluşturma imkanınız oldu mu? Çalışmalarınızı nasıl bir ortamda sürdürdünüz?

2. Pandemi sürecinde eğitim yönündeki motivasyonunuz nasıldı? Uzaktan eğitimde devam problemi yaşadınız mı?

3. Atölye dersinin malzeme kullanımı ile ilgili araç gereçlerin ve boyaların doğru kullanımı için eğitmeninizden dönütler alabildiniz mi?

4. Bu süreçte eğitmenlerinizin gayri ihtiyari verdikleri uzaktan eğitim; öğretmenliğe başladığınızda ne gibi aksiyonlar almanıza yarayacak?

5. Bu süreçteki çalışmalarınızda pandemi ve karantinayı yansıtıyor musunuz? Karantina döneminde ki çalışmalarla ilgili sergi açma hayaliniz var mı? Pandemi sürecinde yaptığınız çalışmaların tarihe tanıklık etmesi yönüyle gelecek nesiller için ne gibi anlamlar taşıyor olabilir?

6. Uzaktan eğitimin “eğitimin geleceği” olduğunu düşünüyor musunuz? Uygulamalı dersler için de ideal olduğu söylenebilir mi? Pandemi süreci bittiğinde de uzaktan eğitimin devamını talep eder misiniz?

7. Pandemi sürecinde resim atölyesi dersi için yaptığınız çalışmalarda malzeme tedariki konusunda sıkıntılar yaşadınız mı? Bununla ilgili yardım talebiniz oldu mu?

8. Sosyal iletişimi sağlayan teknolojik cihazlarına ve internet ağına sahip misiniz? Bu imkânlarla ulaşmakta güçlük çektiniz mi? Öğreniminizi hangi teknolojik aletle sürdürdünüz?

9. Bağlı olduğunuz üniversite uygulama derslerinde uzaktan eğitim için sistemsel olarak yeterli miydi? Eksiklikleri olduğunu düşünüyorsanız nelerdir? Sizin önerileriniz nelerdir?

10. Atölye dersinin uzaktan eğitimle sürdürölmesi konusunda sizin önerileriniz nelerdir?